

E.H. 1

T.B.M.M.

DDC:
YER: 72-2246
YIL:
CLT:
KSM:
KOP:
DEM: 72-5192

KÜTÜPHANESİ

اخلاق نظری

ترجمہ احوال حکما

مؤلفی

مکتب سلطانی عقائد دینیہ و علم اخلاق و لسان عثمانی معلی

رفعت

معارف عمومیہ نظارت جلیہ سنک ۳۶۳ نومرولی رخصتنامہ سیلہ
طبع اولنشد

درسمادت

(محمود بك) مطبعہ سی — باب عالی جوارندہ۔ احوال السمود

جادہ سندہ نومرو ۷۲

۱۳۱۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحمیدات بی نہایہ اول عزیز و حکیم مطلق و معبود بالحق
 اولان جناب علام الغیوب حضرت تلرینہ مخصوصدرکہ (و من یؤتی
 الحکمة فقد اوتی خیراً کثیراً) آیت کریمہ سبیلہ علم و حکمتک
 علویت قدر و شاننی تجیل بیوردی و صلوة و سلام کافہ انبیادیشانہ
 و باخصوص سرور کائنات و مفتخر موجودات خاتم الانبیاء محمد
 مصطفیٰ علیہ افضل الصلوات و اکمل التحیات افند من حضرت تلرینہ
 اولسونکە « اطابوا العلم ولو بالصین » حدیث قدسیتنہا ہیلا ربہ
 نردن اولورسہ اولسون علم و حکمتک تحصیل و اکتسابنی فرمان
 ایلدکری کبی « من عرف نفسه فقد عرف ربه » حدیث حکمت
 اتسامیلہدہ کندومزی بیلیمکە وار واسطہ ایلہ خالقمزی معرفت
 تشویق و ترغیب بیوردی و ترضیہ بسیار واسلمہ بیشمارانک
 واصحابنہ اولسونکە ہربری یابوع فضل و معرفت و مصدر علم
 و حکمت اولدیغندن کړک علم و حکمتی و کړک اخلاق فاضلہ
 اول یلقاب نبوتدن اخذ و اقتباسمزہ واسطہ مستحسنہ اولدی
 و بعدذا عصرعالی ترقیات نماسی غبطہ بخشای اعصار و دہور
 و زمان مسعدت اقتران کمالات پیراسی اصحاب فضل کمالہ بلکہ کافہ
 اقوام و مللہ موجب نشاط و سرور ذات ملکی الصیفات

تاجدارانلری فضائل اخلاق عالیہ محل ظهور ونسخۂ نفیسۂ نادرۃ الموجود هایونلرندہ منقوش و مرکوز اولان حصایل مقدسہ تصدیق کردۂ ارباب عقولدر وجود عالمسود شہریاریلری روح جسم ملک ودولت و ہر بر فکر حکیمانہ ومستقیمانہ لرینک نتیجہ سی محض حکمت اولان ولی نعمت افخم واقدمز الغازی سلطان عبدالحمیدخان افندمز حضر تلرینک ازدیاد عمروشوکت واجلال وتوافر فروسطوت اقبال هایونلرینک دعای واجب الاداسنی رفع بارکادجناب ذوالجلال ایدرم بودعای مفروض الادایہ کترلرلہ برابر بتون اصحاب فضل ودانش وکافۂ تبعۂ صادقۂ شہریاریلری وبلکہ عموم ملل متمددنہ یکزباندر چونکہ کافۂ ارباب افاضل وتبعۂ صادقہ لرلی حکمدار ذیشانلری طرفندن ہرکون برردلرو نعم والطف مالانہایہ نائل اولمقدہ در نیات اصابت غایت شاہانہ لرلی سعادت بشریہ ک ضامن بولنان ترقیات مادیہ ومعنویہ منحصر ومعطوفدر . بناءً علیہ وجیبۂ ذمت داعیانہ مز وفریضۂ بندہ کانہ مز اولان دعاوتنای شوکت پناہیلرینہ مواظبت وفرمان حکمت عنوان خلافت پناہیلرینہ امتثال ایلہ ترقیات لازمیہ حصر اوقات ایدلم بو امتثالک برہان باہری ہرکس الندن کادیکی قدر ابراز آثار غیرت ایتمکدر بوکینۂ کم بضاعہ لرلی دخی خالصانہ وظیفۂ داعیانہ می ایفا ایتمک مقصد خیر مرصدیہ اخلاق عملیہ دائر یازدیقم « فضائل اخلاق » نام اثر عاجزانہم لطفاً وتنزلاً مظهر تقدیر عالی اولمسی سعی وغیرتمک ازدیادینہ باعث اولمغین حکمت اخلاقیہ موافق اولہرق

اسلوب نوین اوزره اخلاق نظریه‌نی مبین بر اثر یازمقلغمی موجب اولدی .

متقدمین حکمتی تعریف اعم ایله بیان ایتدکلی ومتأخرین ایسه دائرة حکمتی تحدید ایدرک الهیات اخلاق منطق و علم روحه تخصیص ایتدکلی علم احوال روح و اصول تفکر نام اثر عاجزیده بیان ایدلمش ایدی .

الهیات ایله اخلاق نوع بشرک بادی سعادتی اولدیغندن حکمتک بو ایکی قسمی ابنای بشره پیغمبران ذیشان واسطه سیله تعلیم و تفهیم بیورلمشدر حضرت آدم علیه السلامدن بزم پیغمبر من محمد مصطفی علیه الصلاة والسلام حضرت تهرینه کلنجه نه قدر انبیای عظام حضرتلری کلوب کچمش ایسه کافه سی امتلرخی طریق نجات و هدایته دعوت بیورمشلدرر عجبا بو دعوتک ایتداسی نه ایدی شبهه یوقکه :

اولا جناب حقک وجودینی و وحدانیتنی طانتدر مقدن واکا لازم کلان عبادات و طاعتک طریقتی تعلیمدن و ثانیاً وظائف بشریه‌نی یعنی اخلاق حمیده و افعال ذمیمه‌نی تفهیمدن عبارتدر حکمای سالفه‌دن الهیات و اخلاق حقتده بیان اولنان افکار و تألیف اولنان کتب حکمیه و اخلاقیه اقوال صدق اشتمال انبیایه موافق اولورسه شایان قبولدر اکر موافق دکلسه مردود در ذاتاً حکمای سالفه‌دن بولنان ارسطو و افلاطون و سائر انبیای بنی اسرائیل وقتنده ظهور ایتدکاری ایچون بالواسطه اولسون انبیای مشارالیم حضرتاندن اخذ معلومات ایلمشدر ،

حضرت عیسیٰ صلوٰۃ اللہ علی نبیا وعلیه حضرت تلرینک
زمانلرندن صکره اقوام مختلفه پیتندہ کی اختلافات اخلاق بشرک
بوزلمسنی موجب و علم الہی خصوص سندنہ کی ضعف ایسہ بر زمان
جهالتی منتج اولمغلہ بنی بشر اوزرندن عبور ایتکدہ اولان
بوهنکام برقاج عصر امتداد ایلدی .

فکر بشرہ طاری اولان شو حال اسف اشتمال ترقیات
مدنیہ بی دخی یولندن الیقویدی بوزمان ضرابت اتسامہ نہایت
ویرمک ایچون توفیقات الہیہ مظهر برملتک ظهورینہ لزوم
کورنمکدہ ایلدی .

اووقتلر بعض ذواندہ او یانق فکرلر موجود ایسده عالمی
استیلا ایدن ظلمات رخاوتدن تخلیص وفکر بشری لایقی وجہلہ
تنویر ایدمک استعدادی حائر دکلدی .

وقتا کہ قوم عربک سخاوت وشجاعت ومروتلری کبی
السانلرنده کی فصاحت وبلاغتک حدیکالہ رسیدہ اولسی ذکر اولنان
سحاب ظلمتی رفع وازالہ ایدمککنہ براعت استہلال اولمغلہ
مقدرات الہیہ دن اولہرق قبائل عربک الکنجیب وشریفلرندن
بولنان ہاشمی قبیلہ سندن خاتم الانبیاء علیہ اکمل التحایا افسدمن
حضرتلری افتاب عالمساب کبی تنویر قلوب عالمیان ایلدی ایشته
اونور نبوتک شمعہ انداز ظهور اولسی جهانی حکمت ضیائی
وافتاقی معرفت شمشکری ایچندہ مستغرق ایلدی .

اسلامیتک نشر ایتدیکی شو حکمیات الہیہ عقل وحقیقتہ
مطابق اولدینی ارتق بدیہیات حکمنہ کیرمشدر . چونکہ بو آنہ

قدر شرق و غربده كلوب كچن حكمانك اعظمى حكمايات
اسلاميه نك صدق و صوابى خصوصنه استشهاد ايلامشدر .

حكمت اسلاميه عقل ساليحه و مدنيت بشريه يه مطابق
و عدالته مساعد و جناب واجب الوجود دن برفكر صحيح المغه
موافقدر واك منكر اولان ذهنلى بيله بر طاقم اسباب مقنعه
و دلائل قاطعه ايله اقناع ايتمشدر .

بيك اوچيوز بو قدر سنه دنبرو پايدار اولسى اركان عليه سنه
دكل بر حرفه بيله بوانه قدر خلل طارى اولمامسيله ده مدلدر
بوندن بويله دخى زوالدن برى قاله جنى متانت احكاميله ميدان
ثبوت چيقممشدر .

ايشته بروجہ سابق حكمايات حقيقه يه واقف بر ملت جليله نك
مدنيت عتيقه يي بولدينى حال توقفدن شاهراه ترقى يه خطوه انداز
ايتديرديكى و مدنيت حاضر دنك دلفريب اولان مائر كمالاتى
اويانديران او امت نجييه نك معارف ماضيه يي بولسا دينى حال
خرابيدن مرتبه معموريته ايصالنى عموم مترقيون تصديق
ايتدكلرى كجى الحاله هذه اكبر غربك منصفلى دخى تسليم
و قبول ايتكمده در . اورو ياده شمديكى كورديكمز فنون و كمالاتك
منبجى لانتجه دن مأخوذ در لانتجه يازيلان انارك بك چوغى
حكماى اسلاميه دن بولنان ابن رشد و ابو على سينا و رازي و ابن
سهل مثلو اعظم حكماى اسلاميه نك اثارندن ترجمه اولنمشدر .
فى الواقع حكماى اسلاميه دخى جالينوس بقراط افلاطون
و بطليموسك اثرلرينى ترجمه ايدرك بعض معلومات اخذ النقاط

ایتمش لر ایسه ده ترجمه اولنان ائارده کی معلومات و کمالاتی اعتقاد اسلامییه به توفیق و تطبیق ایدرک معتقدات اسلامییه به موافق اولان قسمی قبول و منافی اولانلری رد ایدرک اثبات حقیقت بیورمشلردر طبابت خصوصاً صندده دخی ائار یونانیهدن ترجمه اولنان کتابلری تدقیق ایتدکن صکره قدما ی اطباء ی فرسخ فرسخ کچمشلردر. از جمله ابوعلی سینا حتمده کوردیکم بر مقاله حقیقت اسالهنک بروجه اتی نقلی مناسب کورلدی .

« (سینا) اساساً جالینوسک اصول و مسلکینه اقتفا ایتمش
 « اولمق جهتیله واضع مسلک شرفی حائز دکلسه ده حکیم
 « یونانینک دقایق افکارینه بر مهارت عالمانه ایله اطلاع حاصل
 « ایتدیکندن و اصول و فروعی تقدیر اولنه حق صورتده
 « تشریح و توضیح ایلدیکندن طولایی سزاوار ثنا و ستایشدر.
 « هر نه قدر مومی الهک اسلامافندن بعضیلرینک تألیفات ی مثلاً
 « رازی و علی عباسک تصنیفات ی کنبدی ائارندن زیاده تقلید
 « قدما شائبه لرندن ازاده اوله رق معلومات اصلیه ی شامل
 « ایسه لرده بونکله برابرینه ابتدا جالینوسک پرتونا منی شمعشع
 « شهرتیه افق حرمتدن قالدیران نه رازینک « حاوی » سی
 « ونه ده عباسک « مالکی » سی اولوب بلکه سینانک قانونیدر .
 غرب السنه علماسنده مشار الهک اسمی « اویسن » در
 حکمای اسلامیهدن بولنان ابن الرشده ائاری اوروپاده تداول
 ایدن بر قسم حکمتک مقتدابه در ابن الرشده ذکای فوق العاده سی
 اکتساب کالات خصوصاً صندده ارسطویه پیرو اولمغه قناعت

ایده جک درجه لردن عالی اولدیفندن مومی الیهک حکمیاتده
 اشتغالاتی کندیسنه مخصوص بر مسلك حکمی هیئتقی المش
 والیوم اوروپا حکماسندن یک چوغی مشارالیهک افکارمنوره
 حکمیہسنی منہاج اقتدا اتخاذ ایده رک اسمنه نسبتله « اورویزم »
 تعیر ایتدکلری مسلك حکمیہسنی حقنדה متعدد کتابلر تصنیف
 ایتمکده بولنمشلردر . تصنیفات مبحوئندن موسیو « ارنست » ک
 « ابن الرشید و ابن الرشیدک حکمتی » نامننده کی اثری انار
 مشهوره دندر . غرب حکماسنک مسلك افکارجه تابع اولدیفنی
 دهاندن بریده رازیدر مشارالیه وقتنده « خزینة علوم » نام
 باحترامیلہ علم معرفته ابراز تفاخر ایدن شرق طرفلرنده کمالات
 علمیهسنی تصدیق ایتدرمش بر افتاب درخشاندرکه فضائل
 علم و عرفانی شمعی یه قدر افاق معارفده شمعشعه انداز اولوب
 طور ییور .

ادیاتده حکمتده و علوم الهیہده اقتدار خارق العاده سنی
 اخلافنه یادکارقیمتدار بر اقدیفنی کبی یوزی متجاوز اناربدیعہسنی
 هرکسه طانتمشدر . و حکمای یونانیهک اکثر اقوالنی رد و جرح
 تعدیل و اصلاح ایتدیکی جهته اوروپا السنه حکماسنده
 « رازون » عنوانیلہ اشتہار ایتمشدر . اسباب مذکورہ دن طولانی
 ترقیات حاضرہک اساسنی وضع ایتک ، غربیونک معلومات
 بشریہ خصوصسنده مستعد ترقی اولان افکارنی او یاندر مق
 شرفی مدنیت اسلامیہ یه عائددر علمای اسلامیہک علوم
 معنویہ دینشقه طبابت کیمیا الجبر کبی علملره ایتدکلری خدمات

عالیپسندانه اعظم غربیه نك تصدیق کرده سیدر . بو تصدیقات محقه اك معتبر تراجم احوال کتابلرنده انجمن دانشلك تحسین و تصویبینه مظهر اولان بیوك ديكـ و نزلرده انسقلوپدیلرده کمال حرمتله یاد و تذكار اولمشدرد .

بالاده اسامیسنك ذكر و بیانیله تزیین صحایف ایلدیكم ذوات و امثالنك الهیات حقنده کی اتحاد فكري نور نبوته تعلق و ارتباطك فیوضاتی اولدیفته شهیمی واردرد .

اوله ایسه الهیات حقنده پیغمبران ذیشانندن النان مسلك افكار مستقیم دیکرلری سقیم اولدینی اظهار من الشمسدر اشبو بیانات سالفه دن نبوت ايله حکیملك بیننده کی فرق دخی میدان نبوته چیقار . چونکه پیغمبر شول ذاته اطلاق اولنورکه کندوسنه من طرف الله الهام الهی و کتابر بانی احسان بیورلمش و طرف رسالتپناهیلرندن خارق العاده اوله رق معجزات شریفه صدور ایتمشدرد . بزم حکمای الهیه و فلاسفه اهل دین تعبیر ایتدیكمز ذاتلر ایسه بو اوصاف خارق العاده بی حائز دکلدر یالکز مظهر توفیق صمدانی اولدینی تقدیرده سعی و غیرتلریله قطع مراتب علمیه ایدن و عقلرینی حسن استعمال ايله واصل رتبه عالیله اولان ذوات کمالاتسماتدر . اگر بونلرك اشعه کالاتلری نور اقتاب نبوته متصل و شریعتیه موافق ایسه مقبولدر و الا شایان اعتبار دکلدر .

کله لم اخلاق بحثنه : حکمتك ایکنجی قسمی اولان اخلاق (الدین النصیحه) حدیث شریفی و (ادع الی سبیل ربك

بالحكمة والموعظة الحسنة) آیت کریمه سی مقتضای سنجه ایجابیه کوره پیغمبر ذیشان حضرت تلمی وعظ و نصیحت ایله اخلاق بنی بشری اصلاح ایتمه طرف حقندن مأمور اولدقلرندن بنی بشرک کرک خالقنه و کرک ابنای جنسنه قارشو و جائب و وظائفنی تعلیم و تفهیم بیورمشلر و مکارم اخلاقی اتمام ایتمشلردر . بناءً علیه اخلاق عالییه به دائر اولان مؤلفات علمای اسلامییه طرفندن کمال اهمیتله تدریس اولندیغندن طولانی اهمیت مخصوصه سی محافظه ایتمه کده در .

ادوار دلارای عثمانیایته دخی سالف الذکر علومده احراز قصب السبق ایدن نیجه مؤلفلر و مصنفلر مهادرای وجود اولمغین اثار معتبره لری کمال حرمتله مطالعه گذار عاجزانهم اولمشدر شوراسی شایان دقتدر که زمان مسعدت افشان فخر الانبیادن شمعدی به قدر کلوب کچمش حکمای اسلامییه الهیات بمحشک اساسنده فکرلری متحددر کافه سنک بیاناتی و مسلاک اعتقادلری واجب تعالی حضرت تلمینک وجودینی ازلی وابدی اولدیغنی علم، حیاة، بصر، ارادت، قدرت، کبی صفات کمالیه ایله متصف و نقایصدن منزله خیر و شرک خالق جناب حق اولدیغنی و انسان اراده جزئییه به مالک اولوب بونی خیر طرفنه صرف ایدرسه مثاب و شر طرفنا صرف ایدرسه آثم اوله جغنی اعتقاد ایدرلر اختلافلری بعض فروعاتده در .

همت رهبردن استغنا ایدن فکر حکیم
بز مکاه قربه وار من طی ابعاد ایتسه ده

﴿ حکمتك در دنجی قسمی اولان علم روح ﴾

روحك كنه و حقیقنی ادراك ممكن اولماغله برابر اوصاف احوالی بیان ضمننده شرقیون و غربیون بر طاقم ایضا حاطده بولمشلردر بز بوكا دائر علم احوال روح و اصول تفكر نام رساله مزده لزومی قدر تفصیلات ویردیكمزدن بوژاده تکرارندن صرف نظر ایدرك تقسیمات فکریه بی و بونارك مأخذلرینی واسباب عادیه سنی و علم اخلاقی ایضاح و بعض علما و حکمانك ترجمه حاللرینی علاوه ایلدم .

﴿ حکمت و حکمتك تقسیمات اساسیه سی ﴾

متقدمین حکمتی علم عمومی نظریله باقدقلرندن اکامعلومات بشریه نك كافه شعباتی ربط ایتشلردی .

متأخرین حکمتی درده تقسیم ایلمشدر :

عام روح . علم منطق ، علم اخلاق ، علم معنویات

علم روح ایله علم معنویات محاکات عقلیه نك اساسیدر معنویاته الهیات دخیلر اولر اصول تفكره رعایت ایله حکمتك تحصیله بدأ اولنور زیرا نفس ناطقه نك معلومیتی جناب حقی بیلمکه مدار اولدینی کبی عقل و اخلاق عملیه نك دخی تصفیه سی و استقامتی بوسایده حاصل اولور .

﴿ حکمتك علوم سائرہ ایلہ مناسباتی ﴾

حکمتك دیگر علملر ایلہ مناسباتی جهتیلہ اوچ وظيفه سی .
واردر اولا علوم سائرہ نك اساسی بعدالحاکمہ تاسیس ایدر
یعنی هر علمك اساسی اولان تعبیرات و توصیفاتی تعیین و تفهیم
و تسهیل ایدر . مثلاً هندسه نك خطوط و غلیه سی و علوم طبیعیہ نك
جمله سنده دائمی صورته استعمال اولسان قواعد ابتدائیه سی
ایضاح ایدر .

ثانیاً اصول و قواعدی تفتیش و معاینه ایدوب انلرک ترقی
و انتظاماتنه و قواعد معلومات بشریه نك بر چوق شعبه لرینك
یکدیگرینه مربوط و منسوب اولسنه یاردم ایدر .

﴿ تقسیمات فکریه ﴾

انار وظائف روح قلب سلیم وظائف روح ایلہ وظائف
اعضانك تفریقی .

﴿ انار وظائف روح ﴾

تفکر خاطرہ ملاحظه ارزو محبت کبی درونمزده و قوعبولان
اناره انار وظائف روح تسمیه اولنور بو وجهله تسمیه روح
محل جولان و فاعل عادی یا خود سبب اولسندن نشأت ایدر .

﴿ حواس داخلیه ﴾

اثار وظائف روح حس درونی ایله تصدیق اولنه بیلور
 حواسك اشبو قوه ممیزه سی درونمزده نه وقوعبولور ایسه انی
 بزه اخبار ایدر عقلك بو خدماتنه وجدان دخی دیرلرترکجه بولیش
 دیمکدر حواس سائر هر نه قدر ممیز اولسه دخی حس درونی
 انلردن دها زیاده امین ودها زیاده سرعتله متأثر اولورفی الواقع
 الام واذواقك وقوعنی قوه مفکره و ممیزه تعیین ایتدیکنه شبهه
 یوغیسهده حس درونی دها زیاده متأثردر اثار وظائف روحدن
 اثار وظائف اعضانك تمیزی اثار وظائف اعضا جریاندم، افراز
 صفرا و سائر کبی حاللر ایله اثار وظائف روحدن کلیاً متفرقدر.
 اثار وظائف روح عالی اولدیغندن اعضای ظاهره نك تحت
 تأثیرنده بولمیدی کبی وظائف اعضا دخی مستقلا در اثار وظائف
 اعضایه بو جهندن عطف نظر اولنور ایسه ارتباط عقلی دن
 آزاده در . معده من هضم ایدر قانمز جولان ایدر بو هضم
 و جولان عقله وابسته دکلدر وظائف جهندن هر نه قدر
 استقلالیتلری واریسهده دوام و قیام جهتله شـو عالم مادیده
 یکدیگرلرینه احتیاجلری درکاردر .
 اثار وظائف روح اوج بیوک قاعده ایله حرکت ایدر .

﴿ اثار قابلیت حس اثار فطانت اثار اراده ﴾

اثار قابلیت حس اسمی التئده کدر و حزن محبت و کین

و خوف و امید و قلب انسانی دوچار اضطراب ایده جک بالجمله
هیجان و میلان مند مجدر . اثار فطانت افکار و قوای ممیزه و قوای
مدرکه و عقلیه مزدن عبارتندر . اعمال و قرار لریمزی یکدیگرینه
ترجیح ایدن اراده اولدیغندن بونلرده اثار اراده ذیلور
(شو اثار ثلثه نك تعبيرات مترادف سی بوجه اتیدر)

برنجیسی اثار قابلیت حس یا خود قوای حس ،
ایکنجیسی اثار فطانت یا خود احوال مفکره ، اوچنجیسی اثار
اراده جزئییه یا خود افعال اراده جزئییه در بو عالم امکانده حصوله
کلان بالجمله احوال و افعال جناب حق خلق و ایجاد و قضا
و قدرتیله حاصل اولور . افعال عباد دخی ایکی نوعدر برنوعی
افعال اضطرابیدرکه عبدك بونده هیچ توسط و اختیاری یوقدر
مجرد اراده الهیه ایله ظهوره کلور و دیگر نوعی افعال اختیاریه درکه
اختیاری و اراده جزئییه سیله و جناب خالق خلق و ایجاد
ایله وجود بولور یعنی عبدك فعل و قصدی جناب بارینك
خاق و ایجادینه سبب عادی اولور . چونکه جناب رب منان
نوع بنی بشرده فعل و ترك اطاعت جهتارینه صرف و تعلیق
قابلیتی برنوع اراده خاق و اداره سنی انسانك یداقتدار
و اختیارینه بخش و احسان ایلمشدر .

خیر و شری فرق و تمیز ایده جک قدر عقل و اذعان و یرمش
اند نصکره ذکر اولنان خیر و شری حرام و حلالی یعنی رضای الهی
هانکی طرفده اولدیغنی بیلدیرمک و اعمال خیریه به ترغیب
و تشویق و افعال منهبدن ترهیب و تبعید ایلمک ایچون کتابلر

و پیغمبر لر کوندر مشدر بناء علیه عبد مکلف اکر اراده و اختیاری ایله اجرای او امر الهیه ایدر ایسه مظهر سعادت دارین اولور . و اکر مناهی و محرماته صرف و اتلاف ایدر ایسه بالاستحقاق درکه خسرانده قالور . ایشته بوکا اراده جزئیہ دیر لر بونک مثالی وجود بشرده کی لساندر . چونکه لسان خیر و شر هر نوع کلامی سو یامک اقتدار نی حائر اولدیغندن انسان دیر ایسه لسانیله کوزل کلامر سو یایوب مثاب اولور ایستر ایسه اداب و تربیه یه مغایر کلمات تفوه ایدوب آثم اولور .

نور نبوتدن اقتباس فیوضات معنویه ایدن حضرت علی کرم الله وجهه و رضی الله عنه حضرتلری (لاجبر و لاتفویض و لکن امرین امرین) کلام حکمتیانلریله فرقه ناجیه نی تصویب و تصدیق و مذاهب سائره نی رد و تکذیب بیور مشلدر .

﴿ احتساس قوای حاسه ﴾

(احتساس)

(احتساس) اعضا منر اوزرنده مواد خارجیہ نک تاثیر یله بزده واقع اولان حالتیه دیر لر خاصه مذکوره روحی مواد مذکوره خارجیہ ایله وضع مناسبت ایتدیرر اشبو مناسبتیه حواس خمس که : لمس ، بصر ، سمع ، شم ، ذوق ناملریله تفاوت ایدن احوال مختلفه واسطه اولور : احتساس وهم و ادراکه مشارکت

ایدن حسیات مختلفه بی حائر در . بضییری جبلی واصلی و دیگر لریده
متحصل یا خود معتادی اولور .

صدانك قوه سامعه ایله ادراکی اصلیدر . معتادی اولان
ادراکلا ایهه حسیات متعدد منك ارزو سیله وقوه خاطره یه
معاونتمز ایله حاصل اولور . بو وجهله قولاق بر صدا ایشدکده
صدای مذکورك کلدیکی مسافه بی فهم ایدر .

﴿ حافظه ، ارتباط فکر ، قوه خیالیه ﴾

(حافظه)

حافظه بزه ماضی بی اخطار ایدن قوتدر فقط کندی تشکلی
نسبتده اوله رق جمع ایتیش اولدینی معلوماتدن حفظ ایده بیلدیکی
مقداردن زیاده سنی بزه در خاطر ایتدیره مز . بناء علیه
حافظه ایکی حالی محتویدر .

برنجیسی محافظه افکار ایکنجیسی انلرك تکرار حصولی
یا اخطاری تعبیر دیگرله تخطر .

تخطر اوچ رکنی شاملدر . برنجیسی تخطر اولنان شیئك
موجودیت ماضیه سنه اعتماد ایکنجیسی اول شیئك ایلک دفعه
نظره چار پدینی زماندنبرو جریان ایدن مدتدن معلومات جزئیه
اوچنجیسی عینیت شخصیه در علم حقوقده کی ماده شهادت
بو تخطره ایتنا ایدر تخطرك حصولی ایچون دیگر بر سبب دها

وارد که اوده بشقه بر خاطره نك يا خود اكا شيبه ادراكك تخطره
سبب اولميسدر .

﴿ ارتباط فکر ﴾

افكار يميزى متقابلاً بر برينسه جلب ايتدين بو (خاصه)
راو بط افكار ناميله معروفدر روابط افكارى موجب اولان
مناسبات يك متعدد اولوب بروجه آتى ذكر اولنه بيلور .

اولاً — (زمان) عين زمانده وقوعـولان ايكي فعل
فكر مزده ارتباط كسب ايدر وبرينك تخطري ديكرينى اخطار
ايدر .

ثانياً . — (مكان) بر خانه جوارى اولان ديكر بر خانه يي
بر مملكت هم محدود اولان ديكر مملكتى خاطر كتيره بيلور .

ثالثاً . — (مشابھت) اولجه كورد يكمز اقربا ويا احبامزدن
برينك مشابھتى نظر مزه تصادف ايدنجه اوسوكيلى ذاتك احوالى
ومحبتى رومزه بتكرار بر اثر براقير افتراقنك وضـيا عنك انتاج
ايتديكى الام واكدار تجدد ايدر .

رابعاً . — (ضديت) (الاشياء تنكشف باضدادها)
مقتضاسنجه افكار متضاده افكار متشابهه كي متقابلاً يكديكرينى
اخطار ايتك خاصه سنى حائزدرلر .

خامساً . — (اثرله موثر) مثلاً اثر مؤثرى اخطار ايدر
بارومترو و ترمومتره لرده جيوم نك ارتفاعى هوانك برودت

وحرارتی ارائه ایلدیکي کبي احسن نظام اوزره خلق اولسان
اجرام علویه وسفلیه ومصنوعات سائره نك هر بری بر اثر
اولدیغندن وهرائره بر مؤثر حقیقینك وجودی لازم اولدیغندن
اتردن مؤثره استدلال طریقيله صانع تعالی حضرتلرینك
وجودینی بیلدیرر .

سادساً . — (تضایفدر) (ابوة بنوة) کبی اشبو (روابط
افکار) منتظم اولورسه حکمده اصابتی نسبتده سلامتی انتاج
ایدر .

(قوه خیالیه) معلومات جزئییه وخطرات متفرقه بی جمع
ایدن وایستدیکي حالده بر شینه پارلاق ویرن قوتدر .

تخیل خیالاتی اجرا ایتدیکي زمان دیگر بر طاقم قوتلره
عرض احتیاج ایلر برنجیسی فعالیتك اجرایی ایچون کندینه
اساسلر ویرن (قوه حافظه) ایکنجیسی حقیقتده اکا تقرب
ایدن وکافه احوالک بر نوع تمیز وتفصیل وتفريقی موجب
اولان قوه ممیزه اوچنجیسی کرک بر شکل حکایه بی وکرک بوجود
جدیدی تشکیل ایچون افکار متنوعه ارسندن اقسام متفرقه بی
جمع ایده بیلان اجتماع افکاردر تخیل ایکی احوال مختلفه دن
کجه بیلور بعضاً کندی کندینه ترك ایدلش اولدینی حالده شو
اوچ عملیات اساسیه دن خارجه چیممز بعضاًده فضله اوله رق
حقیقت صلاح حسن بونلره مربوط اولان حسیاتی دخی حاوی
اولور قوه مخیله اشیادن راست کله دولاشیر .

اگر تخیل کوزل فکر وحسن حس ایله تعالی وادراکی
تنویر ایدرایسه اثار صناعیه وفیه بی وترقیاتی انتاج ایدر . طبایع

مختلفه تخیلی پک متبدل بر حاله ارجاع ایدر . حال عادات اقالیم
و بتون انسانی محیط اولان تأثیرات خارجییه اکا نفوذ ایدر
وانی تغییره خدمت ایدر بوندنصکره اشخاص و اعصار و ممالکه
کوره ارانه ایتدیکی شو تحول بر صورت مطمئنه اشعار و صنایع
ملله دخی تظاهر ایلر .

تخیلك عقل ایله قلب اوزرینه اولان تأثیراتی قولایجه
کوریلیر بنی بشره بر منبع جدید مسرت و حظوظات صناعیه
بر طریق ترقی اچار .

دقت مقایسه تعمیم . — (دقت ملاحظه) موقع ملاحظه
قونیلان تطبیقات ذکائیه دقت دیر لر دقت اجرات روحیه
تطابق ایدر سه ملاحظه نامی ویریلیر دقت اوج نتیجه اساسیه
حاصل ایدر برنجیسی نظر ملاحظه الیفی اشیانک اوزر مزده
حاصل ایتدیکی تأثیر شیدینی تزید ایدر حتی تکرر دقت او
تأثیری رد ایدر بیلور برشی عقلمزی تمامیه اشغال ایدنجه
حتی یاغزده بولنانلری بیه کوره میز .

ایکنجیسی افکاری ممتاز قطعی منکشف احواله وضع ایدر .
نظردن نهان اولان بر طاقم خصائص اشیانی تفریقہ معاونت ایدر
اوجنجیسی تخطره اساس اولقدر برشی تخطر ایتک ایچون اول
شی حقنده دقتی ، مدت مدیده عین اشیایه مربوط بولنمه مزه مانع
اولور ایستدیکنز وقت ایستدیکنز شیده مدققانه تصور ایدر بیلور
ایشته بو خاصه دقت روحک بر حاله در روح هر نه زمان دقتی
اولور سه یالکنز ایمش کی بر حس ایله متحسس اولور .

(مقایسه)

اشیائی حد ذاتہ نرندہ ملاحظہ الہ القد نصکرہ عقل آنر دہ کی
مشابہت و مباہنتی الکلامق ایچون تقرب ایدر عقلک بو حالہ
مقاسہ درلر .

ایکی فکرک مناسباتی کورمک ارزوسيله مقایسه بردقت مضاعفدن بشقه برشی دکلدرد بناء علیه بوده اساساً دقت کییدر یعنی بر فعل اختیاریدر .

(مقایسه) عظمت صغر علویت و سفلیت ترقی الخ افکار مرکز
منبعیدر معلوماً تمیزه قطعیت و تمامیت و یرمکه وسیله اولور مقایسه ده
اشیا مشابہت ضدیت الله متقابلاً تنور و تمیز ایدر.

تیس

تعمیم بر فاعل در که عقل انکله اشیای متعدده یی شامل بر فکر تشکیل ایدر . مثلاً لسانلری تشکیل ایدن کلمه نك اقسامندن یالکز بری یعنی اسم صنفی معلومات شـخصیه منحصر درر . بونلرده زید غمر کبی اسم حاصل درر . کلمه نك اقسام سائرده سی معلومات کلیه وعمومیه یی افاده ایدر لر . فکر اعمک تشکیل ایکی شرطه تابعدر . بری تمیز دیکری مقایسه در تمیز ایله بعض اوصاف حقنده بر فکر حاصل ایدرز . مثلاً زیدی ذکا ایله

متصف و شو طرزده متشکل بوجوده مالک اولدیغنی کشف ایدرز. بوکاتیمیز دیرلر مقایسه ایله اوصاف مذکورہ نك برچوق اشخاصده دخی بولندیغنه امنیت حاصل ایدرز. فکر اعمک کافه سی رد و شمول واحاطه ده عین درجه یی حائز دکلدرلر. یعنی اشیای متعدده متساویه یی شاملدر. بوجه تله فکر اعم دخی درجه ثانیه ده برطاقم اقسامی حاویدر. جنس، نوع، صنف، فاملیا کی بر تعیرات تعمیم وتصنیفی تسهیل ایدر.

بر فکر اعم نه قدر آز اوصافی جامع ایسه او قدر جوق اشخاصی شامل اولور. تعمیم تحریات فیه یی تلخیص ایدر. قوه حافظه یه معاون اولور. فقط فکر اعمک غیر کافی ومبهم اولوق قصوری واردر. زیرا بوفکر بزه یالکز اشیا بیننده کی مشابہاتی کوستر. اختلافاتی تفریق ایتمز امکان، ضرورتنه کوره مطلقه ومقیده قسملرینه آریلور.

لازم ومتحقق خصوصاته دائر اولان فکر مطلق در. محتمل وممكن الحصول مواد متعلق بولنان افکار نسبی ومقیددر. بناء علیه مخلوق حقنده کی فکر اساسی امکان وجود ویا عدمی جهتیه بر فکر نسبی عد اولنور، جناب حقه دائر اولان فکر اساس ایسه قطعی وغیر قابل تغیر اولدیغندن افکار قطعیه ومطلقه دندر. امور عادیه ده دخی بحسب جری العاده برطاقم افکار قطعیه موجوددر. مثلاً: آتشدن حرارتک وجودی قطعیدر وکذا بز مخلوق موجود اولدیغمنزدن مکانه احتیاجز محققدر تام بر دائره نك مرکز نقطه سی محیط دائره یه ابعاد

متساویه ده در . افکار منك بیان اولنان تقسیمی ایکی حالی انتاج ایدر اوده افکارك عمومیت و خصوصیتندن عبارتدر .

ممکن الحصول اولان مواد محدودر بویه اولان افکار هر زمانده ، هر یرده و هر عقله کوره طوضری دکلدر . بوجهتله فکر نسبی شخصی و خصوصیدر . فقط افکار مطلقه لایتغیر اولوب هر یرده و هر زمانده بردر عکس حالده مطلق تعبیر اولنمز بویضا حاتدن اکلاشدینی وجهله افکار مطلقه قطعی و عمومی و افکار نسبیہ ممکن الحصول و خصوصیدر .

﴿ اساس افکار ﴾

معلومات بشریه اوج اساسه مستنددر : حسیات قوه مدرکه حس درونی . افکار نسبیہ دن بعضیلری مادیاته و بعضیلری روح و عقله استناد ایدر افکار نسبیہ مادیه اشیای خارجیه نك اعضامزه اولان تأثیرینی متعاقب حصوله کلان حسدن متحصلددر . افکار نسبیہ مغنویه نك منبعی قوه مدرکه در حس خارجیسده جریان ایدن وقوعاتی بزه اخبار ایتدیکی کی نفسمزه تکنون ایدن احوالی بزه بیلدیرن شیده حس درونیدر بتون افکار نسبیہ نك اساسی تجربه و مشاهده اولمش اولور .

﴿ حکم استدلال ﴾

(حکم)

ایکی فکر بیننده کی نسبتی ادراک ایله حکم ایتمکدن و قرار

ویرمکدن عبارتدر . جناب حق محسندر جناب حق رحمن ورحیمدر
 دیند کده بوندن محسن اولان ذات اجل واعلا رحمن ورحیمدر
 حکمی استخراج اولنور . حکمک معنای حقیقیسی ایکی فکر
 بیننده کی نسبتی فهم و تصدیقدن عبارت اولدینی کی آلت اولان
 عقلک وظیفه سی دخی ایکی فکری مقایسه ایله یالکز بر نتیجه
 استخراجنه منحصر دکلدرد . بلکه حکمک صفت ممیزه حقیقه سنی
 دخی اذعان ایدر تعبیر آخرله عقل بر شیئک وجود وعدمی
 وموجود اولدینی حالده خواص لازمه سنی ادراک ایدر بر جمله
 منیفه ایسه تصدیقی محتویدر و آنی موجبیه ارجاع ممکنسدر .
 مثلاً روح مادی دکلدرد دیمک روح غیر مادیدر دیمک کیدر .
 بو صکره کی قضیه یه اصطلاحات منطقبه ده قضیه معدوله المحول
 دیرلر .

تصور حکمه اقتران ایدنجه ایکی اصل میدان چیقار .
 برطرفدن تصدیق اولنمش فکر دیگر طرفدن نفس تصدیق
 شو حالده حکم ، قضیه دینیلان اجتماع نظمیده بولنور . کله
 مفرده تصور ارائه ایتدیکی کی قضیه ده حکمی کوستردر .

﴿ استدلال ﴾

بر حکمدن دیگرینه بر حقیقتدن بشقه بر حقیقه انتقالدر .
 استدلال ایکی درلودر بری قضایای عمومیه دن خصوصیه
 دیگریده قضایای خصوصیه دن عمومیه انتقالدن عبارتدر .
 بر جسم ساقطه نظر ایدرک هر جسمک قابل سقوط اولدیفنه

حکم ایتک صورتندہ خصوصی بر قضیہ ایلہ عمومی بر حکم استدلال ایدلمش اولور . بالعکس هر جسم سقوطی قابلدر دیدکن صکره بوندن انجق بعض احوال معتبره و اوصاف خصوصیه بی شامل اولان جسمک سقوطنه حکم صورتندہ ده عمومی بر قضیہ دن خصوصی بر حکم انتاج ایدلمش اولور بر قضیہ کلیه دن جزئیہ به استدلالک اساسی شودرکه استدلال اولنه جق حکم نوعه صادق اولدینی کی اوشی حقندہ ده صادق اولمیدر .

زیرا برشی بر نوعک صفات ممیزه سنی حاوی اولمادقچه او نوع داخلنه کیره من مثلاً شخص معیندن عبارت اولان زید حیوان ناطق عنوانی حاوی اولدیفندن نوع انسانده داخلدر . بعض حکیملر استدلال اصولک امر اثباتنده کی سهولتی بر درجه به قدر اعتراف ایتماک ایستلر چونکه بر قضیہ جزئیہ دن بر قضیہ کلیه فصل چیقار یله بیله جکی سؤال ایدرلر حالوکه مانوس اولان شو اصول استدلال کمال امنیتله انتظام طبیعی به تطبیق اولنمقده در .

جناب حق هر عقله بو تصدیقاتک اساسنی اعطا ایلمشدر . او تصدیقات قوه مفکره نک بر سوق جبلیسیدر . تا زمان ولادتدن اعتباراً تدریجاً انسانلرده جاری اولور .

استدلال ، صورت عمومیه ده ، معرفت انسانیه نک ال درین منابعندن بریدر . اگر انسان یالکمز عقلنه ، حواسنه ، قوه حافظه سنه تابع اولسه یدی نظرینه چاربان شیلردنبشقه بر شی بیلمز دی .

مرفکر محمولدار بر تخم کبیدر او تخمدن جناب حقك احسانی
 وخلق وایجادیلہ بلا انقطاع افکار جدیہ حاصل اولور .
 بر طاقم احوال حقندہ بشقہ سنك حرکات و اوصافہ ویغمورہ
 کوزل هوایہ ، صحتہ ، خستہ لکہ ، محمولاتہ تطبیق ایلدیکمز
 بر چوق احکامك وانلردن تحصیل ایدن مقاصد و حسیاتك منبہی
 استدلالدر .

حکمت طبیعیہ علمنك اساسیدہ بنوع استدلالدر .

﴿ اشارات ولسان ، لسانك قوۂ مفکرہ ایلہ ﴾

﴿ اولان مناسباتی ﴾

(اشاراتك مدلولی)

اشارات حواسمزدن غائب و غیر مرئی اولان بر شیئی
 تعریفہ یاردم ایدر بر حالدر بو وجهله نبضك ضرباتی حیاتیہ
 بارومتر و انبوسندہ جیومك ارتفاعی و تناقصی هوای نسیمینك
 خفت و ثقلته ، دومان آتشك وجودینہ بر اشارتدر .

﴿ لسان ولسانك انواع مختلفہ سی ﴾

لسان افکار و حسیاتمزی بشقہ سنہ افادہ ایتدیکمز اشارات
 مخصوصہ یه لسان اطلاق اولنور .

لسان ، مترکب اولدینی اشاراتک اساسنه نظراً لسان طبیعی ولسان صنایع قسملرینه و اشاراتک راجع اولدقلری مغنایه نظراً لسان فعلی ولسان شفاهی قسملرینه آیر یلور . اولاً : لسان طبیعی خلقتک بزمه ارأنه و تعلیم ایلدیکی لساندر . بر چو جق طرفندن چیقاریلان و مخرج مخصوص اولیان سسلر و زمان مسرت و کدورتده اظهار ایدیلان ندالر کبی .

ثانیاً : لسان صنایع ذکای آدمی اثر یدر که تدریجاً لسان طبیعی یی اکمال ایدر تکلم ایدیلان لسانه جناب حقک خلق والهامیلله بر طاقم تعبیرات و اصطلاحاتی جدیده علاوه ایتدیرر . علوم و صنایع حقنده اصطلاحات جدیده احداث ایدر .

ثالثاً لسان فعلی (لسان حال دیمک) قوه باصره یه معطوف اولور : چهره نك حرکت مخصوصه سندن عبارتدر ، رجا ، امید ، کدر ، بشاشت کبی احوالی افاده ایدر . (لسان الحال انطق من لسان المقال) کلامی بولسانی توصیف ایدر .

رابعاً لسان شفاهی کلام و یا چاغرمه کبی قوه سامعه یه معطوف اولان اشاراتی محتوی بر احسان الهیدر . کلام لسانک اشکال سائره سنک جمله سندن عالیدر ، بو علویت ایسه کمال اهمیتده توقف ایدر چونکه عکس حالنده حافظه ده بر اقدینی اثرلر سرعتله قنابذیر اولور بناء علیه افاده ایلدیکی فکره بقا و یرمک مقصدیله انی دائمی بر حاله کتورمک غایت لازم

اولدیفندن یازی یی یاخود اشارات ثابته یی استعمال عادتیی بوندن
ظهور ایتشدرد ..

لسان انسانلرک برنجیی رابطه سیدر تمدنی صحیح بشریه نك
خادم یکانه سیدر عقل سلیمك معلوماتی توسیع و اتمام ایتك
ایچون اك مؤثر بر آلتدر .

اولاً ذکاوتك معاوتی کبی لسانك دخی کسب اولنان افکار
ومعلوماتك اونودلما مسنه خدمت ایدر . بوصورتله قوه حافظه نك
نشوونما سنی تسهیل ، و کافه قوای عقلیه یه معلومات اساسیه
جدیده ومبدوله تدارك ایلر . زیرا معلومات لازمه یالکزر
تفکرات مخصوصه مزدن عبارت اولیوب بتون هم نوعنك
تفکراتندن معلومات وکشفیاتندن ، اشاراتدن مرکبدرکه اوصاف
مخصوصه لرینك باصره مزه وعقلمزه چاریمسیله اومعلوماته بزده
اشترک ایتمش اولورز .

ثانیاً ، لسان قضایادن نتیجه استخراجی خصوصندن قوه
مفکره نك منتظم بر واسطه سیدر . افکارمزی بشقه لرینه افهام
ایده بیلیمك ایچون لقردی سویلندیکی زمان ، اوافکاری تحلیل
ایله بر نتیجه اخراجنه موفق اولورز وهر لسانده کلماتك ثابت
و منتظم بر صورتده یکدیگری تعاقب ایتمه سنه باعث اولان
قواعد نحویه واردر . بتون بوتحلیلات واستنتاجات اثر تصادف
اولیوب بر اصوله بر قاعده یه تابع و مربوطدر بناء علیه نه قدر
لسان وار ایسه او قدر اصول استنتاج واردر دنیله بیلور .

ثالثاً ، لسان ، معاوتنك عدم وقوعی حالنده مالک .

اوله جغمز بر چوق افکاردن محروم اولورز . کلیت یعنی قواعد کلیه افاده ایدن افکار کی مثلاً اشاراتک یاردمی اولسه براز جسم بر عددی نصل تشکیل ایده بیلورز ؟ جبر معادله سنی و هندسه عملیاتی نصل اجرا ایده بیلورز .

﴿ صحت و وثوق ﴾

معناً ادراك ایتک وقانع اولمق عملیاتنک فکر مزه عکس ایتسی اساساً صحتک وجودینی مؤیددر .

عقول سلیمه یه کوره حقیقت یا خود صحت ایله بداهت بیننده مشارکت وارددر صحت بداهته اشتراک ایدرک هر ایکسی بر صورت لایتغیرده اتحاد ایدرلر .

﴿ صحت ایله احتمال بیننده کی فرق ﴾

بعض حکما مرتبه علمییه واصل اولمش احتمالدن بشقه برشی اولیان صحت ، احتماله تحول ایده بیلیر دیرلر بوراسی شایان قبول دکلدر . چونکه اصل صحت : اولاً : برشیک اوشی اولوب اولمديفنک تصدیق قطعینفی فرض ایتک : ثانیاً اولشیده اصلاً درجه و مرتبه قبول ایتماک ثالثاً معین برشکلده اولمقدن عبارتدر . احتمال ایسه پک مختلف ماهیات و علامات اراانه ایدر . اگر برشیک وقوعی احتمال تحتنده ایسه اوشیک وقوع وعدم

وقوعندن هانکیسی فائده لی ایسه انک حصولی مشکو کدر .
یوکی احتمالاته مبنی ویریلن قرار لر قطعی اوله منر .

﴿ صحت و بدهاتک انواع مختلفه سی ﴾

صحت و بدهات، نظر لرده حقایقک تظاهریله روحده حاصل.
اولان بر حال اولدینی تحقق ایتدکدنصکره بونلرک صور
متنوعه سی اکلا شلمق ایچون منطقیون بروجه آتی قواعد وضع
ایتملردر :

۱ صحت و بدهات در . حسیاتمزجه معلوم اولان شیلردر
مثلا اجسام و کیفیاتی کی .

۲ صحت و بدهات حکمی یا خود عقلیدر . عقل واسطه سیله
آکلا شیلان حقایق و قواعد ریاضیه کی .

۳ صحت و بدهات وهبی و خاقی در . افعال قلبیه واحوال
باطنیه کی .

۴ بلا واسطه وایوجه تعقل ایتمکسزین ادنا ملاحظه ایله
معلوم اولان صحت و بدهاتدر . حقیقتک فعلاً ووقوعی ایچون
تجرییه تشبندن اول معلوم اولور ایکی کره ایکنک درت ایتسی
کی .

۵ تعقل واسطه سیله ماهیتی بلا ملاحظه معلوم اولان صحت
و بدهاتدر . هر جسمک بر مکانی واردر .

وخط مستقیم بر نقطه دن دیگر بر نقطه یه اک قیصه طریقدر .

فقرات مذکوره تفصیلات و ایضاحاته احتیاج کو ستر مکسرین هر کسک تسلیم ایده جکی بدیهیاتدندر .

فقط بزه : بر مثلثك مجموع زوایاسی ایکی زاویه قائمه یه مساویدر دنیاسه بودیکرلری کبی اولیوب بوباده کی قواعدی بعدالتطبیق صحتی تسلیم ایتک لازم کله جکی جهته بزم ایچون بدیهی اوله من .

بوجهته بداهته منتهی اولان صحت الك مقبول بر حال اولدیغندن حقیقتك اولیاتی اولمغله بو حالده قدرت فکریه من معاونتیه هر بر درجده بولنان معلوما تمزی بداهت تنویر ایده بیلور . مع مافیه ایکی نقطه شایان اشارتدر . :

برنجیسی شودرکه اثبات و ادله طریقله معلوم اولان حقایق حقایق بدیهیه اولیه دن صادر اولور . بو صورتده تعقل واسطه سیله اولان صحت واسطه عقل ایله اولیان صحت و بداهته منتهی اولور . ایکنجیسی ایسه : تعقل واسطه سیله اولان حقایق میاننده موجودیت شخصیه مسئله سی صحت و بداهتك مبدئی اولان عقل و اذعانزه دیگر حقایقندن اول توارد ایدر .

﴿ اصول - ترکیب و تحلیل قواعدی ﴾

(اصول) فکری کشف حقایق اشیایه موصل اولنان طریق بیان ایدن تعبیردر انتخاب اصول ، حکماجه نظر دقتی جلب ایدن نقاطدن برنجیسی در .

فكره مطالعیه آلدینی ماده نه اولور ایسه اولسون
معلوما تیزی تحصیل ایتدیرن حال یکدیگرینه مغایر ایکی عملدن
خالی دکلدر . بونلرک برینه (تحلیل) دیکرینه (ترکیب)
دینور .

﴿ تحلیل ﴾

برشیئی ایوبیلمک ایچون مواد ابتدائیه سی واجزای فردیه سنی
ایوجه آرمقدن و خواصی تفتیش و تفحص ایتمکدن عبارتدر .
مثلاً برکیما کر صوبی تحلیل ایله ماده لرینی آیردینی کبی بر حکیم دخی
احوال عقلیه یی تقسیم و تفکر و حق آرزوی تمیز و تفریق ایدر .
اصول تحلیل مرکبی بسیط حالنه و کلی جزء فرد لرینه آیرمق
هم آهنکلیکی انفراد حالنه کتیرمکدر علم اخلاق و حکمتجه
علامات فکریه و مادییه دخی قابل تطبیقیدر .

﴿ ترکیب ﴾

ترکیب تحلیل قاعده سنده تماماً ضدیدر . تحلیلک آیردینی
مواد ابتدائیه یی بتشدیرر و قاعده مذکورنک اخلاص ایتدیکی
شیء حصوله کتیرر مثلاً صوبی تحلیل ایله مرکباتی آیران کیما کر
سکره مولد الماء ایله مولد الحوضه تک کمیاتی بالتقدیرینه صو حالنه
وضع ایدمیلور . قوای روحی آیری آیری مطالعه و تدقیق ایدن
حکیم دخی عین کیما کر کبی یکدیگریله تطبیق و حین تدقیقنده

آردینی قوایی یکدیگرینه ربطایدر . ترکیب قاعده سی بسیطی
 مرکبه جزئی بی کلی به تحویل ایدر . تحلیل سز فکر مجهولیت
 مهمیت و فرضیاتدن قورتیه مز . ترکیب سز فکر دخی اشیایی
 صورت متفرقه ده کورر تحلیل و ترکیب قواعدی فنون نظریه ده
 قابل تطبیق اولدینی مثللو علوم ریاضیه کبی فنوه عقیده ده دخی
 قابل اجرادر . بونلرک هر بری نروده اولورایسه اولسون
 کندیلرینه مخصوص اولان اهمیتنی محافظه ایدر لر تحلیل مسئله بی
 نتیجه لندیرر . مسئله نك دلائل و قضایا سنی آیریر . بوتخولات
 آره سنده بر قاعده مصیبه اتخاذ و مطلوبی احتوا ایلر اصل ترکیب
 ایسه بونك عکسی اوله رق مواد و مسائلی برلشدیرمك ایچون
 صواب یا خود آکا مشابه بر قاعده وضع ایدر .

تحلیل و ترکیب شرائطی هیچ برشی فرض و تقدیر و هیچ
 برشی قیاس ایتمکدر .

چونکه فرضیات و قیاساتدن بریسی قبول اولنور ایسه
 مقصد و نتیجه و خواص اشیایه وصول مستحیل اولور . بوندن
 بشقه مسئله بی تعیین ایتك قضایایی صورت صحیحیه وضع ایتك
 بر مسئله اگر مغلق ایسه مشکلاتنی ازاله و تفریق ایلمك حکمانك
 وضع ایتدکاری قواعد تماماً تطبیق حرکت ایتك اصطلاحات
 مغلقه بی تعریف ایتك وشك و شبهه بی محتوی اولان طرفلر بی
 کوسترمك لازمدر .

﴿ اصول تنزیل و ارتقا ﴾

(تعریفات)

اصول تنزیل و ارتقا بر مقصددن دیکرینه و بر قراردن دیکر برقراره انتقال ایلمکدن عبارتدر .
کلیدن جزئی نه عمومندن خصوصه انتقاله تنزیل دنیله یکی کبی
عکس لرینه دخی ارتقا دینلور .

﴿ قواعد اساسیه ﴾

قواعد اساسیه ، هر بر علمك اساسنی تشکیل ایدن عمومی
ولازم اولان حقایق اولیه در . اجرای ملاحظات ایدیله بیلمك
ایچون قواعد اساسیه هر بر فك اساسنده موضوعدر .
مثلی قواعد حکمییه ، اخلاقیه صرفیه و قواعد طبیعییه کبی .
باخصوص قواعد اساسیه نك اهمیتیه ریاضیاتده پك اشکارددر .
اشبو قواعد اساسیه مباحث نظریه نك ترقیاتنه کافی اولمقله برابر
هیچ بر حقیقت فیه آنلرك معاوتنه احتیاج کو ستر مکسزین وضع
ایدیله من قواعد حقنده ایکی اساس موجوددر . برنجیسی قواعد
اساسیه اصلیه ایله معتاد و نظم نك محصولی و بداهته مشابه اولان
قواعدی یکدیکرینه قارشیدیر ماملیدر . ایکنجیسی قواعد

اساسيه يي اثبات ايجون بزم ظنمز ومعتادمز بويله در ديو ادعاده
بولنامليدر .

﴿ تعريفات ﴾

(بر حكمة يا خود بر شيك ماهيتي تعين ايله فكر ك ترقيسيدر)

تعريف ايكي نوعدر . (۱) اشيانك تعريفى يا خود تعريف
عقليدر . (۲) الفاظك تعريفى يا خود تعريف وضعيدر . تعريف
اشيا ، بر مقتضاي خلقت معيندر . تعريف كلمات كيني در قابل
اعتراض اوله مز . چونكه هر كس هر شيئي ايستديكي صورته
بيلدير مك خصوصنده مختاردر .

مثلا بر ماده يا خود بزم مجهول اولوب مؤخرأ بولنان بر جنس
حيوان يكي بر اسم ايله توسيم اولنورسه بو حالده تعريف مادي
واسمي اولور . هر تعريف : تعريف اولنه جق شيك فصل
وجنسيله اولور يعنى هر تعريف بر ماده يي بر صنفه وضع وتخصيص
ايدر شو تخصيص اني سائرندن تميزايدن اوصاف ميزه سي اولور .
مثلا كره ارضي تعريف ايده جك اولسه ق اجسام صليه صنفه
ادخال ايدر زواجسام صليه سائرندن تفريق ايجون قطري ايله
ايكي نصف دائريه منقسم ودوراني مقوس ويوارلاق بر جسم
اولديغي سويلر .

بر جنس يا خود تعريف اولنه جق بر ماده يي محتوي اولان
جنسلر مياننده بريني انتخاب ايتك مناسب اوليه جفندن طوغريدن

طوغری ماده‌بی محتوی اولان جنس انتخاب اولمایدیر . مثلاً انسان مخلوقدر دیمکله انسان عقلی حائز حیواندر دیمک بردکلدیر . چونکه برنجیسی عقله مربوط بر جسم اولدیغنی بیان ایتیمور حالبوکه ایکنجیسییده بیان ایدیور . بر ماده‌بی طوغریدن طوغری به محتوی اولان جنسه اوشیئک جنسی قریبی دینور . منطقویون تعریف اولنان شیئک معرفه مطابق اولمسی لازمکله چکنی بیان ایدر لر . و تعریفنک عینی جنسندن هر شیئه متناول اولمسی شرائط لازمه دن عد ایدر لر . بو خاصه بیان اولنان تعریفی تعبیرلری اصلاً قابل تبدیل اولمیان تعریفات بسیطه و غیر مرکبه دن تفریق ایدر . مثلاً (آلتون صاریدر) بر تعریف بسیطدر چونکه صاریلق آلتون حقنیده فکری اتمام ایدر من . صاریلق یالکز آلتونه مخصوص دکلدیر . کوکب پارلار بر جسمدر « فقره سی اغیارینی مانع وافرادیخی جامع بر تعریفدر . چونکه وضوح تعریفنک الگ معتنا اوصافنددر تعریفات فکری ستر ایدن مجازلردن بری اساسلی اولمغله برابر وضوح و فصاحتی شامل اولمایدیر .

﴿ قیاس ﴾

قیاس دلیل و قیاسده ایدیلان سوء استعمالات - سوفسطائی یاخسود سوفیست مسلکی . قیاس مقدماتدن مؤلف بر دلیلدرکه اومقدمات تسلیم و قبول اولنورسه نتیجه‌بی انتاج ایدر قیاس فکری قرار کلی و عمومیدن قرار جزئی و خصوصیی به انتقاندن عبارت اولدیغنی معلوم اولدقدنصکره علم روجه اولان ملاحظات تخطر

ایدیه رك منطقجه مهم اولان قیاسدن بر مقدار بحث ایدیه جكدر چونكه اصول اقیسه یه دائر لازم كلن تفصیلات « علم احوال روح و اصول تفكر » نام اثر عاجزانه مزده مفصلاً درج اولندیفندن بوراده تفصیلاتدن صرف نظر اولمشدر .

﴿ قیاس دیمكله نه آكلاشیلیر! ﴾

قیاس — اوچ جمله دن مركب بر دلیلدر . جل مذكوره دن . اوچنجیسی نه نتیجه دینوركه ایلک ایکی جمله یی تصدیق دن حاصل اولور . بوجمله لره مقدمات دینور . بو اوچ جمله نك ايكیشر ايكیشر آلمسندن حد تعبیر اولنان اوچ فكرك مقایسه سی حاصل اولور . بوجمله لرده موضوعلرینك افرادجه اك واسعه (حد اكبر) از افرادی شامل اولانه (حد اصغر) بونلرك آره سنده بولانه (حد اوسط) دینوركه وظیفه سی ایکی منتهای فکری یكدیكرینه ربط ایتمكدن عبارتدر . حد اوسطه مطابق اولان وحد اكبری محتوی اولان جمله یه (کبری) وحد اصغری حاوی اولان حد اوسطه مطابق اولان جمله یه (صغری) وحد اكبر ايله حد اصغر ك هیئت مجموعه سنه دخی نتیجه دینور . کبری ايله صغری مقدماتی تشکیل ایدر . مثلاً هر جسم ثقیلدر هوا دخی جسمدر . بناءً علیه هوا ثقیلدر فكرنك انتاج ایتدیكى حدود ثلثه — جسم وثقلت و هوادر . حد اكبر (ثقیل) دركه بروصف عمومی یی معنیدر . حد اصغر (هوا) دركه بر ماده

مخصوصه بیان ایدر . حد اوسط جسمدر که جسمك هوايه مطابق اولدینقی کوستر بر تقدیرده (کبری) — هر جسم ثقیلدر — صغری (هوا جسمدر) بوایکی مقدمه نك نتیجه سی ایسه هوا ثقیلدر جمله سیدر . شرقیون قیاس ترتیب ایدر کن صغرای اول و کبرای صکره ذکر ایدر لر . غریبونه کوره کبری ایلك مقدمه در . فقط صغرادن صکره دخی کتوریله بیلور . قیاسك قواعد اساسیه سی بودر . لیکن مستثنا اوله رق نتیجه یی فهم و ادراك نادرأ بلا دلیل ظهور ایدر . علم هندسه ده اولدینی کبی بعضاً مقدمات مبهم اوله رق اثبات دلیله محتاج اولور . بعضاً نتیجه پك سهیل اوله رق حصوله کلیر . بعض کره پك چوق قیاسلر یابدقدن صکره نتیجه حصول پذیر اولور . بناءً علیه اشکالجه آقیسه متنوعه حاصل اولور .

شوبله که :

اولاً — قیاس مطوی الکبری قیاسك مقدماتندن بریسی کنیدیسنده بولنادر . مثلاً هر جسم ثقیلدر بناءً علیه هوا ثقیلدر کبی .

ثانیاً — قیاس اقترا نی — بعضکره کنیدیسنده هیچ اولمزسه دلیلله برابر بر مقدمه بولنور . مثلاً هر جسم ثقیلدر . بونجربه ایله ثابتدر بناءً علیه هوا جسمدر کبی .

ثالثاً — قیاس متسلسلدر — بر مقصدی حصوله کترین جمله لرك تیسلسلیدر . مثلاً قوانین شرعی و نظامیه به موافق اولان بر امره اطاعت پادشاهه اطاعتدر . پادشاه ذیشانه اطاعت

رسول الله اطاعتدر . رسول عليه السلامه اطاعت . جناب حقه
اطاعتدر .

رابعاً — ماده تین مخالفتی متضمن دلیل — عین نتیجه بی
حاصل ایدن قیاسک مختلف مقدماتی کنديسنده بولنور .
مثلا بودنیا سعادت ابدیه قزانه جق بر محلددر . بر مسافر سیاحته
کیتمزدن اول لوازم طریقہ سنی احضار ایتک واجب اولدینی کبی
زاد آخرتی ده بوراده حاضر لاق واجبہ ذمتدر .

خامساً — دلیل تمثیلدر . استحصال اولنه جق نتیجه مشابه
برشیلہ قیاسک کبراسنی اثبات ایتکدن عبارتدر . بو عالم بر خانه
کبی در . خانه ایسه حادثدر عالم دخی خانه کبی اولدیفندن حادث
اولسی لازم کلور .

﴿ قیاسک شکل و صورتلری ﴾

صور ادله واثباته داخل اولان جمله لرك طرز صورتلرینه
اشکال دیرلر . حد اوسط واسطه سیله مقدماتده اشغال اولنان
محللرک تبدیلی ایله حصول پذیر اولور .

فکر و بردیکی قرارنده برشیک اولشی اولوب اولدیفنی
تصدیق و یا جرح ایدر . هر حالده بو تصدیق و جرح بر صورت
عمومیہ و یا خود خصوصیه ده واقع اولور . اگر جمله ده موضوع
بحث اولان شی وسعت کمالده ایسه یعنی افراد کثیره بی شمل ایسه
کلی و عمومیدر اگر موضوع بحث اولان شی وسعتک بر قسم

نتیجه لره سوق ایتدیکی کوریلور . فکر بوصورتله یکدیگرینه
 شدت ارتباطی حائز اولور . و بداهت لری جهتله مستلزم موافقت
 مقدمات احضار ایدم بیلیر . اصل اثبات ایسه برقیاس یا خود
 متلازم برسلسله قیاسیه دن بشقه برشی دکدر . اثبات وادله دن
 بعضیلری بلاواسطه در یعنی اشیایه مطابقتی اعتباریله برشیئک
 اوشی اولوب اولمادیفی فکرینی تأسیس ایدر . و بعضیلری
 بالواسطه در . یعنی برشیئک اوشی اولدیغنی اوشیئک برشی اولدیفی
 وقت اکتساب ایدم جکی حالی نظر اعتباره آلهرق تعیین ایدیلیر .
 بونلره دلیل واثبات دیرلر . حکما ادله یی بوجه بالا تقسیم
 ایدرک صرف معلومات عقلیه یه ابتدا ایتدک لری نه دلیل لمی .
 و تجارب دن استحصال ایتدک لری نه دلیل انی دیرلر . مثلاً وجود
 الهینک افکارده محکوک اولدیفی اوزره اثباتی برنجی نوع و عجائب
 مخلوقاتک شهادتیه اثباتی ایکنجی نوع دندر .

﴿ قیاسده ایدیلن سوء استعمالات ﴾

تشکیل قیاس حقنده وقوعه کتور یلن خطیئات و بناء علیه
 قیاسده ایدیلن سوء استعمالاتی بیان صدیدینه کلدک :
 ار باب تدقیق خطایی بری ترکیب کلامده یعنی صرف ونحو
 و بلاغته و دیگری منطقده اولق اوزره ایکی صنفه آیرلر .
 ترکیب کلامده کی خطا قواعد صرف ونحو مغایرت و معنای
 مفردن معنای مرکبه ! بلالزوم حقیقتدن مجازه جنسندن نوعه

کچھ رک و برعکس ایدرک مقصدک افہامی اشکال و سوء استعمال
ایتمکدن عبارتدر . منطقده کی سوفینرک قنالی اکثر یا حد
اوسطک کبرادہ و صفرادہ عین معنایی محافظہ ایدہ مامسندن
ایلروکایر .

منطقده کی سفسطہ ترکیب کلامده کی سفسطہ قدر دکل
ایسده اکا مشاہددر بونلری بشہ تقسیم ایدرلر .

۱ موضوع بحث اولان شیئی آکا مناسبتی اولیان بر شی
ایله اثبات ایتمکدر . یاخود موضوعک مجهولیتی در .

۲ موضوع بحث اولان شیئی حقیقت و صحیح فرض ایتمک
ایچون مسئلہ معترض فیہایی حجت اتخاذ ایتمکدر .

۳ سبب اولیان بر شیئی سبب عد ایتمکدر .

۴ استدلال و استقراء ناقصی بلا تأمل معصیب عدا ایتمکدر .

۵ بر شینک نتیجہ سنی آکلامہ رق حکم ایتمکدر .

❖ اصول استدلال - مطالعہ - تجربہ - استدلال - ❖

❖ مسئلہ - تصنیف ❖

اصول استدلال - قوانین دنیلن و احوال خصوصیه
وجزئیہ بی توحید ایدن روابط و مناسبات کلیہ بی کشف ایتمکدر
فقط قوانینی کشف ایچون احوال خصوصیه نک صورت واضحده
معلوم اولسی شرطدر .

بوندن ایکنجی درجہده بر طاقم قواعدہ احتیاج حاصل
اولورکہ بروجہ آتی اقسامہ انقسام ایدر .

۱ . تجربہ درکہ اصل مطالعہ بی حاویدر .

۲ . مشابہت

۳ . استدلال

۴ . مسائل

۵ . تصنیف

﴿ مطالعہ - تجربہ ﴾

مطالعہ - فکرك اشیا بی شکل و صورتلر بی تغییر
ایتمکسزین ذهناً تخری ایتمسیدر .

تجربہ - مطالعہ نك صحت ومدونیتی ایچون مطالعہ اولنان
شیئی تدقیق ایتمك ونتیجه لنیدر مکدر .

﴿ تقسیم ﴾

تقسیم بر فمدرکہ عقل انکله بر کللك جزؤلر بی تفریق
ایلر . اشبو اجزاء بر شهرك محله لری و بر خانه نك تقسیماتی کبی
حقیقه یکدیگرندن آبرو ایسه (تقسیم الكل الی اجزائه) ناه فی
آلور .

تقسیمک دیگر بر قسمیده بر کلی بی جزئیاتنه تعبیر دیگرله
بر عمومی بی خصوصی به آبر مقدر بوکاده (تقسیم الكل الی
جزئیاته) دیرلر .

تقسیم تحلیلدن آفر قلیدر وعین فوائدی بخش ایلر واسع
اولان بر شیئی یکنظرده احاطه ایتمك ایسترایسه ك او شیئی

ایوچه اکلایه میز آنی تقسیم ایله دها پارلاق دها طوغری
وحافظه دن قولایجه سلنمز بر فکر حاصل ایده بیلورز .

ایو بر تقسیمک شرائطی بروجه آتیدر :

اولاً مقسمک کافه اقسام واجزاسنی احاطه ایتک .

ثانیاً یکدیگری بیننده جاری اولان مناسباتی نظردن
آیرماق .

ثالثاً اول امرده اقسام موجوده سنی نظر اعتباره آلق .

رابعاً بک زیاده توسیع اولنماقدور .

﴿ فعالیت و خواص مخصوصه سی ، آرزو ، سوق ﴾

﴿ جبلی ، عادت ؟ ﴾

انسان مسرور و متأثر اولق (سومک) و (آرزو ایتک)
واقرا نندن حقیقت شناس اولق ، حکم ایتک ، تخطر ایتک و قوه
مدرکه سنی استعمال ایتک کی حاللردن ماعدا حرکت و فعالیت
استعدا دینه ده مالکدر . حرکت نه در ؟ حرکت روح انسانینک
بر فعل اساسیدر که هر کیم نفسنده انی مشاهده ایده بیلور . مبادی
تصور یه دن مقاصد تصدیقیه انتقال روحک حرکتیدر .

﴿ سوق جبلی ﴾

سوق جبلی نامی الله علی العاده بیلدیهرک وشامل اولدینی

نتیجه حقیقه عقلک تأثیری اولیه رق اجرا واکمال ایلدیکمز
افعال ادخال اولنور اوله بر فعلک انکله چوجق طوغار طوغمز
سینه ماده آتیلور وعضلات امتصاحیه سنی تحریک ایدر .
سوق خلقتک خواصی اوجه تعیین ایدلمشدر .

اشبو خواص سائقه مذکوره نک ذکا ایله قاریشدیرلمسینه
مانع اولور .

اولاً ، سوق جبلی غیر مدرکدر بومعاده کرک انسانلرده
وکرک حیوانلرده سوق جبلی سایه سنده حصوله کلان افعالک
نتیجه سی نه اوله جنی معلوم دکلدر .

ثانیاً ، ادراکه مقارن اولیان سوق جبلیده سهو خطا
اراماملیدر بو حال کرک قوندوزی کلبه سنی یاغمه وکرک اینکی
اوتلامغه وقلان و آرسلا نی آلرینی تعقیب اتمکله سوق ایدر .

ثالثاً ، سوق طبعینک بر حدودی واردر انک خارجنده
قوتی منقطع اولور بوقوتی برایشده ابو دیکرنده فائده سزده
اوله بیلور .

بالعکس ذکا ایله حرکت ایدن نه ایچون حرکت ایلدیکنی
بیلور شوقدر وارکه یابدینی ایشده دائماً مقصد و نتیجه یه اصل
اولماز پک چوق احوالده زخت و تجربه اولنمقسزین نتیجه یه
وصول کوچدر . حاصلی عاقل صور مختلفه ده حرکت ایدر .
حیوانات سائر ایله مشترک اولان سائقه جبلت صور مختلفه ده
جریان ایلمز جناب حقلک انسانلره بخش واحسان ایتدیکی قوه
عقلیه حسن استعمال اولندینی حالده اشبو سائقه ده اولان حقسنلنی

در حال آكلار بر مضرت دينيه و دنياويهي اولديني حالد
سائقه طبيعته مخالفت ايدر اولديني تقديرده ممانعت ايتمز .

﴿ عادت ﴾

عادت افعالك تكررات كثيره سندن عبارت بر حالدر احوال
ايله اولجه بيك دفعه يامش اولديغمز شيئي يانغه ميل ايدرز .
شوراسي شايان دقدركه بر مملكتده جريان ايتمهك باشلايان
بر عادت شرعه و نظامات موضوعه دولته موافق اولور ايسه آندن
بر ضرر حاصل اوليه جفتدن او عادت مقبولدر اكر مغاير شرع
و قانون ايسه او عادتدن اجتناب اولنميدر .

صفر سنده عاده مبتني اولان افعال ايله سوق جبلي يه مستند
افعال بيننده شوتناسب ظاهري واردر . هر ايكي سنده ملاحظه
ونيت فرض اولنه مر و ذاتاً مجهول بر طاقم حسياته تابعدر لر .
هنوز يوريمكه باشلايان چوجقده هر آديم بر مقصد مقابليدر ؛
فقط بو مقصد تكرر ايتدكه اوسعيك زحمته آزالير و بر زمان
كليركه او وقت چوجق هر كسك يابديني كي يورر و همان اولبايده كي
سميني بيلمز تكلم ، كتـابت و مادي حر كات و اجر اُتـلري
ايچونده اوليـاتنده كي حالي همان بونك كي در . ايلك تجربه ده
چوق زحمتي و ير ن افعال مرور زمانله بزه يورغونلغه سبب
اولمز افعال معتاده ، افعال جبليه كي راحت كلير . ايشته بونك
ايچوندر كه تر بيهـنك تاثيري غايت بيـوكدر و كنـجلره فضائل

اخلاق تعلیم ایدلک پک مهمد ر . چونکه اولیات براز کوچ
اولور سده بر کره اعتیاد ایدلکدن صکره ترک ایدیله من .

﴿ اراده و اختیار ﴾

اختیارک صفت میزه سی علم اولدینی کبی فعل اختیاری بی
و آنک نتیجه سنی استحصاله بادی اولان علمدر . طالب کندوسنک
طالب اولدینی و طلب ایلدیکی شیئی بیلیر ، عمل وحرکتنده
بر سبیه ، بر نیته ابتنایلر . بویله افعاله افعال قصدیه دینور .

اراده انسانک حیات مغنویه سنده بر موقع مهم احراز ایتشد ر .
اراده در که بزی بر افاده حقیقت احتوایه نظراً مرکز کائناتده
بر موقع ممتاز اخذ ایتدیرمش و افعال ارادیه کبی بر صفت
مخصوصه ایله مخلوقات سازده دن تفریق ایلده شد ر . بر مزیت
ولیاقت عالیه اکتسابه و موجب مذمت بر حال و حرکت ارتکابه
باعث اولان اراده در . خلاصه مسؤولیته اساس اولان اراده در .
افکار و حسیاتمزدن طوغریدن طوغری به سوال اولنماز فقط
بیلهرک ایشلدیکمز افعالك نتیجه سینه متحمل اولمغه مجبورز
چونکه قصداً ایشلدیکمز شیلر مکافات و مجازاتی بزه ترتیب
اید ر . بناءً علیه جناب حقک بزه احسان ایتدیکی اراده جزئییه بی
حسن استعمال ایتکه چالشمیز که مظهر مکافات مغنویه
اوله لم .

﴿ افعال ارادیه نك تحلیلی ﴾

روح بر شیئی اراده ابتدییکی زمان اولاً کندی قواسنك
عنانی در دست ایدر انلری کندی آرزو و مشتهایاتی دائره سنده
حرکت ایتدیرمك و انتخاب ایلدیکی خصوصاته تطبیق ایتك ایچون
دست اداره سنه آلیر . بعده نه یایمق لازم کله جکفی تدقیق
ایدر .

بعضاً بر سرعت فوق العاده ایله کشف حقیقت ایدر .
بعضاً کندیسه معروض اولان خصوصاتدن اك فائده لی
و ناموسکارانه اولاتی بولمق ایچون بر مقایسه یه محتاج اولورکه
اشبو مقایسه یه تذکر نسبی دخی اطلاق اولنور . نتیجه تذکر
اوله رق بر خصوصی رد و یا قبوله قرار ویرر بر ایشك حیز فعله
ایصالی وجوبی قبولدنصکره یایوب یایماق آرزو و اختیارینده
ضم ایله نهایت ویردیکی قرارك اجراسنی اعضاییه امر ایدرك
اجرای حرکت ایدر روحك قواسنه تحکمی بر خصوصی رد
و یا قبولی فعل و حرکتی فعل اختیارینك اجزای اساسیه سیدر .
بو اجزا فعالیت نقطه نظرندن عین اهمیتی حائز دکلدرلر .
کندیسیله بر طاقم شیلرك یاییلوب یا یایلمامسنی تحت قراره
الدیفمز حکم عقلمزه غلبه ایدر اجرا و فعل دخی بمضکره
اقدارمن خارجنده در زیر فعل حکمی عضولرده قوت و صحت
کبی بعض شرائطه متوقفدر بوشرائطك ایفاسی ایسه دائماً بزه
عیرلماشدر . روحك قواسنه تحکمی و باخصوص قراری فعلده

اراده بی کوستر حالردندر . طالب نفسک مالکیدر وبرشی
تصمیم ایده بیلور؛ هیچ بر سبب ظاهری هرفرده بولنان شو
امتیاز اصلی به تجاوز ایتمز .

حقوق اخلاقیه اراده جزئی و بولنره دأثر بعض ایضاحات
علم کلام اصطلاحیجه اراده جزئییه ترکیبی قرار ویرمک یاخود
خصوصات مختلفه دن برنی ترجیح و اختیار ایتمک معناسنه کلیر
بری مشاهدات عقلیه دن دیگری محاکمه دن متحصل ایکی نوع
براهین واردر اولابرقراری ویرمکه ویا بعدالتأمل بشقه سنی اعاده
حکمه صلاحیتمز اولدیغی مدرکه من بزمه حسیاتمزك هردقیقه سنده
اخطار ایلر . اشبو ترجیح و انتخاب بر اجبار و بر قانون جلی
بشرینک وضع ایلدیکی لزوم داخلی دأثر سنده دخی دکدر بلکه بو
بزم فعالیت اختیاریه مزدن مترشح بر حالدر بو وجهله بر کیسه صاغه
یا صوله طوغری یور ، النی قالدیرر ایندیرر ، سکوت ایدر ،
سویلر ، ثانیاً تصحیح حاتمزه مبتنی بولنان افعالک مجموعی قلبک
شهادتیه ده مصدقدر : حرکتن اول دوشونورز خصوصات
مختلفه ده کی منافی میزان تدقیقه آلیرز ، مقایسه ایلرز ، بالذات
قرار ویرمیه حکمزی اکلا دیغمز زمان بشقه لریله مشاوره
ایدرز ؛ انلرک نصیحتلرینه ، رجالیینه ، وعدلرینه ، تهدیدلرینه
مخاطب اولورز . حرکتن صکره یا کندیغمزی تبریک و تحسین
ایدرز و یاخود نادم و پشیمان اولورز . اطرافزده کیلر پادیغمز
ایشدن طولایی بزی مدح و یا تعیب ایدرلر ایوی ایشلدیکمز
حاله تحسینلرینه مظهر و فنانی ارتکاب ایلدیگمز تقدیرده

تحقیر لرینه کرفتار اولورز . بو افعالک اراده اختیاریه دن منبعث اولدیغنی بیانه حاجت مس ایتمز . بونی انکارایدنلر یعنی جبریون اراده اختیاریه ایله افاده سرام ایتمزلرمی ؟ بو اراده جزئییه ایله برابر بنی بشر ایچون قدری تصدیق ایلمک دخی لازمدر . حکمادن بعضیلری قدری انکار طرفنه کیدرلر و (روح بالذات کندی افعالی تعیین و تحدید ایدمک اقتداری حائز دکلیدر الخ) دیرلر . (جواب) عقل بالذات کندی افعاله تعیین و تحدید ایتمک سبب ایسه ده کاملاً او اقتداری حائز دکلدر . اگر حقیقه او اقتداری حائز اولسه ایدی هیچ بروقت خطا ایتماسی لازمکلیردی و یاپه جفی ایشک تفاصیلنی وایلروده نهیه منجر اوله جفی بیلوردی . حالبوکه هم خطا ایدیور و هم ایشینک نتیجه سنک نه اولدیغنی بیلمیور . هله معنویات خصوصه صنده راه حقیقی ارانه ایدمک برره بره محتاج اولدیغنی اثباته حاجت یوقدر . انک ایچون فلسفه ده بیکلرجه مذاهب ظهور ایدیور . بری دیگرینی تکذیب ایله مسلك بنم دیدیکم کیدر بشقه لری یالاندر دیور عجباً بو بیکلرجه حکماده روح و عقل یوقدر . یوقسه کافه سنک مسالکی طوغریمیدر البته کافه سنک ذاهب اولدیغنی مسلك طوغریدر دیه میز چونکه حقیقت بر اولور متعدد اوله مز . (عقل کندی افعالی بالذات تعیین ایدمک اقتداری حائزدر) قضیه سنی کلی بر صورتده محضی ادعا ایدن حکیم هیچ خطا ایتمه شمی ؟ بتون همرنده

ایشلدیکی افعال و ارادات هب صدق و صوابدغنی عبارتدر ؟
 نروده يك چوق خطاده بولندیغنه هیج شبهه یوقدر . خطاسنك
 اك بیوکی جناب حقك قضا و قدرینی انكار ایتسیدر . و قدره
 ایمان لازم اولدیغنی اثبات ایدن حکمت اسلامییه یی و بو بابده
 مسلك اسلامه تابع اولانلرك مسلکینی انكار ایدرك خطایه
 نسبت ایتسی خطا اندر خطادر . اراده اختیاریه نك بنی بشرده
 وجودینی تصدیق ایله برابر جناب حقك قضا و قدرینی ده
 تصدیق ایتك لازمدر . چونکه حکمت اسلامییه نك
 اساسنجه انسانلرده اراده جزئییه ایله برابر قدرالهییه گرداندا
 اطاعت اوله رق احکام قدری تصدیق ایلمك مقتضیات دینیهدندر .
 حکمادان بمضیلری بزم قدرالهییه اعتقادمزنی سرشته ایدرك
 اراده جزئییه یی نفی ایدیورمشنز و یاپدیغمز ایشلرده مجبور ایمشنز
 کبی بر معنا چیقاریورلر بوا یسه مسلك اعتقادمزنی فهم و ادراك
 ایدمه مدکارینی اثبات ایدیور . بز قضا و قدری خالقیت و موجودلکی
 جناب حقه حصر ایله انسانلره احسان اولنان اراده جزئییه یی ده
 معترفز و علمای اهل کلام مذهب جبرییه یی دلائل مقنعه و براهین
 ساطعه ایله رد ایلمشلردر بو حالده بزی جبرییه مذهبیه قائل
 اولوق کبی بر تهوت ایله اتهام ایلملری نه قدر حقسنز لقدر عجا بزم
 کتب کلامیه لایقلی بر صورتده مطالعه اولنما مشمی اما انلردیر لركه
 قضا و قدری و خالقیتی جناب حقه حصر ایله کدنصکره بر آدم
 فنا بر عمل ایشله سه اکا جزا و عتاب اولماق لازمکلور . بولوزوم
 ایسه مردوددر او یله ایسه ملزوم دخی مردود اولور . جواب

اوله رق بز دیر زکه مقدمه شرطیه نك ملازمه سی ممنوع در . یعنی بر آدم فنا بر عمل ایشلر سه اکا جزا و عتاب اولماق لازم کمز چونکه انسانلرده اراده جزئیة اولدیغندن و کندی ایستکیله اوایشی کاسب اولدقلرندن اراده واکتسابلری جهتیله مسئولیت ترتب ایدر . جناب حقك خلق وایجادى ايسه بزم مباشرتمزدن حکره در . انسان کندی عجزینی بیلملی و خالق تعالی حضرتلرینك حسن رضاسنی تحصیل ایتك طریقنى تحریر ایدوب اوامرینه امتثال ایتلیدر . سن انك رضای ربانیسنی استحصاله موفق اولور ايسه ك (یمحواء مایشاویثبت و عنده ام الکتاب) فحواسنجه سنك دفتریکى محو واثبات ایدر . اکر سن زمرة بدبختلردن واکتساب کنه ایدنلردن ايسه ك رضاسنی قزانديغك تقدیرده سعید دفترینه ده قید ایدر .

کورمز میسین که برافدی خدمتکارینی بعضی احوال قاجاسندن طولای طرد ایتکه قرار ویرر ، خدمتکار احوالی اصلاح ایدرده افندیسنك حسن رضاسنی تحصیله موفق اولور سه جزای طرددن تخلیص کریبان ایتدکدنمساعد مظهر مکافات اولور . بو حالد کمال لطف و احسان ايله متصف اولان خالقمزك رضاسنی استحصاله موفق اولور ايسه ك البته مظهر عفو و غفران اولور و زمرة بدبختلردن دخی اولساق سعدا دفترینه کچرز . قول تدیر ایدر جناب حق تقدیر ایدر . حکمت اسلامیه ده بونك عریسی اولان (البیدیر والله یقدر) قاعده دینه سنك معناسیده بودر بز تدیرده قصور ایتمزسه ك جناب محسن حقیق

بروفق جری عادت الهیه مقصود منزهی تسهیل واسبابی خلق
ایدر . جزئی بر تفکره مالک اولان آدم قدر الهیی انکار
ایده بیلورمی ؟ نیجه کیمسه لک بیوک بانکرلردن اولق ایسترده
اودرجه یه وارده بیلورمی ؟ ایشته بو حاللر هپ سائقه قدری اثبات
ایچون برر برهاندر . ای حکیم ! انصافانه دوشون و عمیقانه
تفکر ایله کرء ارضده ملیونلرجه اهالی کنج و شباب ،
پیر ، برنا ، نادان و دانا کافه سی هر کون و بلکه هر آن نقدر
امیدلرده بولنیورلر . و نه قدر قورینتلر ایله اوقاتکنذار اولیور
واسبابنه تشبث اییدیور لازمکلان شرائطی احضار اییدیورده
برمقداری واصل امید اولیور بعضیلری نائل امید اوله میور .
شبهه یوقکه قدری انکار ایدن حکیم دخی پک چوق بیوک بیوک
امیدلرده بولنمشده او امید و آرزولرینی استحصال ایده مامشدر .
بو وجهله هر کون مشهودات و مجربا تمز اولان احوال قدری
اثباته دلیل کافی و برهان قاطع دکلیدر .

شوراسنیده نظر دفته آلملیدرکه بنم قدر بویله ایتمش دیهرک
اختیار عطالت و بطلالت ایلمک قطعاً جائز دکلدر . چونکه بالاده
بیان ایلدیکم کبی جناب حق قدری سعی و غیرت کبی بر طاقم
اسباب و شرائطه ربط ایلمشدر بزه لازم اولان او اسباب
و شرائطه توسل ایلمکدر . تدییرده نقصان ایدن تقدیره بهتان
ایتمش اولور . بناءً علیه کمال توکل ایله تداییر لازمیه تشبث
ایدیلمک اهم اموردندر . و (عقل بزه دیرکه بز اراده مزده
مختارز او مختاریت حس دخی عالمیت غیب کبی کالات الهیی

دوچار تزلزل ایدہ من . انسان کندی فعل و حرکتک کاسبیدر فقط کندی فوقندہ خطادن مصون بر صورتدہ انسانک مفردانہ واقف اولان جناب حقک غیرمتناهی اولان عظمتی حکمفرما اولور .) اشته قدری انکار ایتک ایستیان بعض حکمایہ جناب حق شو سوزلری سویلدیور چونکہ او عظمت الهیہنک بتون عوالمده وبالخاصہ عقل و عرفانی ایلہ ممتاز اولان بنی بشرده اجرای احکام ایتسی وخلق وایجادى تقدير الهیسی ایلہ حاصل اولور . (وکان امرالله قدراً مقدوراً)

حکیمک (روح بالذات کندی افعالی اداره ایدہ جنک اقتدارى حائز دکلیدر ؟) دیمکدن مقصدى صکره دن ایزاد ایتدیکی دلائل و تفصیلاتدن مستبان اولدینی اوزره قول کندی فعلنک خالقیدر دیمک ایستیورده افعال عباد خصوصندہ خالقیت صفت ممتازہ سنی جناب حقدن رفع وازاله ایدیور . (تعالی الله عن ذالك علواً کبراً) حکیم مومى ایلہ شان الوهیتہ نقیصہ اسناد ایتدکدنمعدا خلق وایجادده جناب خالقنک قولى ایلہ شریک اولدینی ادعا ایدیور . حکیمک ادعا سنده بولنان بر آدم ایچون شمسو ادعا نه غرابت نمادر . چونکہ بو حکیم محیر العقول اولان اجرام علویہ و سفلیہنک خالق وروحک کافه بنی بشرک موجودى جناب الله اولدینی اعتراف ایدیور یالکز افعال عبادک خالق عباددر دیور . نقدر تفکر سنزک اکر قول کندی فعلنک خالق اولمش اولسه ایدی کندی افعالنک تفاصیلی بیامسى لازم کلیردی چونکہ بر مقدورى کندی قدرت ذاتیه بیهلہ عدمدن

وجوده کثیرمکه مقتدر اولان بر موجد او مقدورك مشتملاتی
 و تفاصیلنی مقاصد و نتایجنی بیله جکی بدیهیدر . حالبوکه پک جوق
 ذوات یابدینی ایشک نتایجنی بیلمز و کندیسنک ارزو ایتدیکی
 مقاصده و اصل اوله ماز فی الواقع اجرا ایتدیکی عملک تفاصیلنی
 بیلمز سده نتایجنی استحصاله بعض کره موفق اولور . بوکا خالق
 دکل اکتساب دیر لر هایدی فرض ایدمکه موفق اولدقلری .
 اعماله خلق و ایجاد دینلسه انسانلرک بعضیسی خالق اولق .
 و بعضلری اولماق لازمکلور بودخی باطلدر اوله ایسه انسانلرک
 خالق اولمسیده باطلدر عبد افعالنک تفاصیلنی عالمر دیو ادعا
 اولنورسه بو ادعا دخی و اهیدر .

قول فعلنک خالق اولسه عموماً کندیسنه منفعتلی صورتلری
 نیچون ایجاد ایتیمور بو ایضاحات قدری اثباته دلیل کافی و برهان
 قاطع دکلکی ؟ بالاده بیان ایتدیکم افعال مهمه شویله طورسون
 بر مکاندن دیگر مکانه سیر ایدن کیمسه اومسافه یی قاج خطوده
 قطع ایده جکنی بیلورده اورایه کیدر کن خطوده سنک بعضیسی
 سیرک و بعضیسنی صیق آلور و بعضی مانعه تصادف ایدر اولجه
 بیلدیکی هیچه کیدر بر سرعت قطاری بر مسافه محدوده یی قاج
 ساعتده و نقدر دقیقه و ثانیه ده قطع ایده جکی بالحساب معلوم
 اولدینی حالده پک جوق اسبابدن طولایق محل مقصوده واره من
 قضازده اوله بیلور او حالده قول کندی فعلنک نتیجه سنی تفصیله
 لایق وجهله بیله من تفاصیلنی بیلمدیکی بر شیدک خالقیده اولیه جفی
 تحقق ایدر . و برده کافه افعال عباد ممکندر . ممکنلرک هیسه

جناب حقہ مستند در بوحالہ خیر و شر کافہ سنک خالق جناب واجب الوجود در . عبادارادہ جزئیہ سیلہ کاسبدر و کندی استیکلہ قزاندینی ایچون خیر ایشلر سہ مثاب و شر ایشلر سہ معاتب اولور . مسئولیت مغویہ نك اسبابی بودر . اصحاب شرورک شرئی خلق ایتمسندن رضای الہیسنک تعلقنی موجب اولمز . بر شیئی ارادہ و خلق ایتمکلہ اکا راضی اولمی لازمکلمز . خلق و ارادہ بشقہ و رضا بشقہ در عاصی عصیانی کندی ارادہ جزئیہ سیلہ استہ یرک ایشلر جناب حق دخی انک مطلوبنی خوشنود اولمیہ رق ارادہ و ایجاد ایدر وازلہ جناب حق انک ارادہ جزئیہ سنی نہ طرفہ صرف ایدہ جکفی بیلیر . انک پیا جغنی عالم اولغلہ راضی اولمی لازمکلمز . مثلا برافندی کولہ سنک عصیانی بشقہ لرینہ اظهار ایچون برشی امر ایدر . فقط اوشی مستکرہ اولدیغندن رضاسنہ و ارادہ سنہ موافق دکلدر . غرضی یالکز انک عصیانی دیگر لرینہ بیلدیر مکدر . او حالہ علم و ارادہ و خلق و ایجاد کافہ سی حسن رضای الہی بہ موافق اولق ایجاب ایتمز . (مرید الخیر و الشر القبیح و لکن لیس یرضی بالحوال) بیت حکمت مشحوننک معناسی دہ بودر . جناب حقل بزہ احسان ایتدیکی آلتلردن بری قوہ عقلیہ دیگر ی تجربہ در . عقلمزک اقتدار ضعیفی بو اشیا و حقایق بینندہ کی مناسبت و ارتباطی بولمغہ و بینلرنده کی ضدیت ظاہرہ پی توفیق ایتمکه کما ینہنی کافی اولدیغندن و ہر ایکسینکدہ بزجہ فوائدی مثبت بولندیغندن ہر ایکسی حقندہ بر ثبات و منانت متساویہ کو ستر مکہ مجبورز .

﴿ آهنگ قوای روح قوای مذکوره نك اصول ﴾

﴿ اتحادی شخصیت انسانیہ ﴾

انسان کندينه نظر امعان ايله باقه جق اولور ايسه اك اول
نظرينه چار پاچق شی بالذات كندنده حاصل اولان حادثاتك
اختلافاتی و بو حادثاتك يکديکریخی تعقیبه اولان سرعتلر يدر
عقلمز آن بآن بر فکردن ديكر فکرم بر حسدن ديكرينه
انتقال ايدر عقل اکثرا محبت ، نفرت ، حدت ، مرحمت ،
امنيت ، امیدسنلك کبی تاثرات متفاوتیه تجلیکاه اولور .
بو ظاهری عدم انتظامدن شایان حیرت برانتظام کشف
ایتمکده اوقدر تأخر وقوعه کلز . روحمزك قوای مختلفه سی
بیننده طبیعی بر اتحاد واردر . بو اتحاد اولمینهجه حیات معنویه
دخی اکلاشلماز بر حاله کيدر قوامن اراسنده کی مناسبات آنجق
اك درین بر نظره کورینه بیلور .

﴿ اتحاد قوای روح ﴾

افعال ايله انلری اکتساب ایدن قوی بر اصله بر جوهره
اسناد و ابتناء ایدلمکجه نه اکلاشیلیر ونه ده حس و ادعا اولنور .
اشته او حس حیات معنویه نك مرکز يدر . صورت و حرکت
وسائر اوصاف مادیه تصور اولنان ، نقل اولنان لذیذ و درونی

شیلردن صرف نظر اولدینی حالددهیچ برشی دکلدردلر . قابل انکار اولمیان برشی وار ایسه اوده بو اصلک وحدتیدر . حیات معنویه نك حادثاتی چوقدر . فقط بو حیاتك اساسی بردر . آچیقدن آچیفه حس ایدرزكه تفکر او قوادن بر قسمك ، حس بر بشقه سنك ارزو بر دیگرینك خاصه سی دکلدردر . بتون بو فعللر بتون بو قوتلر عین بر شیئه راجع ومنسوبدرلر .

حاکمه هر یرده اولدینی کبی بوراده دخی بر حس درونی به ابتدا ایدر . اگر روح قابل تقسیم جزءلرک هیئت مجموعه سندن عبارت اولسیدی نه قوتلرک اتحاد غریبی ونشوو نملرینك کوستردیکی انتظام ونده حکم کبی ، مقایسه کبی بعض اجراآت منفرده سی ایضاح اولنه بیلوردی . مقایسه نك بر مرکزی واردرکه مقایسه اولنه حق افکار اوراده اجتماع ایلر هر حکمکده تبلیغ ایدم جک یالکز بر حاکمی واردر . (فن منافع الاعضا) نك بیانی وجهله عصب بصری ، عصب سمی ملیونلر جه الیاف خرده بینانه دن مرکب بولندقلری حالدده انلرک کافه سی بر شیئك روایتنه بر سسك استماعنه خدمت ایدرلر . بناء علیه افعال روحیه بسیط و واحد بر اساسك آثاری اولدینی تظاهر ایدر .

﴿ شخصیت انسانیہ ﴾

عجبا بواساس نهدر ؟ بواساس بالذات بززا !
هرکس بتون حادثات درونیه ده مرکوز و مختنی اولان

بواساسی کنندند بولور. زیرا افعال درونیه بزم فعللر مژدر.
 متلذذ اولان حکم ایدن ، ایستیان ، وقت وقت کدر ، مسرت ،
 محظوظیت ، امید ایله متحسس اولان بزز . انك ایچوندرکه
 بواساسه روح دینلدیکی کبی (بن) دخی تسمیه اولنور .
 بناءً علیه هر نقدر روح برطرز تمیز کارانه ده بر حیات مغنوی
 مناسبده دهـا خصوصیت افاده ایلر و (بن) دخی بالخاصه
 معلومات ذاتیه نقطه نظرندن ینه او حیاتی ارانه ایدرسه ده
 ینه بو ایکی کلمه ده مترادف عد اولنور لر . روح ایله (بن)
 کلمه سنك ترادفندن موجودیت شخصییه یی یالکز روحه
 حصر ایلمك قبول اولنه من . چونکه موجودیت شخصییه یالکز
 روحدن عبارت دکدر . بودنیاده ایشلیلان اعمال خیره
 و افعال مضره یی منحصر آروح ایشلر بلکه بدن ایله روح برابر
 اکتساب ایدر اعمال فکریه روح یور یلور وجودده متأثر اولور
 اعمال ماده ده اعضا بتون بتون یورغونلق حاصل ایدرسه
 فکرده ضرر کلور اعمال مغنویه خیره یی و افعال شریره
 مضره یی ایکیسی برابر عمل ایتدکلرندن مسئولیتلریده برابر
 اولور . یارین روز جزاده مکافات و مجازات کورمك خصوصنده
 دخی مشترک بولنور لر . روح جسددن خروج ایلد کدنصرکه
 یالکز روح خیر و شر اکتساب ایدمه یی جکی کبی یی روح جسد
 دخی هیچ برشی یاپه من اسلامیتجه تصدیق اولنان حشر جسمانینك
 سبب و حکمتك بر یسیده بودر . روح شو یله جه تعریف
 اولنه بیلور : روح کندینی بیایر بر قوتدر ، قوه ذاتیه سنك

• علوماتی سایه‌سندۀ درجات مرتبه‌سنه ارتقا ایتمشد روح‌کنندینی
 طائیر و بنساء علیہ کنندینه مالکدر . معدن و نباتات کنندندن
 غافلدر . واقعا حیوانات سائرہ برحس ضروریدندہ محروم
 ایدلماشدر . فقط حس ایلدیکی شی اوزرینه تفکر اقتدارینی حائز
 دکلدر . بوجهتله مسئولیت معنویہ لریده یوقدر . بودنیاده یالکیز
 روح انسانی بوجود معنوی به مالکدر . زیرا کنندی اجرا آتیه
 علمی تعلق وانلری اداره ایتمکله کندیسنی احاطه ایدن خصوصات
 سائرہ دن تفریق اولنور .

﴿ قانون اخلاق ﴾

قانون اخلاق اعمال و افعال بشریہ نك اجراسنی تأمین
 ضمنندہ ترتیب اولنمش بر قاعده در . مکافات و مجازاتک هیئت
 مجموعه سی (قبول و تصدیق) دن عبارتدر . قبول و تصدیق
 مجبوریّت ایلله قارشیدر لماملیدر . مجبوریّت برادرک عقلیدر که
 بر شیئی یا پوب یا پامغه مجبور اولوب اولمادیغمزی حکم و تعیین
 ایدر .

قبول و تصدیق ایسه مستحق اولوب اولماق خصوصلرینه
 ابتنا ایدر . بعضکره هوسات نفسانییه مغلوباً وظائفمزی ایفا
 ایدمیز قانون اخلاقك قبول و تصدیق هوسات نفسانییه قارشو
 بر قوّه معده در .

قانون اخلاقك تصدیقاتی مکافات و مجازاتدن متشکل

برسلسله واسعه تشکیل ایدرکه وظائف بشریه نک جمله سنی
احتوا ایدر .

اولا ، مالی مختلفه ده مرعی الاجرا اولان مکافات و مجازات
قوانینی . ثانیاً ، افعال فضیلتکارانه مرحمت ، اعتبار ، احترام
سعادت ، موجب اولدقلری حالد سؤ اعتقاد ، سختی قلب
و حقانیتسزک هر پرده حقارت و ذلتی موجب اولور .
ثالثاً ، حظوظات واضطرابات قلبیه .

رابعاً ، عدالت الهیه درکه استقبالك امیدلرینی و قورقورلرینی
پیش انظار مزده تجسم ایتدیرر .

اصحاب فضیلت منحصراً اولان بومکافات . ارباب فضاحت
مخصوص اولان بومجازاتلر وظیفه ایله منفعتک اساساً متحد
اولدیفنی ارانه ایدر .

﴿ تقسیم وظائف ﴾

اخلاق خصوصیه و یا اجرائیه حیاتمزک احوال مختلفه سنده
ایفایه مجبور اولدیفمز وظائفک هیئت مجموعه سندن عبارتدر .
بعض اخلاقیون بو وظائفی فضائل اربعه اساسیه ایله متناسب
درت اصله ارجاع ایتشلردر : احتیاط ، اعتدال ، جسارت ،
حقانیت . و بعضلری وظائف مذکوریه بی انسانک جناب حق ایله
حقوق عبودیتنی و نفسنی و ابنای نوعی ایله اولان مناسباتنی هدف
مقصد اتخاذ ایتشلردر .

اخلاق اجراییه نك اوج شعبه سی وارد ر : اولاً ، انسانك جناب حقه قارشو اولان وظائفی یاخود اخلاق دینه ثانیاً ، انسانك نفسنه قارشو اولان وظائفی یاخود اخلاق شخصیه ثالثاً ، انسانك ابنای نوعنه قارشو اولان وظائفی یاخود وظائف نوعیه در .

اخلاق دینی و شریعت و عقل سلیم بزه جناب حقك وارلغنی و اوصاف سائره سنی اوکرتدیکی کبی جناب حقه قارشو بر طاقم وظائفله مکلف اولدیغمزیده کوستر بر بونلرده توحید و اطاعت و توکل و محبت و عبادت و دعادر .

دین و عقل نظر نده جناب حق حکمت و قدرت و لطف و کرم و عدالتنی توصیفی غیر قابل بر عظمتله اجرا ایدر شرع شریفك امری و جهله عقل و اراده مز سببیه اول امرده یا بغه مجبور اولدیغمز شی جناب واجب الوجودك رضاسنی استحصال و امرینه انقیاد و آنك طرفندن کلان احواله توکل و ذات عظیم الشاننه عبادت و دعادر .

اخلاق شخصیه — انسانك نفسنه قارشو دخی بمض وظائفله مکلف اولسی و هله اولیده شایان تعجب کوریلور . فقط بو وظائفك سبب اصلیمی یالکزن نفس انسانی دکدر بلکه وظائف مذکوره رضای الهی بر تعقیب و کائناتده وضع ایلدیکی انتظامه نفسنی تطبیق و قضا و قدره اعتقادکبی وظائف عمومیه دن تشعب ایدر انسان بر وجوده ربط ایدلمش بر روحدر بناء علیه انسانك روحنه و وجودینه قارشو بر طاقم وظائفی وارد ر .

روحہ قارشو اولان وظائف حس و ذکا و ارادہ بہ متعلق
وظیفہ لرہ منقسمدر .

انسان قابلیت حسیہ سنی بوغماملی ، میل اذواق ایله حظوظات
نفسانیہ بہ طالبدیر ماملی بیہودہ امید لرله احتیاط سزلغه سبب سز
وفائده سز اوله رق تأسف لرہ سوق ایتماملی . حاصلی انسان قلبی
تأثرات خیر خواهانہ و عادلہ بہ کشاده ایتمیدر کہ اصل شہراہ
فضیلت دہ بودر .

عقلک منتهای مقاصدی معرفت حقیقت اولدیغندن اکا قارشو
اولان وظیفہ مزده خطا و جهالت ایله محاربہ در . زیرا خطا
و جهالت او مقصد عالی بہ واسطه ایصال اوله مدقندن بشقہ مانع
وصول حقیقت اولور .

ارادہ بہ قارشو شو ایکی وظیفہ مز و ار (١) اعتدال (٢)
جسارت ہر ایکسی ارادہ نک صفت اساسیہ سی اولان اختیاری
محافظہ ایدر لر . اعتدال ایله لذائد نفسانیہ دن توقی ایدرز .
جسارت ایله الام و مصائبہ کوکس کرر تحمل ایدرز .
احکام قدرہ کردندادہ اطاعت اولور ایسہ ک نزد الہیدہ
مقبولین زمرہ سندن اولور ز . و صراتب مغنویہ بی قطع ایدرز ،
(وجود) انسانہ ویرلمش بر آلتدر کہ انکله اشیای خارجیہ
اوژرنده اجرای فعل ایدر اشیای مذکورہ نک تأثیراتی بزہ
ایصال ایدندہ وجود در . بوایکی نقطه نظر دن وجود ک قوت
و صحتی برندہ طوتمق ایچون اقتضا ایدن دقتلر دہ و احتیاط لر دہ
بولنمخہ مجبور ز . فقط وجودہ دقت وظیفہ سی بعض حدود

مخصوصه نك خارجنه چيقه مز . اودقتی منفعت روحنيه كوره
اولچمليدر وایشی افراطه سوق ایتاملیدر . تاكه تصفيه وترقی
اخلاقه برخلل طاری اولسون .

﴿ انسانك ابنای نوعنه ، دولته ، عائله سنه قارشو ﴾

﴿ اولان وظائفی ﴾

اخلاق اجتماعیه انسانلرك يکديکریله اولان مناسباتندن
تولد ایدن وظائفك هيئت مجموعه سیدر . بومناسباتك انواع
مختلفه سی واردر . بعضیلری شروط واشكاله تابع دکلدر .
بوقسم مناسبات نوع بشری ترکیب ایدن افراد اره سنده
موجود اولان اشتراك طبیعت واصلدن منبعثدر . برطاقی ده
برهيئت واحده تشکیل ایتمش وهرکسك بقاسنه نظارته مأمور
برقوتك قانونی التده یشایان انسانلرك مناسباتندن عبارتدر .
اولکی علی الاطلاق انسانلرك يکديکرینه قارشو اولان وظائف
عمومیه سنی وایکنجیسی انسانلرك دولته قارشو اولان وظائفی
انتاج ایدر .

انسانلرك وظائف عمومیه سنی شو ایکی قضیه نك مالی ایله
افاده ایدر لر . کندیکزه یا بلمسنی استمدیککز برشی بشقه سنه
یا بیکز خلاصه (فسالق ایتیکز) قاعده سی حقانیت وظائفی
وایکنجیسی شفقت وظائفی احتوا ایدر . حقانیت ابنای
نوعمه مضر اوله جق برشی یا بلمقدن عبارت بر فضیلتدر

مرحمت محتاج اولنلره معاونت ايتك درد والمربی تخفیفه چاره ساز اولمق وسعادتلرینه سعی و خدمت ایلمکدن عبارت بر فضیلتدر وظائف حقانیتک دیکرندن فرقی اجرا سنده اجبار اولنه بیلمکدر واجبار زماننده بوندن دیکر برحق تحصیل ایدرکه اجبار اولنان کیسه نك حق مدافعه سیدر . وظائف مرحمت ایسه بویله دکلدر . فقط استجلاب مرحمت ایچون تشویق وترغیب مقتضای انسانیتدر .

وظائف حقانیت و مرحمت عائله بیننده دها قوتلی بر نفوذ و اهمیت کسب ایدر بر طرفندن ابوین دیناً بو خصوصه مأموردرکه بو مأموریتی عقلک کو ستردیکی بر درجه ده حس دخی کشف ایدر : بوده چوجقلری تربیه و تعلیم و انلره کوزل کوزل امثال و نصایح تبلیغیه حاصل اولور . دیکر طرفدن اولنان دقتلر ، فداکارلقلر ، صداقتلر ، چوجقلری شاکر نعمت و احترامکار و مطیع قیلر . فقط انسانک ابنای نوعیه اولان مناسباتی یالکزر انسانیت و عائله مناسباتنه منحصر قالمز بوندن بشقه انسانلر بیننده برده روابط نوعیه واردر .

انسانلر جناب حق طرفندن مجتمعا یشامق اوزره خلق ایدلملردر . ایسته شو حال فطری انسانلر ایچون دولته قارشو بر طاقم وظائف توصیه ایتشددر . زیرا دولت مقاصد اجتماعییه استحصاله مأمور بر قوت مشروعه دن عبارتدر ایسته بو قوته اطاعت و انقیاد افراد بشرک هربری ایچون مقدس بر وظیفه درکه بو حال یالکزر قوانین موضوعه ایله دکل قوانین طبیعی ایله ده

مصدقدر . بعض حرکات غیر مناسبه ایله حقوقه تجاوز ایلمامک و وارداتی کتم و ضایع ایتمامک ایله مکلفز . حکمدار ذیشانه و مأمورین حکومتیه اطاعت ایتمایز . بوندنبشقه دولته قابل اجرا اولان هر درلو معاوناتی ده اجرا ایتمکله مکلفز خدمت شخصی و مالیه کبی ، معاونت مالیه یه تکلیف یا خود ویرکو اطلاق اولنور .

اراضی و خانه دن النان ویرکویه طوغریدن طوغری یه النان تکالیف و مشروبات ماکولات و سائر امتعه دن النانه بالواسطه النان تکالیف تسمیه اولنور . خدمات شخصی دن شرفلیسی خدمت عسکریه در ، که افراد تبعه نك هربری ایقابه مجبوردر افراد جمعیت بر طاقم وظائفله مکلف اولدینی کبی رعایت ایتملی ایجاب ایدن بر طاقم حقوقده واردرکه بونلرک بر طاقمی اراده و تصرف حققری کبی طبیعت انسانیده مرکوز اولدیغنه بناء حقوق طبیعی نامنی الیر . تصرف اساسی سمی و اشتغالدر . هر فرد وهر عائله حق تصرف مالکدر . ارباب زراعت و صنایع ثمرات مساعیلرینی بالذات اقتطاف ایدم جکلرینی وبالوراته اولادلرینه ترك ایدم جکلرینی بیلمسه لر البته زراعت و صنایع متروک اولوردی .

﴿ محسوسات ظاهره نك مافوق — الوهيت ﴾

﴿ ووحدايت الهيه ﴾ [١]

• باحث مافوق المحسوسات تركيبنك معناسى كوزايله كوريلور
والايله تماس اولسه بيلور اشيائى ماديه خارجنده كي معنويات
ديمكدر . بومباحثك مسئله اساسيه سى فكرك حقيقه نصل واصل
اولدينى مسئله سيدر وبونك ايجوندر كه شمدي به قدر كلان حكمانك
جمله سى جوهر ، سبب زمان ، ممكنات و ضروريات ، و مطلق
ومقيددن بحث ايتمشلردر .

برحكيم جوهر مادي بي امتداد و جوهر معنوي به عقله
تخصيص و ديكرى فكرك فعاليتنى جوهر تعريفنه اداخل ايلمشدر .
وكافه جواهر ك بذاته فعال اولدقلىرى و بتون جواهر ك بر قوتدن
عبارت اولديغنى زعم ايدرك جوهرى قوت ايله تعريف ايلمشدر كه
غير مقبول بر تعريفدر . برحكيم ايله شا كردانى (سبب) ي
تعاقب ايله تعريف ايتمشلردر . انلره كوره ، سببيت ايكي يا خود
متعدد حادثه لر اراسنده كي مناسبت ثابتدن بشقه برشى دكلدر .
مسافه وزمان حكما يئنده عظيم مباحثه يي موجب اولمشدر .
بعضلرينه كوره مسافه وزمان ذاتنده برشى دكلدر لر و بعضلرينه
كوره زمان اجرام علويه و سفليه نك دور و حر كتلر يله تمديد اولنان
[١] فرانسجه سى (متافزيق) ديمكدر كه مباحث مافوق الطييعه ايله
ترجمه اولمشدر .

بر اسر در . مسافه اشیای مادیہ نك موجودیتنی کو ستر زمان
تعاقب وقوعاته انتظام ویرر دیمش بمضیلریده بونك عكسفی ادعا
ایتمش لدر .

ماورای مادیات اولان بو علم معنویانده اهمیتلی برطرزده
اوصاف جناب واجب الوجود ایله احوال روحدن بحث اولنور .
زیرا بونلرك ایکیسیده اشیای محسوسه نك خارجنده بولندقلرندن
کندی کندیلرینه بر علم مهم تشکیل ایدر لر اصل معنوی نامی
بونلره مناسب کوریلور .

روحدن علم روح بحث ایدر بوبابده یوقاروده ایضاحات
ویرلمشدر کله لم الوهیت و وحدانیت الهیهیه : بو علمك ایکی
وظیفه سی وارد بری موجودیت الهیهیه مثبت دلائلی توسیع
ایتمك دیکری نفسك القا ایلدیکی موانعه قارشو الوهیتی بیلیمك
وبیلدیرمك و آثار الوهیتی و صنایع صمدانییه میدانه قویمقدر .
موجودیت الهیهیه دائر اولان دلائل مختلف طرز لرده
تضییف اولنه بیلور بعضاً دلائلك مبنی علیهی اولان حقایقك
ماهیتلرینه نظراً حکمت متافیزیقی و اخلاقی صنفلرینه و دلائل
تجربیه و عقلیه قلملرینه آیریله بیلور . اثبات الوهیتده مهم
بر موقع احراز ایدن التي صنف دلائل واردر که شونلردن
عیار تدر .

(١) اخبارات نبویه (٢) قناعت عمومی (٣) انتظام
کائنات (٤) اشیای ممکنه نك وجودی (٥) عدم تناهیت (٦)
قانون اخلاق . مدنی وحشی اسکی و یکی کافه ملل و اقوام برصانع

حقیقی به اعتقاد ایتکده در لر بو قدر قدیم و عمومی اولان بر اعتقاد هیچ بر وقت خطا اوله من بو بر اعتقاد در که حقیقتی بنفسه . بنیدر بشقه بر دلیلہ افتقاری یو قدر . ذاتاً من طرف الله مبعوث بالحق اولان کافه پیغمبران ذیشانک تلقینات دینیه سیده بوندن عبارتدر .

انتظام مکونات دخی وجود واجب الوجوده دالدر . منتظم بر بنایی کوردیکمز وقت انک بر بانیسی اولدیغنی حکمده تردد ایتدیکمز حالده آثار بشریه دن دها منتظم و حکمت آمیز واققدار بشردن خارج اولان کائناتکده بر خالق اولدیغنه حکم ایتک مخصوصنده تردد تجویز اولنه بیلورمی .

عالمده هر شیک بر سبی بر مؤثری بولندیغنی عقل سلیمک بر قناعت جبلیه سیدر ایمدی موجوداتدن هیچ برشی کندینه سبب اوله من بناء علیه کائناتی ابداع و اداره ایدن بر قوه عالییه و قدرت فاطریه احتیاج در کاردر اشته او قدرت و قوتک صاحبی البته مخلوقاتک قدرت و قوتجه فوقنده بولنان بر خالق عظیم الشاندر .

بعضیلری اشیای موجوده دن طبائع مخصوصه بی حائر اولانلر بر مؤثر خارجینک وجودینه حاجت اولمقسنین یکدیگری تولید ایدم بیلیر دیه ترهاتده بولنشلر ایسه ده کړک بواثرده و کړک فضائل اخلاق نام اثر عاجزانه مک مقدمه سنده موضعاً اثبات اولندیغنی اوزره کائناتده هیچ برشی کندی وارلغک سبی بالذات کندیسی اوله میوب هر برینک وجودی بر مؤثر خارجینک تأثیریلہ حاصل اولمش اولدیغنی کبی اشیای مذکورہ نک تشکیل

ایلدکری هیئت و سلسله منتظمه دخی کندی وجودینک بالذات سبب و مؤثری اوله میه جفی بدیهیدر .
 قانون اخلاق جناب حقه استناد ایدر اگر اخلاق احکام الهیه مربوط اولسه ایدی قانون اخلاقده بیسوده اولوردی ؛
 زیرا فنالق جزاسز فضیلت مکافاتسز قالیردی . دلائل مبسوطه وجود الهینک اثباتنه کافی و وافیدر .

﴿ اوصاف الهیه ﴾

الله بردر وحدانیت حقیقیه ایله متصفدر لایتغیر ، قدیم ، عظیمدر جسم و جوهر دکلدر .

اولا الله بردر زیرا کائنات مؤثرینک بر اولسنی اقتضایدر .
 برده و کوکلرده کوردیکمز قوانین دلنشین بونی اقتضا ایدر .
 اگر جناب حقدن بشقه دیگر بر خالقک وجودی تصور اولنورسه (لوکان فیهما آلهة الا الله لفسدنا) نظم جلیلی مقتضاسنجه نظر و انتظام عالم فاسد اولور کیدر جسم جوهر دکلدر یعنی اجسام کبی اجزادن مرکب دکلدر چونکه ترکیب حدوثی مستلزمدر .
 لایتغیردر ، چونکه تغیر خواص مخلوقاتنددر و لوازمات اجسامنددر قدیمدر ، اول و آخری یوقدر .

عظیمدر ، کافه موجودات فرمان الهیسنه سرفرو ایدر کائنات بو خواصک هیچ برینه مالک دکلدر . بناء علیه کائنات الله دکلدر .

كذلك الله عليم قدیر مرید كل شی وعادلدر .

اوصاف مشروحه نك اجتماعنده برده حكمت ربانیه ظاهر
اولور بونكده دلائلی شونلردر :

(۱) قناعت عمومیه دركه جناب خالق تعالی حضرتلری

كائناتی تصادفك كيفنه بر اقبوب اداره سنی دست قدرتنه المشدر .

(و لقد كرمننا بنی آدم) فحواسنجه بنی بشری مكرم

ومشرف خلق ایلمشدر .

(۲) كمال الهیدر كه بی نهایه اولان علمی سبیلله اداره كائناته

مخصوص اولان اوصاف مقدسه كمالیه بی جامعدر هر شیئه

قادردر .

(۳) كائناتك حركت منتظمه سی .

(۴) جانبلی مخلوقاتك احوال و حركات حیرت افزاسی .

وغیر ذی روح اولان نباتات و اشجار معادن و احجارك انهار

جبال و بحارك منظره عبرتمناسی كمال قدرت و حكمت الهیه سینه

برهان باهردر .

بعضیلری قنالفك وجودنی حكمت الهیه ایلله قابل توفیق

بوله میهرق بو یولده بر طاقم واهی اعتراضاتده بولنمشلردر اجوبه

لازمه سی بالاده بیان ایدلمشدر . بو اعتراضاتك اساسی مخلوقاتك

وبالخاصه انلرایچنده انسانلرك عدم مكملیتلرینه وخطایه مستعد

بر حالده اولمسندن عبارتدر بویله باطل بر اعتراض انسان نیچون

خالق دكلدر دیمك اولدیغندن مردوددر . چونكه خطاوصوابی

تفریق آلت اولان عقل وادراك كندیسنه احسان بیورلمشدر .

اساساً فنانی ایکی قسمه تفریق ایتمشلردر .

برنجیسی مادیدرکه حرکت ارض ، ینار طاغیر کبی طبیعتک
ظاہری انتظامسنزاقلرندن و ذیروح اولان مخلوقاتک عن
واضطرابتندن عبارتدر حالبوکه محنت انسانک حال طبیعیسی
دکسدر بزی استیلا ایدن آلامک قسم اعظمک منشی بزم
قصورلر یزدر . زلزله کبی منی اقتدار بشر خارجنده اولان
مصائب ایسه بر مقتضای قدر الهی قوانین عمومیہ کائناتک
نتایجیدر بوقوانین عمومیہ کائنات ایچنده سر و حکمتنه انسانلرک
عقل ایریشدیره میه جکی یک چوق دقایق صمدانیہ واردرکه
نیجه ارباب نها (سبحان من تحیر فی صنعہ العقول) دمدمه سیله
اظهار عجز ایدرلر .

ایکنجیسی معنوی یاخود اخلاقیدرکه خطایای بشریه کبی
بوده انسانلرک اراده لری اکتسابلری نتیجه سیدر بر انسان
بر فنانلی ایشلمکه آرزو ایدرده ایشلر بو جهتله فنانلک سبب
ومؤثر ابتداییسی بزم آرزوی نفسانیزدر . انسانه برده عقل
ویرلمشدرکه انک واسطه سیله ایوبی ، فنانی تفریق ایدر .

﴿ اخلاق ﴾

اخلاق حکمتک بر شعبه سیدر . قوای فاعلیه مزک اداره سیدر
وعلم وظائف دیه تعریف اولنه بیلیر . منطقک عقلیه تأثیری
کبی علم اخلاقک ده ارادهیه بر تأثیری واردر .
بو علم ایکی قسمدر (۱) نظری یاخود عمومی . (۲) عملی
یاخود خصوصیدر .

اخلاق نظریه قانون وظیفه‌نک وجودی ایجاب و او حق
تبیین ایدر عاقل اولان هرا انسان کافه حرکاتی بو قانون عالی به
تطبیق اتمکله مکلفدر. اخلاق عملیه وظائفک تطبیقاتی کوستر
واوچ شعبه به آیر یلور .

(۱) اخلاق دینه یاخود جناب حقه قارشو اولان وظائف
(۲) اخلاق شخصی یاخود انسانک نفسنه قارشو اولان
وظائفی .

(۳) اخلاق اجتماعی یاخود انسانک ابنای نوعنه قارشو
اولان وظائفدر .

✽ قانون اخلاق اساسی ✽

قانون اخلاق او قاعده در که انسان حرکاتی اکا تطبیق
ایتمک مجبوردر و اوصاف اساسیه سی شونلردر :

(۱) عمومی اولسی (۲) لایتغیر اولسی (۳) مجبوری
اولسیدر .

قانون اخلاق عمومیدر یعنی هریرده هر زمانده و هر شخصی
کوره بردر لایتغیردر یعنی اذواق و انفعالات نفسانیه به تبعاً تبدل
ایتمز اصابتی حسبیلله اراده انسانیه بی باغلار نفوذی ده بوندن
نشأت ایدر بناء علیه مجبوریدر . ایولک فکری قانون اخلاق
اساسی تشکیل ایده بیلور زیرا بونک نتیجه سی وظیفه فکریدر
و ایولک بالذات قانون اخلاقدر .

حکمانك بر قسمی قانون اخلاق ایچون وضع اولنان اساسدن
بشقه بر اساس ارامش لر و بر طاق لر ی محبت ذاتیه و دیگر لر ی
سائر لر ی نه محبت و خیر خواهل قدر دیمش لر .

محبت ذاتیه در دینلره کوره سعادت طبیعت بشریه مک مقصد
یکانه سی قلبه مک ال برنجی آرزو سی و اراده مک قانون
مخصوصیدر . فقط بو اساس مجروحدر زیرا اولابو قاعده
عمومی دکدر چونکه انسانلرک . منافی شخصه کوره تبدل ایدر
برینک فائده لی کوردیکنی دیگر ی مضر عد ایدر . ثانیاً لایتغیر
دکدر . زیرا منافعمز احوالک کیفیات مخصوصه سنه کوره
تبدل ایدر . ثالثاً مجبوری دکدر . هیچ کیمسه کندی
سعادت ی ارزولرینی تحری اتمدیکندن طولانی کنیدی مهم
عد ایتک ایستمز . رابعاً بو اساس قبول اولندی صئورته
وظیفه ایله منفعت شخصیه بین ی تفریق کوچلشور . زیرا
بر آدم وظیفه سی ایفا ایچون وارینی یوغنی بتون ماملکی
صرف ایدر . شمدی بو آدم بر حس منفعت سائقه سیله می
بو حالی ایشلمشدر .

ایکنجی یه کلنجه منفعت ایستر شخصک کندی منفعتی
اولسون ، استر اینای نوعک منفعتی اولسون هر حالده بر اساسه
مستند اولوب عمومی ولایتغیر بر قاعده یه تم اوله میه جغندن
بوده مردوددر .

﴿ حس اخلاقی ﴾

بر فعمك بر عضو طرفندن اكمل اولنديغنى كورد يكمز وقتده
بزده برى عقلى ديكرى حسى اولمق اوزره ايكي فعل جريان
ايدر .

افعال عقايه اوچدر : برى فعل واقمك ايو وفنا اولوب
اولمديغنه ثانياً عضوك فعلى برحق و مجبوريت نتيجه سى اوله رق
ايشلنوب ايشلنمديكنه ثالثاً مجبور يته مخالف اولوب اولمديغنه
كوره مجازات ويا مكافاته مستحق اولديغنه حكم ايتمكدر .
مثلا بر جوجق پدرينه حرمت ايدر جوجفك بو حركتى ايو در
و مجبوريدر و بوندن طولايى مكافاته لايقدردر . بر يتيمك حقى
كتم ايدن كيمسه نك فعلى فنادر . كتم حق ايدن آدم مقدس
بر وظيفه ده قصور ايتمشدر . بنساء عليه مستحق جزادر عقل
بو حكملرده بولنديغنى زمان حسده تاثيرات مختلفه جلو نمائ
اولور . عضوك فعلى ايو وفنا اولديغنه كوره ده حس آنى سور
تحسين ايدر يا خود تحقير ايدر نهايت مكدردر ويا مسرور اولور .
اكر تاثيرات مذكوره يي تعيين ايدن فعمك فاعلى كنديمز ايسه
اوحالده تاثيرات مذكوره بر حالت مخصوصه كسب ايدر كه اوده
درون انسانك معذب ويا مستريح اولمسيدير .

بوافعال عقل سليمده ايو وفنا فكر ينك وجوديى اراده
ايدر فكر مذكور اولمديغنه فلان فعل ايو در فلان فعل فنادر ديه حكم

ایده میز . و بوحکمک نتایجندن اولان حسیاتده حاصل اولماز
حسن و قبیح اخلاقیه به الت عقل سلیم اولوب اصل حکم ایدیجی
شرعشریف اولدینی کراراً اثبات اولنمشدر .

الحاصل افکار اخلاقیه نك اساس و حقیقتی هر انسانی تنویر
ایدن بر ضیادر و عقل سلیم ایسه آنک بر قوه عالیه سیدر .

﴿ افعالمزك اسباب مختلفه سی ﴾

افعالمزك اسبابی بر طاقم قوای مختلفه در که اراده مزنی تحریک
ایدر و بر شیشه قرار ویرمه که سوق ایلر .

افعالمزك اسباب موجبہ سی اوچدر . محبت ذاتیه ، ترحم
مجبوریت ، یا خود وظیفه در .

محبت ذاتیه آچلق و صوصزلقدن ، ارزوی علمدن
وسائر دن مرکب اولان حسیاتک مجموعیدر .

ترحم ، ابنسای نوعمزه ایولک ایتمکه سوق ایدن بر حالدر .
مرحمت ، دوستلق ، شفقت مادرانه کبی (وظیفه) اراده بی
بر دائرة محدوده داخلندمه حرکت ایتدیرر بر قانوندر . وظیفه
اوامر الهیه به اطاعت قیلندن اولور ایسه وظیفه دینیه اولمش
اولور .

عقلک حکومتی التنده تدریجاً کنده میزی بعض نوع اسبابه
توجه ایتمک عادتتی حاصل ایلر زکه بواسبابی دیکر لرینه ترجیح

ایدرز . اشته خود بینك ، خیر خواهلُق ، فضیلت بوندن
حاصل اولور .

خود بینك یالکز منفعت و محبت شـخصیه نقطه نظرندن
حرکت ایلمکدر .

خیر خواهلُق ابنـای نوعنك منفعتنه خدمت ایتمکدر بوده
انلره مضر اوله جق شـیدن اجتناب و مفید اوله جق شیئی تحری
ایله اولور .

فضیلت دائماً وظیفه یه تابع اولمقددر .

عقلی افعال بشریه بی تقدیره سوق ایدن حتمایت و ناموسکارلق
اساس فطریسی جمله مزك اطاعته مجبور اولدیغمز بر قانون عالی
کبی اراده یه تأثیر ایدر .

وظیفه و حق ، عدالت و فضیلت اساسلری بورادن نشأت
ایدر قانون حکم ایدر ، مادامکه بزده عقل و اراده ایله متصفز ،
قانونك امرینه متابعت و نهیندن اجتناب ایتمکه مجبورز . ایشه
وظیفه بودر . فقط وظیفه نك وجودی فاعل اوله جق کیسه نك
آنی اجرا و ایفا ایدمك بر قوتی حائز اولمسنه متوقفدر یعنی
سأره ضرر ویرمامك شرطیله انسان کندی عقلنی و اراده سنی
بلا مشکلات اجرا و استعمال ایتمك اقتدارینی حائز اولملیدر .
ایشته بواقداره مالکیت ده بر حقددر بز بر طاقم حقوقی حائز
زیرا بر طاقم وظائف ایله مکانشمز . وظائف حقوقك سبب
موجبیدر .

﴿ حکمای الهیه ﴾

جناب حَقِّك و حدائیت و قدرتی و کمال عظمتی اثبات
 و پیغمبران ذیشانك من طرف الله مبعوث اولدقلرینی ایمان و تصدیق
 كافه مسائل علمیهك ازهری و مقاصد جلیلهك اهم و اظهریدر
 عظمای ملك بومبجشلرده ایراد ایتدكلری ادله قویه صحیحه
 و تحقیقات یقینه صریحه بی ذکر ایتك علم كلامه عائد بر مسئله مهمه در
 بز مقصد من اولان حکمای الهیه بی تعریف و بیان ایده جكمزدن
 بوجه آتی ایضا حاته شروح اولندی شویله که دفتر هستی ام
 وجود حضرت آدم له پذیرفته بدایت رقم اولدینی مسلم اهل ایماندر.
 بر زمانده که صحرای ویران زمین نقش قدوم انس و جانندن
 و صحائف روی ارض رسم علوم طبیعی وادیانندن ساده و خالی ایدی.
 حضرت آدم ء م حضرت حوا ايله قرین و همسر و تناسلاً
 تسلسل ایدن بنین و بنات و توافره ايله ابوالبشر اولوب تکثر
 افراد انسانی تمدن و اجتماعی داعی اولدقده ابتدا مایه تهذیب
 اخلاق اولان ایمان و حدائیت کبریا و اتباع مسلك انبیا و اجباتی
 تعلیم و اوامر الهیهك مطیع و سرکشیرینه دنیا و عقباده ترتب
 ایده جك نيك و بد جزایی تفهیم ایدوب مواد حلال و حرامی
 تعیین و طریق اجتناب و اتباعی تعریف و تبیین ایدرك معاشرت
 بشریه و فقنجه معاملات ضروریهك بینلرنده میزان عدل و نصف
 اوزره حسن جریان ادا بی کوستره ك بر مقتضای حال و هنكام

الهام الهی ووحی ربانی ایله وضع شرایع واحکام بی-وردیلر
 وبتوفیقه تعالی مدت حیاتلرنده نشر انوار پیغمبری وانفاز
 اوامر الهی ایله بین الناس بنیان فوائد استیناس رصانتکیر قاعده
 واساس اولدقدنصکره مشکو اقرسالتدن اقتباس اولنان اشعه مزایای
 سر آرنیش صباح علم ودانش اولوب روی ارض لمعان علم وعرفان
 ایله تابان اولمغه باشلادی وتنابع قرون واعصار دنصکره ساحه
 امکان طلوع جناب ادریس علیه السلام ایله رخشان اوله رق
 نجوم وهیئت نظری وعملی دیگر فنون علم وحکمت وخیاطت کبی
 بعض صنایع مشارالیه واسطه سیله ارایش بخش عالم وجود اولدی
 بناء علیه حضرت ادریس حکما وفلاسفه الهیهیه مأخذ وهرمس
 اول لقبیله ممتاز اولمغین تعاقب ایدن حکمایه هر امسه دینمکه باعث
 اولدی بو ظهور جهان آرا (واشرقت الارض بنور ربها) دره
 هر مخلوق قابلیت فطریه سی مقدارنجه سرزوق اوله رق تعاطی
 صفحات علوم رایج ورایکان وپیای ظهور ایدن حکما وعرفا
 ایله میدان پهنای بیان بی حدو بی پایان اولوب کیمسی فهم قویم
 رسالت اوزره سائر وبعضیسی متابعت نفس وهوی داهییه سیله
 بیابان ضالانده هاشم وخاسر اولوب مذاهب مذبذیه وباطله
 اختراعنه اجتناسار ایتدیلر بویله مذبذینک اختراع ایتدیکی
 مسلكه کیم تابع اولدی شبهه یوق که کندیلری کبی عقل جزئیسنه
 فریفته ومغرور اولان بر قاج کیمسه لردن عبارت قالدی بزم
 حکمای الهیون دیمکدن مقصد من مقدمه کتابده اشعار ایتدیکم
 وجهله حضرت ادریسه واندن اول وصکره کلان پیغمبران

ذیشانک کافه سنه ایمان ایدوب انلرک جبل متین شریعتلرینه
موافق بر صورتده نشر علوم ایدن ذواتدر بواصول ایله متصف
اولیانلر هر تقدیر عقلا کر و هندن بولنسه لر دخی حکیم الهی
اطلاقه شایان اوله مزلر چونکه بوقسم جناب حقک کنیدی لرینه
احسان ایتدیکی عقلی حسن استعمال ایتدکارندن الفاظ تعظیمیه
ایله ذکر و اوصاف جلیله ایله توصیف اولمغه کسب استحقاق
ایده مزلر .

﴿ حکمای الهیونک اعتقادی ندر ﴾

جناب باری هویت ازلیه ایله یکتا و کافه اضافادن منز
واحد بیهمتادر حقیقی بحثنده عقل و قول عاجز و اکتناه شان
الوہیتی امرنده ضعف بشریت برزخ عاجزدر . جمله سر حقایق
ذات جوهرنده مرموز و تمامی اسماء و صفات کنجینه الوہیتنده
مکنوزدر (و علم آدم الاسماء کلها ...) مقتضاسنجه واضع اسماء
و و اوصاف اشیا انجق جناب کبریا سیدر . وذات بی شبیهی تصور
عقلی و خیالی و وهیدن وارسته اولمقله من قبل المخلوق براسم
مخصوص ایله تسمیه سنه وجه وجیه بولنم من متداول السنه اولان
اسماء و صفات علیاسی افعال و آثارینک معنای مؤداسیدر مثلاً
مخلوقات حسیه کورلدکده صفت خلق ثابت اولوب (خالق)
دینلور و نظام حال مصنوعاتی مطالعه اولندقدده علم و حکمت تعین
ایدوب علیم و حکیم اولدینی بیلنور و دیگر صفات قدسیه سی

بوقاعده اوزره مبنیدر و افعال و آثارنده مشهود و محسوسمز اولان
مزایای بی‌نهایه وحدت وجودینی اشعارایدر .

واحسرتا که جنس مخلوق مقدر اولدینی مرتبه حس
فطریدن ایلر و کیده من یعنی موجودات عالم روحانی و مخلوقات
کون و مکان جسمانی مفطور و مجبول اولدقلمری مرحله فهم
و ادراکی تجاوز ایده من هله بیچاره انسان تراکیب مواد متضاده
و تضاریف قوای مختلفه غلبه لکنده ناتوان و یکدیگرینه نسبتله
عقل و شعورده متصف زیاده و نقصاندر .

هر بر انسان تکالیف ظلمات طبیعتله ضیای فطرت
اصلیه سندن بیله محتجب و صفای قدیم روحانیتندن بعید و مغربدر
بو حالده ملاذ و پناهی انجق ارشاد نور الهیدر دیدیلر و نور الهی
ارایش ایوان نبوت اولان انبیای ذیشانک مشکاة صدر مصفا لربنه
تعبیه بیسورلمش اولان مصباح دری اللمعان هدایت اولدیفنی
اعتراف ایتدیلر بومقصد اقصاده جریان ایدن آرای حکما کرار
و متعدد بیان ایتدیکمز وجهله کرب بالذات و کرب بالواسطه
مواصلت انبیا و مصاحبت اصفیانک انوار ساطعة الاناریدر
یوقسه حکمانک لیالی افکار سیاره لرنده وقت و وقت تجلی ایدن
شاهد مهجین معنویات و کمالات نقاب بسته غمام نفس او هامدر
بو حالده رأی و افاده مجرد لرندن پرتو صافی سعادت اقتباس
اولنه من و رهنمای سمت سلامت اوله جق شعاع کافی بولنه من
چونکه تقابل شمس هدا که مواجهه رسل و انبیادر نزد
حکمانه لرنده چوق زمان دور میوب هلاک امللری بدر اولمدن

جانب غربه افول ایتدیلر مع مافیه بعض خصوصده کوزل کوزل
فکرلر بیان و منافع بشریه بی مستلزم اولان اخلاق بخشدن غیرت
کوستروب عالم انواره دروازه نظاره اچدیلر لکن بالاده
کوستردیکی اوزره فهم فطری بی تجاوز ایدمه جکلرینه مبنی
افهامه تصدی ایتدکلری معنویاتی عبارات متحاوله کثیره
واشارات متمایله عسیره کر فنار ایدرک آن بآن تبدیل رأی
وفکر ایلله توسیع دائره خیالات ایلدیلر فقط توحید خدا
ولزوم بعثت انبیا امرنده موفق اوله رق اختلاف عبارات ایلله
ادا ایتدکلری ماللرک کافه سی متناسب و کویا جمله نك مقصودی بر
اماروایت مختلفدر. حال و شانلرینی بر آورده صحیفه بیان ایتدیکم
ذوات حکمای الهیونک مسلکیدر. حکمانک دیگر قسم مردودیکه
اکا ازمنه سالفده طبیعیون و شمعی مادیون دیرلر انلرک فکر
سقیملری بوجه آتی خلاصه اولنور شویله که طبیعیونک فکر
باطلرنجه احکام عناصرک جریانی اجسام کثیفه و لطیفه حلول
ایدن بر قوه کلیه فاسکیه نك اثر سریانیدر یعنی کافه اشیاده تحدث
ایدن حرکت و سکون کمال و نقصان فو او بقا حیات و ممات و سائر
کون و فساد بوقوتک فعلیدر بوندن بشقه صنع اخرک مدخلی
یوقدر دیرلر بوکروه سبکمزالت اوهام ترهات آیاتلرینی مناسبت
کلدکجه جرح و ابطال و لازمکلان اجوبه مسکته سنی اعطاده
قصور ایتدم و بونلرک خطایای فاحشه و ادعای بی شعورانه لرینه
راست کلدکجه المدن کلدیکی قدر ارشادلری خصوصنده نصیح

و پندی فریضه دمت بیلدیکمدن ینسه اجرای وظیفه دیندارانه
ایدرده دیرمکه کافه علوم عقلیه کاه جهات دنیویه و کاه امور
اخرویه جانبیه منعطف و بعضاً جانبین التزام اولنسه ده نفسده
رسوخیافته تقرر اولان طرفه منصرف اولور زیرا حال و طوری
مختلف ایکی بعید الممالک احاطه سنه مجرد قوه عقلیه کافی دکلدر
البتده بر علمده رسوخ و تحکمی قوی دیگرنده ضعیف اولدینی
مجبور باتدندر . هر کیمک منظوری اولدینی اوزره بر آدم هم
مرشد هم مهندس هم طبیب هم شاعر اوله میور و هپسنی بردن
الده ایده حکم دیانلر صفرالید قالمسنه سبب اولیور حتی بر طبیب
حاذق هر بر امراضک تشخیصنده کسب اختصاص ایده میور بو
حال نظر دفته الندیغندن کوز طبیبی قولاق طبیبی و هلم جرا
بر طاقم امراض خصوصیه مخصوص طبیبار یتشدیرلمسنه غیرت
اولنیور شوایضا حادتن مستباندرکه عقول بشر مادیاتک ادراکاته
قاصر اولدینی تقدیرده معنویات بمحشده دخی قاصر اوله جفی بر
امر ظاهریدر فقط عقول سلیمه اصحابی هر نقدر علوم دنیویه ده
مستغرق بولنسه خاصیت انسانیت لازمه سنجه لاجرم اسرار
طبیعت استطلاعنه و اژدن مؤثره استدلالنه انتقال ایدر و آثار
قدرت الهیه بی مطالعه همت ایدوب استبصار حقایق افاق ایله
برابر استکشاف دقایق احوال نفسه مراجعت ایلر او حالده
اشتغال حواس و قوی و تصورات امور شتا و استنتاج قضایای معتنا
وسیمه هنکام خوابده آرامیده اشغال دنیا ایکن لوحه فکر و
خیالده مصور اولیان و خاطر و خیالدن کچمین و صکره نتیجه سی

عیاً صاحب رویا حقنده ظهور ایدن مرئیات عالم رویا قنی
 قوتك سربانی و افلاك و عناصر دخی هانگی اداره و اراده نك
 محكوم فرمانیدر . بواحوال معقوله و معنویه بی حس و ادراك
 ایدنلر از دیاد شعاع بصیرتله او یانورده بتدریج مدارج الهیاته
 ارتقا و اعتراف و حدانیت خدا ایله اسرار امور معنویه اطلاعه
 راه اهتدا بولور . اشبو داد و ستداد خارج از بازار طبیعت
 اولدیغنی کوردکده اعتقادات باطله دن رجوع و نبدامت ایدوب
 (انی و جهت وجهی للذی فطر السموات والارض) مضمون
 عبرتموئی اعتراف ایله سالک شهره سلامت اولور . اشته حال
 و شان انسان بو حده رسان اولنجه علوم دنیویه و اخرویه نك
 یکدیگره لازم ملزوم اولدیغنی اقرار ایدر (راغب اصفهانی)
 رحمه الله ذریعه نام کتابنده دیرکه علوم عقلیه ده مهارتسز اولانلر
 علوم دینییه ادراکنده قاصر در . زیرا علوم عقلیه جلب صحت
 ایدر دوا کییدر و علوم شرعیه صحتی حفظ ایدر غذا کییدر .
 بو تقدیرجه مریض النفس جهالت اولانلر ابتدا دوا مقامنده
 اولان علوم عقلیه تدارکیله ازاله مرض جهل ایدوب کسب
 صحت قابلیت اتمک بعده غذا مثابه سنده اولان علوم شرعیه
 و دینییه و معنویه تحصیلی ایله حفظ صحت معرفته ورزش ایدوب
 قوام عافیت علمیه ایله امور معنویه دن استفاده همت ایلیمک
 کرکدر . علامه مشارالیه رحمه الله علیه بو مقامده ترانه سنچ
 تشبیه اولدینی مزایای جمیله زخه زن قانون مادیات اولان
 متفلسفان زمان افکارینه موافق دکدر . چونکه حکیمک

ادعاسیله کشاد ایتدکلی پردهای خیالخانه و خندکاه او هاملری
 هانکی حکیم راست روشک ترنمات حکمتنه وابسته و مربوط
 اولدینی مهیدر . بنابرین حکمای سالفه و متأخره نك خلاصه
 مسلک لرینی بیان ایتک لازم کلدی . حکمای سالفه بعض
 مسائل علوم الهیه ده یکدیگرینه مخالف بیاناتده بولندیلر
 ایسه ده اصل ساحه مسئله وحدانیت محل مجادله و مخالفت
 اولدینی جهتله توحید و تنزیه ده وثوق بسته موافقت اولوب
 انجامکار استکمال نفس ایچون اشعه شمسوس انبیا ایله صباح
 وضاح ابرار اولان جهت شرقه توجه قرار ویردیلر و هربری
 عصر و زماننده برر برر مصر و شامه کیدرک اصحاب انبیا
 و مرسلینه و بعض روایاته کوره بر ایکسی حضرت (داود)
 و حضرت (سلیمان) علیه السلامه ملاقی اولوب معدن پیغبریدن
 زر خالص العیار علم جاودانی اخذیله مایه دار حکمت ربانی
 اولدیلر اول و آخر او طرفلره کیدن سیاحین دخی مهتدیان
 راه دین ایله مصاحبت ایدرک اقتباس انوار هدایت ایتدکدن
 صکره وطن و ماوالرینه عودت ایتدکجه نهی عبادات اصنام
 و منع شرک ملک علام امرنده اعتنا و اهتمام اوزره ایکن اهل
 هوادن چکلدکلی ادا و جفادن طولایی اجرای مقصد
 و مرام ایده مدیلر سرگذشت و سرانجام لرینی کتب مفصله
 سالف ضامن اولغله انلرک خلاصه افکار و حال لرینی تسوید
 و افهام موافقت مشرب حکما نمایشنده اولان ساده دلانی
 اسکاته کافیدر .

مقدمه کتآبده حکمت موجوداتدن بحث ایدن بر علم اولدیفنی بیان ایتمش ایدک . موجود یا واجب الوجود اولور ، یا ممکن الوجود اولور . امنیت و اعتماد شایسته بر صورتده اوصاف واجب الوجوددن بحث ایدن حکمایه حکمای دین و علمای حقایق بین دیرلر . بویله ذوات حکیم جدی اطلاقنه شایان اولوب یالکز ماهیات اشیایه نصب نفس ایدنلر متفنن یا خود حکیم اسمنی آلورسه ده اصل حکیم جدی عنواننه کسب استحقاق ایده مز . بو وجهله عالم اسلامیتده الهیات و اخلاقدن بحث ایدن حکمای دین و تعبیردیگرله متکلمین و اخلاقیونک عددی غیر قابل تعداددر .

حکمت دینیه علمای عرب طرفندن شمسعه انداز اولدیفنی کبی درجه ثانیسه ده کی حکمت دخی ینه مشارالیه طرفندن بارقه نثار اولمشدر . شویله که اولامویه طرفندن سوریه قطعه سنده مدارس علمیه انشا اولمش او وقت شام شریفده بر مکتب عالی و برده مکتب طیبه کشاد اولمش و بو مکتب طیبه ده عرب بلردن مشهور حکیم فرهاد بن الفینده او مکتبک یتشددیردیکی حکمادن بولمشدر .

باخصوص هجرتدن بر عصر صکره عباسیلر طرفندن حکومت اسلامییه ده ازیاده کسب سطوت و شوکت ایتدیکندن هارون الرشید و مأمون حضراتی طرفلرندن بغدادده ، بصره ده ، کوفه ده ، سمرقنده ، اصفهانده ، اسکندریه ده لاتین و یونان مکتبلیرینه مسابقت خوان اوله جق متعدد مؤسسات علمیه حیداه کتیرلمشدر . هارون الرشید بغداد مکتبنی لزومی قدر

توسیع ایتش ایدی عصرنده مصارفات سفریه لری مشبارالیه
 طرفلرندن تسویه ایدیلان اوچیوزدن زیاده علما کشفیات
 علمیه ایچون سیاحت ایدرلردی بو مکتبلرده غیرمسلم ذواتدن
 دخی معلم بولنوردی . بو حال ایسه اسلامیتک تحصیل علم و حکمت
 خصوصنده کی مساعدات دینه سنه بر مقیاس مفخرت ایدی .
 ینه بو ائشاده بنی امیه طرفنده ممالک غربیه ده یعنی فاسده ،
 مراکشده ، اندلسده فنون و معارف یکیدن انوار افشان اولمغه
 باشلامش و سجلیایله ایتالای جنوبیده غربک ترقیات حاضره سنه
 زیاده سیله یاردم ایتش اولان بر طاقم مدارس عالییه و مکاتب جسیمه
 تأسیس اولمشیدی . بنی امیه نک اندلسده تقرری او قطعه نک
 اسلام تجارت و ثروت و معارفه مرکز انتشار اولمشیدی .

اندلسده سریر حکومت زینت انداز اجلال اولان عبدالرحمن
 قرطبه ده مکتبلر انشا و آلتیوزبیک کتابی مشتمل بر کتبخانه
 بنا ایتمشیدی . بو کی انشأت جسیمه عالییه اشبیلیه ده ، طلیطله ده ،
 مرسیه ده ، المهره ده تأسیس ایدلمکده و بونلره یالکیز مسلمانلر
 دکل خرستیانلر و یهودیلر دخی دوام ایلیمکده ایدی . حالبوکه
 او عصرده لاتین اقوامنک ذکره شایان بر کتبخانه سی اولمدینی
 و طوبی طوبی ایکی مکتب عالیسی اولدینی بر زمانده عربلرک
 یتش عدد عمومی کتبخانه لری و اون یدی مکاتب عالییه سی
 وار ایدی . یالکیز قرطبه شهرنده یوزاللی مرسیه ده التمش ایکی
 المهره ده الی ایکی مؤلف تبعات فنییه و تصنیفات عالییه ایله اشتغال
 ایتیمکده ایدی . اندلس قطعه سنده کی مدارس اسلامیه ده

تحصیل فنون ایدن خرسستیانلردن اک مشهورلری طقوز یوز
اللی سنه میلادیسنده پایا اولان ایکنجی (سیلوستر ژربر) وانکلین
مشاهیرندن (آدهلار روبر) و (دانیل مورلی) نام ذواتدر .

ایشته ذوات مذکوره و بونلرک ایشالی بولنان متعلملر
واسطه سیله علوم و حکمت اورو پایه انتشار ایتدیکی تواریح
معتبره ایله مثبت بولمشدر .

الحاصل انوار معارف اسلامیة آرزمان ظرفنده ماورای
نهر هنددن اووقت اقصادی غرب اطلاق اولنان سنه غامبیاء
وفاس واسپانیایه قدر توسیع ایدیلان او اقلیم جسیمده کمال
موفقیتله پرتو افشان اولمش و ترقیات حاضره نك مدار مستقلى
بولمشدر . چونکه برطرفدن ابن سینا ، ابن بطلان ، ابن جزلا ،
ابن تالموت و رازیلر انوار حکمت و عرفانلری ایله شرق
طرفلریخی اشراق ایتمکده ایکن دیگر طرفدن اندلسده ابن
خالدون ، ابن وافد ، ابوالقاسم الزهروی ، ابن الزهر و ابن الرشید
و شاگردانی غربی تنویر ایتمکده و مصر اقلیمی ایسه علی بن
رضوان و سائره کبی اعظمک مشعله حکمت و فطانتیه ممالک
سائرمدن انوار ترقیاتجه کیر و قلمامقده ایدی . شهریار ترقیات
نثار افندمز حضرتلرینک عصرعالی هاینلرند دخی فنون
و معارف تحت حمایه فیوضات وایه شاهانه لرینه آلنهرق ممالک
محروسه شاهانه لری رواجکاه علم و کمال اولمشدر و سایه
خلاقیتناهی لرنده بوکون فنون جدیدیه منبع عد اولنان ممالک
ایله مسابقه اولتمقده در . برطرفدن نشر انوار علم و عرفان ایچون

كرك پاي تختده و كرك ممالك محروسه المسالك شاهانه ده تأسيسات
عاليه علميه كشاد اولنقده بولنديني كبي ديكر طرفدن ثروت
وتجارتك منبى عد اولسان هر نوع دارالصناعه لر وفابريقه لر
تأسيس اولنقده در .

مقدمه كتابده وعد ايتديكم اوزره شرق وغربك علما
وحكما سندن بعضلرينك تراجم احوالى يازمغه مباشرت ايلدم .

﴿ ابو محمد زكريا الرازى ﴾

رازى آسياده واقع رى شهرنده دنيايه كلش و طبابتده
قدمانك اصول نظريه لرني ترك ايدرك اشتغالات اصليه ومساعى
جديه ايله اشتهار ايتمش حكماى اسلاميه دن در . رى قصه سنده
وجوارنده بك چوق علما مهدي آراى وجود اولديغندن مذكور
قصبهيه نسبتله رازى عنوانى آلمشدر . آوروپاده اشتهار ايدن
ورازون عنوان افتخاريني اكتساب ايدن اشبو زكريا الرازيدر .
چونكه طبابتده مسلك جديد احداث ايلمشدر . و برجوق
آثار مفيده سي لايينجهيه ترجمه اولنمشدر . مشار اليه زكريا
الرازى هجرت نبويه نك برنجي عصرنده دنيايه كلش ويوزيكرمى
تاريخنده ارتحال داربقا ايلمشدر . حكمايات الهيه ده تفسير ،
حديث ، فقه كبي علوم عاليه ده اكتساب يد طولا ايدن
والآن تفسير كبرى ايدى اسلاميانده حائز موقع احترام
اولان فخرالدين رازى ايسه هجرتك دردنجي عصرنده كهواره

زیب وجود اولمش و بغدادده تحصیل ایتمشدر . زکریا الرازی
فن طبابتده اودرجه کسب مهارت و حداقت اومرتبه احراز صیت
و شهرت ایلمشدر که زماننده جالینوس عربی لقبی ایله تلقیب
اولمشدر . و بغداد شهرینک دارالشفا مدیر یته نصب اولمشدر .
رازینک مؤلفاتی بعض مؤرخلرک تتبعاتجه (۳۲۷) یه قدر ایسهده
بوکون یالکیز اوتوز الیسی ایادی نادر پسندان عصره واصل
اوله بیلیمشدر که بونلردن الیسنک لاتینجه یه ترجمه لر ی و یالکیز برینک
عربجه سی مطبوعدر . مشهور لر ی بوجه آتی ذکر و تعداد اولنور .

(۱) = کتاب طب المنصوری = بو کتاب اور و یاده لاتین
لسانه ترجمه اولمش و اسمنه (لیبر مدیسینالیس المنصوریس)
نامی ویرلمشدر . اشبو کتاب اون قسمدن عبارت اولوب
امراضدن بحث ایدن طقوزنجی قسمی قرون وسطاده پک زیاده
مظهر تقدیر اولمش و اون سکزنجی عصره قدر شرح و تحشیه
ایدیلرک مندر جاتندن استفاده اولنه کلمشدر .

(۲) = الحاوی = لاتینجه اسمی (قونتئوس قومپرو
نوس) در . کتاب مذکور قدمای حکمانک بر طاقم افکارینی
جامع اولوب بالذات کنندینک مراجعتی ایچون طویلامش اولدینی
بر مجموعه درکه وفاتند نصکره شاگرد لر ی محمد وزیر نامنده
بولنان برذاتک تشویقی اوزره بر جوق معلومات علاوه و اوتوز
القی جلد وایکی فصله تقسیم ایدیلرک نشر ایتمشلردر . ناپولی
قرالی بولنان (شارل داتره) بشیوز آلتمش تاریخ هجر یسنده
او وقت تونس حاکمی اولان (زیاده الله) نام ذاته اشبو حاوی

کتابنک بر نسخہ فی احسان ایتسی ایچون سفیر مخصوص
کوندرمش در .

(۳) فی الجدری والعصبه = لاتینجہسی (دواریوایس

ان مور بیللیس) در . بو کتابک عربجہسی مطبوعدر (۱۰۴۹)
سنہ میلادیہ سندہ غرائیل نام ذات طرفدن انکلیزجہ یہ ترجمہ
اولمشددر .

(۴) آلاقر آباذین لاتینجہسی (آتی دوتاریوم) .

(۵) تقسیم العلل » (دو یوزیومور بوروم) .

(۶) المدخل فی الطب » (انترودوکسیون ابن مدینام) .

(۷) الفصول فی الطب » (آپوریسمی ابن مدینا) .

اشبو کتابلر لاتینجہیہ ترجمہ اولمشددر . مادر یددن قرق

کیلو مترو بعد مسافده ایکنجی فلیک انشا ایتش اولدینی

سرایک کتبخانہ سندہ موجوددر . کتب مذکورہ بی اصللرینہ

تطبیقہ موفق اولان (ریسک) اورادہ موجود بولنلرک

اصللرندن چوق فرقلی اولدینی نقصان و غلطی بولندیغنی بیان

ایدیور . بوللردن بشقہ کرک اسکور یالده و کرک (لید)

کتبخانہ لرندہ رازینک بر طاقم آثار مترجمہسی بولندیغنی حکمت

وطبابتک اور وادہ ترقیسنہ یک زیادہ خدمت ایتدیکنی اور وادہ

مورخلرینک حقایق کو اولانلری بیان ایدیور .

﴿ ابن رشد ﴾

اسمی محمد پدرینک اسمی احمد بیوک پدرینک اسمی

رشد در . ابن رشد پدرینک و بیوک پدرینک حاکمک ایتدکلی
 قرطبه ده جهان بکلیش واوراده اکتساب هنر و معرفت ایلیه رک
 ابقای نیک شهرت ایتمش بر حکیم ذوفنوندر . مشارالیه بروقت
 اشیاییله ده قاضی و مؤخرأ المنصورک وقتنده قرطبه ده بلدیله
 ناظری تعیین اولمش در . ابن رشد بر زمان قرطبه یهودیلری
 ارسنده عمر کچورمکه مجبور اولمش و نواناده طلبه سی بولسان
 ذوات طرفندن فوق العاده حرمت و رعایت کورمشدر . بو حالده
 بر چوق سنه لر فقر و ضرورتک صوک درجه لری ایچنده سفالتله
 یشادقدنصکره تکرار اسکی مأموریتله کچمشدر . بعده فاسده
 ترک دغدغه عالم حیات ایتمشدر . مشارالیه عربلر ارسطونک
 اک غیرتلی پیروی عدایدیورلر ایسه ده مالک اولدیفی ده ای
 خارق العاده سی اکتساب کالات خصوصنده ارسطویه پیرو
 اولمغه قناعت ایدمچک درجه لردن عالی بولندیغندن مشارالیه ک
 حکمیانده کی اشتغالات مهمه و دقیقه سی کندوسنه مخصوص بر
 مذهب حکمی طورینی آلمش و آوروپا تراجم کتابلرنده نامعالیه
 کمال حرمت ایله یاد اولنمده بولنمشدر .

﴿ آثار مشهوره سی ﴾

- (۱) کتاب الکلیات لاتینجه سی (لیبراونیورسالیس ده مدیسینا) .
- (۲) مقاله فی التریاق » (تراکتانوس ده نری آقا) .
- (۳) مقاله فی الحیات » (تراکتانوس ده فیزیوس) .

بونلردن بشقه هر فنه دائر تالیفات مهمه سی اولدینی
متواتر در . واکثریسی لاتینجه به ترجمه اولمشدر .

﴿ ابن الزهر ﴾

ابومردان ابن الزهر اندلسه اختیار هجرت ایتمش و اوچوز
اون سنه هجریه سندنبرو اعضای خاندانک همان جمله سی شعبات
علوم و صنایعک کافه سنده شهرت قزاقش بر فاملیایه منسوب
اولان ابن الزهر (اشبیلیه) حوالیسنده کی (خمس الزهر) ده
زینتساز مهد وجود اولمش وابتدا ملخظمیلرک نزدنده و تعبیر
دیگرله اسپانیاده ظهور ایدن مرابطین حکومتده ایکن مؤخرأ
(المؤمن) نام حکمدار مرابطین حکومتی پریشان ایتمکله
(ابن زهر) کندیسینی اعزاز و توقیر ایدرک محجوب عطایا و کرمی
ایدن مشارالیه مؤمنک خدمتته کیرمشدر . ابن الزهر آفریقا
واندلسده و صکره لری اورو بانک ممالک سائره سنده کندوسنی
طانتدیرمش بر حکیم ذوفنون و بر طبیب حذاقتموندر . یوز
لوتوز بش یاشنده اولدینی حالده اشبیلیه ده (۵۵۷) سنه
هجریه سنده ترک مشاغل عالم ایلمشدر .

تصنیفاتندن اکثریسنک لاتینجه ترجمه لری مطبوع اولوب
عربجه لرینک هیچ بری مطبوع دکلددر . اورو پاده اک زیاده
اشتهار ایدن اثری (التیسیر فی التدییر) نامنده کی کتابیدر .
مشارالیه هر بر علوم و فنونده عالم و حکیم عنوانی احراز ایتدیکی

کبی کیمسه بی تقلید ایتیه رک کندینه مخصوص بر صورتده
طبابتدن بحث ایدن حکمای عربدندر .

﴿ ابوالقاسم ﴾

ابوالقاسم بن عباس الزهراوی اندلسده قرطبه قربنده
الزهر نام قریه ده که-واره زب و جود اوله رق قرطبه ده
هم حکیم ملک و هم جراحلق ایدر بر حکیم و عالم ایدی . بعض
مؤرخینک روایتنه کوره خلیفه عبدالرحمن ثالثی تداوی ایتشدرد .
مشار الیهک ایکی قسم اوزره ترتیب ایدلمش (التصریف لمن
عجز عن التألیف) نامنده بر اثر معتبری واردرد . بو کتابک
قسملرینک هر بری اون بشر فصله منقسم اولوب تشریح
منافع الاعضایه و حفظ صحته و صوک فصللری ایسه فن جراحییه
حصر ایدلمشدر . بری لاتجه دیکری عربجه اوله رق مطبوع
بولنان ایکی نسخه سی واردرد .

﴿ امام الحرمین ﴾

ولادت (۴۱۹) وفاتی (۴۷۸) سنه سی ربیع الاخرینک
یکرمی بشنجی کونیدر . محل ولادت (نیشابور) مصافاتندن
بر قریه در ، لقبی ضیاء الدین ، کنیه سی ابوالعالی ، اسمی
عبدالملکدر . مشارالیه عالم ، فاضل ، عامل ، ادیب محقق و علم
الهییه واقف و فرت معلومات و کثرت محظوظات ایله مشتهر

بر عالم متبحر ایلدی. وسعت اطلاع وجودت قریحه وسرعت فهمده بر اسمان علم وکمال ایدیکه نوادر اجوبه وبدایع اسئله سی اواسمان فیوضات نشانک نجوم زاهره سی کبی ایلدی. اصول وفروع وکلام وسائر علومده امام جلیل الشان جودت قریحه وحسن تعبیرده مشار بالبنان ایلدی. ابتدای حال ومبادی سن وسالدرنده پدر بزرگوارلری ابو محمددن تحصیل علومه ابتدا ایتدیلر آز برزمانده علوم کثیره اکتسابنه موفق اولدقدن والد ماجدلی مشارالیهک ذهن وقاد وطبع نقادینی کوروب جلالت شان ورفعت قدر ومکان صاحبی اوله جعفی استدلالات ایلدی فی الواقع جزئی برزمانده پدر والالرینک مؤلفات ومصنفاتی تحصیل وتعلم ایلدی. پدرلری مدرس عبدالله انتقال دار بقا ایلدکدنصکرمه یرینه مسند نشین افاده وتدریس اولوب تعلیم طلبه علوم ونشر ککالات وفنون ایله اشتغال ایلدیلر بعده منبع علوم اولان بغداد دارالسلامه عزیمت ایدرک اوراده بولسان علما وفضلادن اکتساب فیوضات عالییه ایلدکدنصکرمه مکه مکرمه ومدینه منورهیه واروب هرایکسینده خیلی مدت تدریس واقتا ایله مشغول اولدقلرندن امام الحرمین عنوان افتخارینی قزاندی بوندن صکرمه الب ارسلان سلجوقینک اوائل سلطنتنده ینه نیشابوره عودت ایلدکلرندن مشار الیه الب ارسلانک وزیر اولان نظام الملک امام حضرتلری ایچون نیشابورده مدرسه نظامیه پی بنسا ایلدی اطراف وحوالیده بولسان علما وفضلا امام الحرمینک مجلس فیوضات انیسنه تجمع ایلدی.

تماماً او توزسنه مقداری کاه و عظم و تذکیر و کاه تعلیم و تدریس
ایله مشغول اولور و او ائشاده تألیفات مهمه ایله اوقاتکذار
اولوردی تألیفات مشهوره سی اسمایی زیرده ذکر اولنه جق
آثار قیمتمداردر : (نهایت المطلب فی درایة المذهب) ، (کتاب -
الشامل فی اصول الدین والبرهان فی اصول الفقه) ، (تلخیص -
القرب والارشاد) . (لقیده النظامیه) ، (مدارک العقول) ،
(غیث الامم) ، (مغیث الخلق) ، (غنیة المسترشدين)
وسائر مدر .

پدر عالیقدرلری مشار الیهک تا صغر سنندن بالغ اولنجیه
قدر کړک امر تعیشنه و کړک تعلیم و تربیه سنه فوق الغایه دقت
واعتنا ایدرلردی . تعلیم و تربیه سنه دقتی بالاده بر مقدار بیان
ایلمش ایدک . اعاشه سنه ، اهتمامنه مثال اوله رق بروجه آتی بیان
ایدرلر . پدرلری اولان شیخ عبدالله کتابت خدمتی ایله
استحصال معیشت ایدرلردی . کنديسنک و عیالک دیکر بر
طرفدن وارداتی اولیوب اداره تعیشلری آلنک تری و النک
امکی ایله قزانیلان پارهیه منحصر ایدی . وقتاکه امام الحرمین
مهد آرای وجود اولوب زهد و تقوی و صلاح حال ایله
متصف اولان والده سنه (جکر پاره می دیکر بر خاتون ارضاع
ایتمسون) دیو شدیداً تنبیه ایلدی . والده سی برایشله مشغول
ایکن صبی اغلادقدم قومشوسی اولان بر قادین معصومک
کریه سنی تسکین ایچون ارضاع ایدرکن شیخ عبدالله بوایشه
مطلع اولسیله صبی بی النسه آلوب ارضاع اولنان سودی قی
ایتدردی .

﴿ امام غزالی ﴾

اسمى محمد كنيه سى ابو حامد پدري نىك اسمى محمد بيوك
جدينىك اسمى احمد الغزالى در . علوم عقليه ونقليه نىك امام
جليل الشانى وطريقه زهد ومجاهده نىك مؤسس الاركانى
وحيد الدهر فريد العصر بر ذات عاليه در در تيوزاللى تاريخنده
بلده طوسده تشریف ساحه وجود ايلمش در . غزالى لقبى
پدري نىك صنعتته نسبت قيلند در .

امامك پدري فقير بر كيمسه اولوب اقوات يوميه سنى كسب
يديله استحصال ايدردى علمه و علمايه محبتى زياده اولديغندن
دائما مجالس علماده بولنور و علمه دائر ايشتيديكى كلاملر ايله
لذتياب اولوردى و كندوسنىك وقتيله علم تحصيل ايتديكنه
فوق العاده اظهار اسف ايدرك اكر جناب حق كندوسنه
اولاد احسان ايدرسه طريق فيوضات رفيق علمه سوق
ايدمككنى نذر ايلمش ايدى جناب قاضى الحاجات دعاسنى
مستجاب وايكى اولاد احسان ايلدى كه اسملرى شيخ احمد
وامام محمد غزالى ايدى .

كسب يديله قزاندينى پاره دن فضله سيله اوغللرى ايچون
بر معلم تعيين ايدوب تعليم و تربيه لرى خصوصنه مزيد اهتمام
ايلدى پدري لرى انتقال دار بقا ايلر كن اجباى صادق سندن
بولان متقى و صالح و فقير بر كيمسه و وصيت ايلديكه (بن وفات

ایتدکدنصکره شو معصوملری قالان پاره ایله اداره تعیشلرینه
 باقهرق تحصیل علمه دوام ایتدیر (بر مقتضای وصیت اجرای
 وظیفه ایتدی اما قالان پاره جزئی برشی اولدیغندن چوق وقت
 سورمیوب توکندی غزالی برادری ایله برابر مدرسه یه کروب
 مدرسه نك عائدات جزئیہ سیله قناعت ایدرك تحصیلہ دوام
 ایتدیلر امام هنکام صباوتنده طوسده احمد بن محمد الزندکانیدن
 بر مقدار تعلم فقه ایلدکدن سوکره کرکانه سفر ایدوب امام
 ابو نصر اسمعیلیدن تلمذ و جمیع مسوعاتی تحریر ایلدی بعده
 طوسه عودت ایدرکن یولنه خرسز چیقوب هر نه وار ایسه
 کافه سنی الدی امام کمال تضرعه ضبط و تحریر ایلدیکی کاغدلری
 ایستدی قطاع الطريقك رئیس کوله رك بز کاغدلریکی المغله سن
 عامسز قالدیغك حالدہ نصل اوشیته بن عالم دیو ادعا ایده بیلورسن
 دیهرك کاغذ و مسودات طوبره سنی کیرو ویردیلر . مملکته
 وارد قدہ طوبره سنده بولنان مسوداتده نه قدر مسائل علمیه
 ضبط و تحریر اولنش ایسه مجموعنی قوتلی بر صورتده ازبر
 ایتدیکی کبی اندن سوکره نه قدر مسائل علمیه و فیه اوکرن دیسه
 کافه سنی حك اولمیه جق بر صورتده قلبه نقش ایدردی بعده
 نیشابوری مقر ایدوب امام الحرمینك درسنه ملازمت ایلدی
 فقه ، کلام ، منطق ، مناظره ، جدل ، حکمت و سایر علوم
 فلاسفه نك جمله سنی اتقان ایتکله فنون متنوعده فائق الاقران
 والامثال اولهرق تألیف و تصنیفه شروع ایلدی . مشارالیه

جودت قریحہ سرعت فہم وانتقال شدت نظر کی بر طاقم اوصاف عالیہ درایتکارانہ بی جامع بر نسخہ کالات ایدی استاد فضیلت نہادی اولان امام الحرمین حضرتلری غزالی کندوسنک تلمیذ خاص باہرالاختصاصی اولدینی جہتہلہ صورتا افتخار ایدردی لکن بر مقتضای طبع بشریت زمان قریبہ تالیفات وتصنیفات صاحبی اولوب علو شان وسمو منزلت و مکان اولہ جغفی ایوجہ اکلا دیغندن مجاز اولان غبطہ بی قلب عالیہلرندن اخراج ایدہ مزدی امام الحرمین عزم کلزار جنان ایدنجہیہ قدر معیتندن آیرلمدی وحلقہ تدریس فضیلتپناہیلرندن اقتباس انوار کمال ایلدی .

امام الحرمین حضرتلری انتقال دار بقا ایلد کدنصکرہ وزیر (نظام الملک) ی زیارت قصیدلہ نیشابوری ترک ایلدی وزیر نظام الملک قدردانلی اقتضاسی اولہرق مشارلیہ غزالی حضرتلرینہ فوق العادہ اکرام واحترام ایلہ عظیم توجہلر کوستردی .

نزد وزیردہ علما وفضلا ایلہ متعدد مجلسلردہ بحث و مناظرہ ایلد کدہ کافہسنی الزام ایلدی بودقیقہدن اعتباراً امام غزالینک صیت فضل وکمالی اقطار جہانہ منتشر اولدی نظام الملک دخی بغداددہ کی مدرسہ نظامیہ بی مشارلیہ توجیہ ایلدی بعدہ مسلك تدریسی ترک وطریق زہد وتقوایہ سلوک ایلدیلر ودرتیوز سکسان سکزدہ بغداددن چیقوب زیارت مکہ مکرمہ شرفہا اللہ تعالی الی یوم القیامہ قصیدلہ اول مقام معلایہ عزیمت وباعث سعادت اولان حرمین محترمین زیارت ایلہ مشرف اولدیلر . برسنہ صکرہ شامہ معاودت واندن بیت المقدسہ کلوب تکرار

شامه کلهرك جامع كبرك جهت غربيه سنده بولنان زاويه ده
اون سنه اعتكاف ليل ونهار طاعات و عبادات ايله مشغول اولديلر
و بو مدتدن صكره اسكندريه يي و بلاد مغربي سياحت
بيورديلر و بو سياحتلر نده نجه بلادی كشت و كزار ايدرك
زيارتگاه و مساجد و خالی كوشه لرده و تنها موضع لرده مجاهده
شاقه ايدوب تصفيه درونه غيرت و همت ايتديلر اشبو سياحتك
نتيجه سي اوله رق نجه مرده دللری ژنك ماس وادن پاك و انوار
معرفت ايمان ايله روشن و تابناك ايلديلر بعده دارالسلام بغداده
واروب مغرب طرفلر نده بولندقلری مدتجه تأليف بيوردقلری
(احيا العلوم) نام كتاب مستطابي و عظم و تدريس بيوردیلر
نهایت وطن اصلیلری اولان طوسه عودت ايدوب غنوده فرش
راحت ابدی اولنجيه قدر طاعات و عبادات ايله اشتغال ايتديلر
بشيوز بش سنه سي جمادی الاخره سنك اون دردنجی بازار ايرتسی
كونی تئذاده مهد وجود اولان هر موجودك امثال ايتديكي
ارجی فرمان قاطع البياننه مشارايله دخی امثال ایلدی .

امام غزالی قدس سره السامی حضرتلرينك مؤلفات
حسان و مصنفات داستانلری غایت چوق اولديني تراجم احوال
كتابلرنده مسطور ايسه ده مشهورلری (احيا العلوم) (بسيط
وسيط) (وجيز الخلاصه) (المستعنى في احوال الفقه) (والمتحول
في اصول الفقه) (بداية الهدايه) (كيمياء معادن) (كتاب
الفتوى) (تحصين المأخذ) (الجوامع العوام في علم الكلام) (مقاصد
الفلاسفه) (اصول الاربعين) (جواهر القرآن) (تهافت الفلاسفه)

(فایة القصوى والمفصد الاسنى فى شرح اسماء الحسنى) (مشکوة
 الانوار) (المنتقى من الضلال) (المنحل فى علم الجدل) (شفا
 العلیل فى مسائلک الغلیل) (معیار العلم محک النظر) (القسطاس
 المستقیم) (حقیقة القوانين) (معارف الفعلیه والحکم الالهیه)
 (منهاج العارفين معراج السالكين) .

﴿ فارابی ترکی ﴾

ابو نصر محمد بن طرخان بن اوزلغ الفارابی التری الحکیم
 المشهور :

مشارالیه دولت اسلامیہ حکما سنک مقتدا ویدشواسی اولان
 ومعلم ثانی عنوان افتخارینی حائز بولسان بر حکیم ذوفنوندر
 مولد ومنشأى ترکستان شهر لرندن فاراب دینیلان بلدہ در .
 فارابی کرۂ ارض اوزرنده تکلم اولنان السنه نک یتمش قدرنه لایقله
 عارف ایسده عربجهده بر آز نقصان اولدیغندن انی اکمال ایتمک
 ایچون بغداد بهشت آباده کلوب آزر زمان ظرفنده لسان عربی بی
 دخی لزومی وجهله اکمال وبعده علوم حکمیہ تحصیلنه بذل مقدور
 ایلدی ارسطونک کتاب النفایس اسمیله مسمی کتابی و آثار
 سائرہ سنی پک مکمل صورتده تحصیل وخط دستیلہ تحریر وشرح
 وایضاح ایلدیکنندن معلم ثانی لقییلہ تسمیہ اولنمشدر .

مشارالیهک پک مکمل صورتده بر طاقم آثار حکمیہ وسائرہ سی
 وار ایسده اک مهمی (کتاب مافوق الطبیعه) در بو کتاب

شیخ الرئيس ابوعلی سینانک مدارا شهراری و باعث فیوضات حکمیه سی اولمشدر فارابی بغداددن دمشق کلدی اول وقت دمشق سیف الدوله بن حمدانک زیر اداره سنده ایدی سیف الدوله حکیمک شامه کلدیکنی ایشتمکله در حال علما و فضلا بی جمع و بیوک بر جمعیت علمیه تشکیل ایدرک حکیم فارابینک بولمسنی و کند و فضلا و حکما سیله هر قه دأر مباحثه و مناظره جریان ایتمسنی ارزو ایلدی روایت اولنورکه فارابی ابتدا سیف الدوله نك مجلسنه دخول ایلدکده مجلس مذکور اصحاب کمال و عرفان ايله مالامال اولدیغندن فارابی یه او طوره جق یر یوق ایدی حکیم ایسه درویش نهاد اولمغین اوزرنده یوندن منسوج لباسی ايله حقیرانه بر صورتده ایاغ اوزرنده طوروب بریره او طوره مدی سیف الدوله حکیمه خطاباً او طور دیدکده حکیم نزهیه او طوره یم دیمه سیله سیف الدوله لیاقت و استحقاقک اقتضا ایتدیکی بر محلی انتخاب ايله دیو امر ایتدی مشارالیه بواصری ایشیدر ایشتمز همان اوراده کمال دبدبه ايله او طوران علمانک او موزلرندن اتلایه رق سیف الدوله نك تختی کنسارینه او طوردی حکیمک بو حرکتی سیف الدوله یه آغر کلیمکله حضاردن هیچ بر کیمسه نك بیلمدیکی لسان ايله (که بولسانه حکمدار ايله خدمه خاصه واقف ایدی) بوقوجه حریف آدابه مغایر حرکتده بولندی حدیخی تجاوز ایلدی شمدی بوندن برقاج سؤال استفسار ایده جکم اگر جواب ویرمز ایسه یقاسندن طوتوب طشره یه چیقاره سز دیدی فارابی ایسه بالاده ذکر اولندیفی کبی کافه السنه یه واقف اولدیغندن

سیف الدوله نك خدامنه سویلیدیکی سوزی اکلا یوب ینه اولسان
ایله ای شهریار کامکار بر مقنن دار صبر ایله عجله بیور میگز زیر
جمیع امور عاقبتنده ظاهر و نمایان اولور . دیدکده سیف الدوله
بولسانی بیلیور میسکیز دیمسیله اوت افندم بوندن بشقه یتمش عدد
لسان دها بیلورم دیدی . حکیمک بوجوابی حاکمک نظر نده
فایت حسن صورتله تلقی و در حال مباحثات علمیه ده بولنمسی
امرایلدی فارابی دخی امتثالاً للامر مجلسنده موجود اولان فضلا
وعلما و حکما ایله مباحثه و محاوره یه شروع ایلدی هر برینی
کمال مهارت ایله الزام و اسکات ایلد کدن صکره فنون متنوعه دن نیجه
دقایق و حقایق نقلنه مباشرت ایلد کده حضار کرام تقریرات
مذکور دینی کمال حرمت ایله استماع و نقل بیور دینی معلومات
مهمه بی کتب و تحریر ایتدیلر حاکم حکیمک فضل و کمالی
کور د کده یانندن آیرمیوب مجلس طاغله ددن صکره تنه اجه
بر اوطه ده مصاحبت ایلدی سیف الدوله حکیمه اکل و شرب ایله
تکلیف ایلا ، عدم اشتها سندن بحث ایله قبول بیور مدی غذای
روح اولان ساز و نازدن خوشلانور میسکیز استفسار ینه مساعده
کوستر مکه خانه ده و سازنده لر کلوب اجرای آهنگ ایتدیلر
فقط حکیم بکنه میوب کافه سنی تنقید ایتد کده سیف الدوله علم
و حکمته و قوفکیز اولدینی کبی فن موسیقی یه دخی و قوفکیز
ورسی دیو اظهر معجب بیور ملر ایله اوت افندم دهرک در حال
بر کیسه اخراج ایله ایچروسندن بر ساز چیقاردی دوزن و یروب
چالغه باشلا د کده مجلسده اولانلر کمال مسرتندن خنده اضطرابی

حاصل اولدی دیگر بر چکی دوزن و یروب چالمغه باش-لادقده
حاضر مجلس اولانلره بر محزونیت قلبیه عارض اوله رق اغلا دیلر
اوچنجی دفعه-سندہ العہدۃ علی الراوی کافہ-سنہ او یوشقلق
واویقو عارض اولمغله مجلسدن فارابی چیقوب کیتدی کیسه
خبردار اولدی .

قانون دینمکله معروف چالغی بی فارابینک ترکیب و ایجاد
ایلدیکی متواتر در . حکیم اکثر اوقاتده یالکیز و تنہا اولوب
مجالست خلقدن اجتناب اوزره ایدی و شامده بولندیغی مدتجه
تألیف و تصنیف ایله مشغول اولمشدر مدار معیشتی بیت المالدن
سیف الدولہ امر یله یومیہ درت درهم اولوب بو مقدار ایله
اکتفا و قناعت ایلمشدی . اوچیز اوتوز طقوز تاریخندہ
دمشقده وفات ایتمشدر . رحمہ اللہ رحمۃ واسعہ سنی سکسانہ
بالغ اولمشدر .

﴿ ابو عبدالله محمد بن موسی بن شاکر ﴾

مشارالیہ بنو موسی عنوانیہ مذکور اولان قبیله-نک
واسطۃ العقد سلسلہ لری اولان اوچ برادرک بریدر . نقل
اولتورکه محمد و برادری احمد و حسن تحصیل علوم اوائل
و تکمیل فنون فضائل بایندہ بذل ہمت و صرف مقدرت
ایدوب بلاد رومدن کتب حکمیہ سالفہ احضارینہ صرف اموال
یشمار و بذل درهم و دینار ایلمکله فنون حکمیہ نک غرائینہ

اطلاع حاصل ایدوب موسیقی ، هندسه ، نجوم و سائر علوم
ریاضیهده مهارت تامه صاحبی اولمشلر ایدی بوزوات کلمات
سماتک دولت اسلامیهده قوه دن فعله اخراج ایلمکله ممتاز اولدقلری
مواددن بریده کره ارضک مساحه دوریه سیدر مأمون بومسئله یی
ایشدکده در حال اولاد موسی یی نزدینه جلب ایدوب بو مساحه
ممکنمیدر دیو استفسار ایتمکله بنو موسی اوت بو مسئله
قطعی النبوتدر دیدیلر مأمون متقدمین کره ارضه باغلنه جق
برقوشاغک طولی یکر می درت بیک میلدن عبارتدر دیمش بو بر
دعوای نظری ایسهده اثبات وایضاحی یوقدر دیدکده
مشارالهم اراضی متساویه دن غایت هموار بر فضای واسع طلب
ایتمرله اهل وقوف صحرای سنجاری اعلام ایتمدیلر علما
وفضالان و مأموریندن پک چوق ذوات معیتلرنده اولدینی حالد
سنجار صحراسنه واردیلر بنو موسی بر محله قازیق رکزایدرك
بعض آلات ایله قطب شمالیک ارتفاعی الدیلر بعده بر ایپک
اوجنی قازیغه ربط ایدرك بر خط مستقیم اوزره شماله طوغری
یوریدیلر ایپ توکنندکجه دیگر ایپه ربط ایدرك نهایت بر محله
کلیدلرکه تکرار قطبک ارتفاعی الدقلرنده اولکی ارتفاعدن
بردرجه زیاده محله کلنجهیه قدر یکدیگرینه ربط ایتمکلی ایپلری
اولجدیلر الشمس التی میل وایکی ثلث میل بولیدیلر بردائر نک
عددی اوجیوز الشمس اعتبار اولندیغندن $24000 = 360 \times 66\frac{2}{3}$
میل اولدیغنی اکلامشلردر مشارالیه محمد بن موسی نک داربقایه
انتقالی اکیویوز الی طقوز سنه سننده در . رحمه الله

﴿ ابن سینا ، آویسن ﴾

هجرت نبویه نك ۳۷۰ ناربخنده بخارا مضافانندن خرتمش نام
 شهرده كه-واره زیب شهود اولمش بر حكیم حكمت شناس-در
 اوعصرده بولنان حكمای سالفه اسلامیه دن هیج بریسی انك
 كهبنه واره مدیغندن شیخ الرئیس عنوان افتخار نشانی كردن
 فطانتنه تعلیق ایدلش-در پدری حسین بن عبدالله بخارا حاكمی
 طرفندن بلده مذكوره مأمور اولمغه ایفای وظیفه مأموریتده
 فوق العاده احراز موفقیت ایلدیكندن سعی وغیرتی وحسن تدبیری
 ایله شهرتیب اولمش بر مرد خرد مند ایدی مشار الیهك والده سی
 ستاره خانم خرتمش قصبه سنده نجات واصلتله معروف برنسلدن
 وحد ذاتنده علم وادب وتربیه ومعرفتجه اوملككنك اك كزیده
 نسوانندن اولدیغندن مخدومك فطرتنده مكنوز اولان جوهر
 ذكا وفطانتك قیمت نهای بازار كال اولسنه مدار اوله جق
 بر طرزده تربیه سینه دها زوجنك تدارك ایلدیکی معلمدن اول
 بذل غیرت ایله بش یاشنده ایكن سكز اون یاشنده کی چو جقلر
 درجه سنده مبادی علومی تعلیم ایلمش وپدرینك تدارك ایتدیکی
 معلم چو جفی قارشوسنه الوبده اشكال حروفی ارانه وتعلیمه
 باشلادقد بر غرور معصومانه ایله بن بونلری ذاتاً بیلیرم ویا زارم
 سز بكا بیلمك لری می اوکرتیکز. دیسمیله معلم چو جفك بوسوزینه
 تعجب ایتمکه بیلدیکی شیلر نه دن عبارت اولدیغنی کندوسنندن

سؤال ایلہ ویردیکی جواب اوزرینہ بوذکوت مجسمہ ایلہ دها
 او قومغه باشلامیان بر طفل حقنده لایق کورلدیکی یولده دکل
 استعداد فطریسی ایلہ متناسب بر صورتده تفهیم علوم وفونه
 مبادرت ایجاب ایلدیکنی اذعان ایلہ ابن سینایه لازم کلان علمی
 محاوره ومباحثه طریقله تعلیم وتدریس ایتمشدر . سینا اون یاشنه
 قدر علوم ادبیده وباخصوص فن حسابه موجب حیرت
 اوله جق مرتبه لرده رسوخ پیدا ایتمش یعنی مکتسباتی معلمک
 حائز اولدینی قدرت علمیہ درجه سنی بولمش اولدیغندن معلمی
 تبدیل ایتک لزومی تمین ایلمش ایدی بو ائزاده پدری مذکور
 قصبه ده کی ماموریتندن انفصال ایدرک بخارایه هجرت ایلدیکنندن
 او عصرده علوم حکمیہ ده نادر الامثال اولان عبداللہ بابلی
 حضرتلرندن علوم عالیہ یی تدریس مقصدیله حکیم مشارالیهی
 خانه سنده مسافر ایدوب ابن سینای رحله تدریسنه تقدیم ایلمشدر
 حکیم بابلی بعض سؤال وجواب ایلہ ابن سینانک درجه تعلیم
 وبضاعه ذکاسنی امتحان ایلدکدنصکره علم منطقی تعلیمه ابتدار
 وجنسک تعریفی بیان ایتمکلیکنی طلب ایلدکده سینا اودرجه لرده
 حکیمانه مباحثه و مناظره وعالمانه مواخذہ ایلمشدرکه معلمی شق
 شفیه قادر اولیه جق صورتده بهت وحیرت ایچنده قالمشدر
 مشارالیه بووجهله حکیم بابلیدن حکمیات تدرس ایلدیکی صروده
 فقیه مشهور اسماعیل زاهدک دخی حلقه تدریسنه داخل
 اوله رق علم فقهه تعلم ایدر واوراده دخی نور عرفانی سائر
 طلبه نک نجوم ادراکاته نسبتله شمس تابان کی حلقه تدریسی

تنویر ایلردی ابن سینا اون ایکی اون اوچ یاشلرنده یعنی
ذکات خارق العاده سی تسهیل مکتسباتنه و مکتسباتی توسیع
ادراکاتنه خدمت ایده ایده فوق الغایه برکال حاصل ایلدیکی
زمانده ایدی که استاد بابلی بخارادن کرکانه عزیمت ایتمش و حقیقت
حالده شاگردینک آن بآن افزایش بولان علم و عرفانندن
طولای مقرر بیلدیکی خجالتیه دوچار اولماق ایچون بخارای
ترك ایلمش ایدی . بوندن صکره ایسه ابوعلی سینا کندی
کشدینه علوم الهیه و طبیعییه مطالعه سیله اشغال ومؤخرأ فن طبه
مراق ایدرک موجود اولان مدوماتک اکثر یسنى کالیله نظر
تدقیقندن اصرار ایله مسائلی حفظ و اتقان ایتدیکی کبی
اوعصرده سنأ کندیسندن اکبر و طبابتده حذاقت و مهارتله
اشهر اولان بر چوق ذوات ککالات سماته محیر العقول اوله جق
بر صورتده فن جلیل طبک مسائل غامضه سنى تعلیم و تفهیمه
مبادرت ایلمشدر . تجارب و تدقیقات عمیقه و تتبعات خدا
بخشاسی ثمره سی اوله رق فن طبی اوزمانجه حائر اولدینی
مرتبهده بر قاج قات ترفیع و امر تدای و تشخیص امراضده
برخیلی کشفیات و تأثیر ادویه و معالجاتده بر چوق علاواته موفق
اولمشدر . حالبوکه اکثر علوم اساسیه ده نه درجه لرده حائر
نصاب کمال اولدینی و علوم و فنونده عصرینک فریدی کچینان
ذواتینه اوفنونده کی نقصانلرینی کرهأ تسلیم و ذهابلرینی تصحیح
ایتدرمه خدمت ایلدیکی وقت هنوز اون التی یاشنی تجاوز
ایتماش ایدی . اثرلری ایله استشهاد اولنور مؤرخلردن

مرویدرکه کندیسنی اکثر مسائل مشکلیه بی حل ایچون جهد
و غیرتده افراط ایدرکه کوزلرمدن او یقویانه اقبجهیه قدر
مطالعہ ایدردم اودرجه ده کتاب المده ایکن بایغین دوشوب
قالیردم لکن ذهنم ینہ او عقدہ ده خالی قالدیغندن حالت
بیداریده حلتہ موفق اوله مدیغم مسائل غامضه وقواعد
معضله نك ماهیت حقیقیه لری عالم منامده تجسم ایدرکه پیش
نظر مده اثبات وجود ایدرلر ایدی دیر ایمش .

ابن سینا برکون بنحاراده صحاف چارشوسنده اوطوررکن
دلالت بری کندیسنه برکتاب عرض ایدر سینا کتابی الوب
آجدیغنده بالاسنده کی (کتاب مابعدالطبیعه) عنوانه کوزی
ایلشیر ایلشمز بن بوکتابدن استفاده ایدم اهانی بولده اکا
صات دیهرکه دلالت رد ایدر دلالت ایسه لطف ایدک بو بر نفیس
جلددر صاحبیده ییچاره برادمدرکه بونی صاتهرق اچمه سیله برقاج
کون عائله سنی اعاشه ایلیمه جک سزه بش درهمه صاتیم
کور ییورسکیزکه کاغدی بهاسنده در دیدیکنده سینا صاحبنه اعانه ده
بولتمق غرضیله دلالت ایستدیکی بهانک برقاج مثانی اعطا ایله
کتابی الوب خانه سنه کلیر کیم بیایر شو مابعدالطبیعه کتابنک
مسائل مندرجه سی سینایی اولجه نه درجه لرده یورمش اولمایدرکه
بلکه بودقمه بر طریق تفهم کشف ایدرم . مطالعه سیله کتابی
اجار برقاج سطر او قودقدن صکره معلم اول عنوانیله شهرتشعار
اولان حکیم ترکی فارابی کتاب مابعدالطبیعه نك مقاصد مهمه سنی
توضیحا تألیف ایستدیکی کتاب اولدیغنه واقف اولنجه علوم

غیبیه مطلع اولمشجه سنه برمسرتله هرایشنی ترك ایدرك وقتنی
 یالکنز انك مطالعہ سنه حصر ایلمشدر . بناءً علیہ بوسایده
 کتاب مابعد الطبیعه نك غوامضنی اكلامغه موفق اولمغه بوبابده
 شکرانه اطلاع اولمق اوزره محتاجینه بر چوق صدقات ایشار
 ودلال واسطه سیله بایع کتابی بولدیروب عطایای وفیره ایله
 نائل یسار ایلر . مشار الیهک بووجهله هرکور دیکندن مراق
 ایده ایده هر فنده مهارت وکال پیدا ایلدیکنک وخصوصاً طبابتده
 اوعصرک اک حاذق طبیبلرینه درس ویرمک اقتدارینی حائز
 بولندیغنک شایع اولدینی بر زمانده ایدیکه بخارا حاکمی اولان
 نوح بن منصور عرق النساء علتنه مبتلا اولمش ومداواتنه مأمور
 اولان اطبا تداویدن عاجز قالملر یله بر مشورت طبیه اجرا سیچون
 . مشار الیهی دعوت ایلدکلرنده شاهک علتنی کشف وایتدکلری
 معالجاتده کی خطالرینی افاده ایله امر تداو یی باشلی باشنه
 درعهده ایدرك برقاچ کون ایچنده علتنک تهویننه و برآی
 مرورنده تماماً محویننه موفق اولمشدر حاکم مشار الیه علتن
 رهایاب اولدیغه تشکراً حکیمه بر چوق اکرام ایلدیکی کبی
 اوعصرده سلاطین اسلامک مالک اولدقلری خزانه الکتابک -
 نسخ نفیسه و نادره جهتیه همان جمله سندن زنکین اولان کتابخانه سنی
 حکیم مشار الیهک استفاده سنه ترك ایلمشدر ابن سینایی طبقات
 علومک کافه سنده کامل بر استاد و بناءً علیہ ذروه بالای اشتهاره
 اصعاد ایتمکه بو کتابخانه نك پک بیوک دخلی اولمشدر مشار الیه
 تحصیلدن مستغنی اولدقدنصکره تألیفات ایله اشتغال ایدرك ابتدا

علامدان ابوالحسن المعروفینک تشویقیہ ریاضیاتدن ماعدا کافہ
 علومى حاوی اولان (مجموع) اسمندہ کی کتابی وبعده فقه
 وتفسیرده عصرینک شیخ وامامی اولان ابوبکر الخوارزمی
 علوم حکمیہ دن بر اثر میدانه کتیرمکملکنی توصیہ ایتمله
 (کتاب الحاصل والمحصل) ایله (کتاب البر والاثم) ی
 وجوده کتیرمشدر بوصرہده ایسه بدری وفات ایتمله والدہ سنک
 ارزوسنه اتباعاً بخارادن کرکانه هجرت ایلمشیدی اورایه وصولنده
 ارباب معارف وکماله محبت فوق العاده ایله مشهور وقونانی
 هرطرفدن اقوب کلکده بولسان اصحاب فضل وعرفانه یکانه
 دارالحضور اولان وزیرا ابوالحسن سہلی ابن سینایی توقیرات
 فائقه ایله قبول ایدرک بر قاج کون صکره امیر علی بن مأمونه
 تقدیم ایتمشدر . کرک امیر وکرک وزیر طرفلرندن حقندہ
 اجرا اولسان احترامات ایله امرار اوقات ایلمشدر . بعده
 آسیاده سیاحتہ واردینی یرلرده نائل حرمت اولدقدنصکره
 تکرار کرکانه عودت واوراده یکرمی اوج یاشندہ اولدینی
 حالده طالب علوم اولان ذواتہ تدریس فنون ایله مشغول اوله رق
 بر طرفدن تألیفات ایله اشتغال ایتمشدر (مختصر اوسط) ی
 شرح و (بدایت قانون) (مختصر المجسطی) (کتاب المبدأ
 والمعاد) (کتاب الارصاد) نام اثرلرینی تألیف وتصنیف
 ایلمشدر بوراده وجه مرغوب اوزره بر مقدار امرار ایام
 ایلدکدنصکره ری شهرینه عزیمت ایلدی اورانک حاکمی بولسان
 مجدالدوله شدتلی برخسته لغه مبتلا اولمش واطباسی او خسته لغه

بر چاره بوله مامش اولدینی حالدہ سینانک کلدیکی مسموعی ازل مغله
 نزدینه جلب ایلہ تداوی ایتدیرمش بر مدت قلیله ده انک معالجاتی
 سببیلہ شفایاب اولدیغندن مظهر تلطیف و نائل احسانی ایتمشدر.
 ابن سینانک (هبطت اليك من المحل الارفع) مصرعيله بدأ
 ایلدیکی قصیده روحیه سنک ترجمه سی تبرکاً درج اولندی :

نظر اولی الہادن عاری ادراک ماہیتی عقول بشردن خفی
 بر آلائی کبوتر علویت قدر بساتین عالم بالای روحانیدن پریده
 وعاقبتی لانه بوم و غراب اولان بدن انسانہ رسیدہ در اشعہ
 پروبال عزتی چرکاب علایق جسمانیدن آزاده بر پرتو آفتاب
 حقیقتدر لانه بوم اولان شوره زار بدنه خلل و خطایا محلی اولان
 ظلمتکاه تن انسانہ تعلق و ارتباطدن ابا واستنسکاف ایتدیسہده
 (قلنا اھبطوا منها جیمعا) قطعی المفادہ عدم امتثال خارج از دائرہ
 اقتدار اولمغله ایسترایستمز نزولی قبول ایلدی وجوہر تابندہ سنی
 اتلاف اجسام و ارجاس ایلہ مشغول ایدرک (انا کان ظلوماً
 جهولاً) منطوقہ مظهر اولدی . و جریحہ درد افتراقہ المناک
 و پریشان اولدینی عہود جیران ملأء اعلا و کذرکاء منازل و مرانب
 علیا ذوق و اشتیاقنی یاددن آزاد و مغالطہ ترکیب عنصریہ ایلہ
 الودہ و برباد اولوب آرزوی نفس و ہواہ محکوم و تحصیل کمالات
 انسانیندن محرومیتلہ دنیای دنی یہ فریفته ودانہ مزخرفہ
 الدانوب دام حیلہ و مکرینہ کرفته اولدی بعضکرہ یاران قدیم
 ایلہ مجاورہ ایلکم ارایش خاطر الیمی اولوب (بال بکشا و صفیران
 شجر طوبی زن حیف باشد چو تو مرغی کہ اسیر قفسی)

ترنماتيله اشك تاثرنى سيلان ايدە ايدە حيران ايكن (جرس
 فریاد میدارد که بر بندید محملها) بالك دهشتناسی موجب افزایش
 تلاش اوله رق زاد وذخیره سز اوزون یوله کیتمک پک بیسوک
 مخاطره لری موجب اوله جفنی تفکر ایله مکدر و محزون
 شمدی دخی اولکی حالی کبی الفت ایتدیکی بدنن ایرلمی ایستمز
 ایسه ده (کل نفس ذائقة الموت) حجت قاطعه سینه طوعاً و کرهاً
 امثال ایدر . (هر کسی کودور مانداز اصل خویش باز جوید
 روزگار وصل خویش) زمزمه سیله عالم جسمانیدن مفارقتله
 اجنحه باز فیضای عالم روحانی اولدقده (الناس نیام فاذا ماتوا
 انبتوا) مقتضای نصایحنا سنجه اعیان و حقایق روحانیه بی حقیقی
 وجدی برصورتده اویانه رق شعاع بصیرت مغنویه ایله کورر
 اکر تجلیات علوم الهیه و انوار عالم صالحه و خالصه ایله روشن و مزین
 بولنورسه شواحق جبال روحانیه ده اشتیاق ساز اعزاز و ترنمات
 لاهوتی آواز ایله نغمه طراز اولان شهناز ناز و نیاز اولور .
 الهی بوفضای فسیح الإنحای روحانی و صحرای لامکان نمای
 نورانی که از قدیم اول ورقای عنقاشکار زرین بالك وطن
 جاودانی و حائز اولدینی عزت و شرف هیولانی عنوان حال
 و شانیدر لطافت علویه منافی و سمو مرتبت قدر و اعتبارینه مباین
 و متابع چار فصل فانی ایله زبون یافته محو و زوال و بدن انسانه
 هبوط نزولده مرموز و مکنوز اولان سر حکمت لایزال ادر اکنده
 دل آگاهان درگاه اله واله حیران و جوینده راه انتباه اولان
 عقلا دم بسته و سرگرداندر . الهی اکر نزول و هبوط سامعه ارای

اذعان وایقانی اولیان معانی خفیه قدسیه و سرائر سنیة ملکوتیه
استماعیله ادراک مزایای جلیله ایدوب رسیده حد کمالات
انسانیت اولق لزومنه مبنی ایسه حیف و دریغاکه رهزن زمان
بلا مهل و امان طریق عمرینی قطع ایدوب طلوع ایتماک
اوزره غروب ایلر خصوصاً سرعت طلوع و غروب (فکانه
برق تائق بالحمی ثم انطوی فکانه لم یلمع) مقدارندن عبارتدر .
حکیم سینا — ریدن مفارقتندنصکره قزوینه و قزویندن
همدانه سیاحت ایتمشیدی او وقت ایسه مشهور شمس الدولة الهمدانی
ریح طیاره مبتلا و فوق الغایه مضطرب و اطبا ایسه مداواتندن
عاجز بولغمریله شایع اولان حذاقته مبنی ابن سینایی دعوت
ایلمشیدی وقتاکه حکمدارک نزدینه داخل اولدیغنده حکمدار
مشارالیه خطاباً ایراد ایتدیکی نصایح بلیغانه و حکیمانه غایت مؤثر
اولغله حکمدار مشارالیه فوق العاده تأثیر ایلدی و در حال
تداویسنه ابتدار ایدمرک خسته شفایاب اولدیغنده یانندن ایرمیوب
مصاحبک عنواتی و یردی عقل و ذکاسندن و درایت فوق -
العاده سندن دخی بک استفاده ایلدی سینا هم نبض اشنا و هم
امور شناس اولغله عهد سینه رتبه وزارت توجیه اولندی
حکمدار مشارالیه انتقال دار بقا ایلد کدنصکره مخدومی تاج الملک
جالس سریر سلطنت اولدیغنده حکیمک کمال اقتدارینی جداً
تقدیر ایدن فضائل شناسندن اولغله ابن سینایی ینه مسندنده
ابفا ایتک ایستدی ایسه ده سینا امتناع ایدمرک گوشه استراحت

چکلدی مشارالیه موقع اقبالده بولندی مدتیجه حسودلری
 انک حقنده اجرای تزویراتدن قطعاً خالی قالمزلر ایدی تاج الملک
 مشارالیهی ایکنجی دفعه مسند اقباله دعوت وینه رتبه وزارت
 توجیه ایتک ایستدی و مقدماً کندوسنی اغفال ایدن حسودلرک
 جزاسنی ده کندی رئی و حکمنه ترک و حواله ایلدیکنی بیان
 ایتسی اوزرینه ابن سینا « بن حقلله ایله حقسمزی تفریقہ غیر
 مقتدرم بوعدم اقتدار ایسه بشریتک حالدر امور عبادی حل
 و عقد کبی معضل و دشوار برایشدن فراغت ایتمشیکن بن تکرار
 اوزریمه الهم پدریکزک کوننده قبول ایدیشم کندیسنی بر قاج
 جهتله برادرمه احتیاج تام حالنده کوردیکمدن ناشی ایدی یوقسه
 احتشامه هوسدن دکل ایدی سز ایسه کنج صاحب غیرت
 منصف حق وعدله خادم شهواته تبعیتدن محنتب خائن و صادقی
 فرقه مقتدر بر حکمدار سکز وظیفه کز خدمت عباد اولدیغنی ده
 بیلور سکز بناء علیه انسان کندیسنک کورمه مقتدر اولدیغنی
 برایشی بشقه سنه تفویض ایتما ملیدر بن وزارت قبول ایتسه منده
 بکا خصومت ایدنلره مجازات المدن کلمز بر مظلومه افترایه جرأته
 معنا افندیسنه اهانت ایتش اولانلرک جزاسنی بن جناب حقه
 ترک ایدرم وزارنی هله انتقام مقصدیله هیج بروقت قبول
 ایدم « یوللو مسکت و حکم امیز سوزلرله مقابله و کندیسنه
 وداع ایدرک برادر یله ندیمنی مستصحباً اصفهانه کیتدی اصفهانه
 وصولنده ایسه علاءالدوله قدر شناسلغنی فعلاً دخی ابراز ایچون
 خواص سلطنتی البسه رسمیه لریله استقبالنه کوندره رک کندیسیده

حکیمك اقامته تخصیص ایتدیكى مهمانسرای عالیده ویاننده
 اصفهانك بر خیلی علامه‌لری بولندیغی حالده رسم خوش
 امدی بی اجرا ایتمشدر حکیم مقتدر تصور ایتدیكى شیئی
 هر نه وقت ایسترسه وجوده کتیرمك خاصه سنه مالک اولدیغندن
 اثنای راهده (کتاب الثبات) (کتاب الحیوان) ناملرنده ایکی
 اثر میدانده کتیرمشدر کنندیسنك اك زیاده حصر دقت ایلدیكى
 شی (شما) اولدیغندن انی اکمال ایتدکنصکره مستریح البال
 اوله رق (کتاب العلا) بی تصنیف ایلمشدر علم حساب و موسیقی
 فنلرینی تدوین و هراثرینه لزوم کوردیکی حالده علوم ریاضیه
 قواعدینی علاوه ایدر ایدی اختلاف مناظر علم هیئت و اراتماتیک
 ایله موسیقده متقدمینك بیخبر اولدقلری مسائل دقیقه‌یی ایضاح
 و تعیین ایلدی علاءالدوله کندی یاننده کیجه‌لری برانجمن دانش
 ترتیب ایتمش ایدی هراجماعده حاضر اولان علما سـکوت
 ایتدکلری حالده ابوعلی علوم شتادن بحث ایدر و مأمور اولان
 سریع‌القلم کاتب‌لر تقریرینی ضبط ایدرلر ایدی قدماک متخذلری
 اولان اصوله تطبیقا تنظیم ایدی‌لان تقویم‌لرک حساباتنده
 اغتشاش و اختلاف اولدیغنی او مجلس دانشده حکایه ایللمسی
 اوزرینه علاءالدوله‌نک امریله بر رصدخانه مخصوص تأسیس
 و او عصرجه امشالی کورلمش آلات و ادوات هیئت ابداع
 ایلیره‌رک تمام سکز سنه رصدله اشتغال و یالکـز الات رصدیه
 برده مجله مکمله تصنیف واسـمنه (کتاب الارصاد) تسمیه
 ایتمشدر برکیجه ینه انجمن دانشده مباحثات ایله مشغول ایکن

لغته متعلق مسئله ده بیان افکار ایلمسی اوزرینه فاضل مشهور
 ابو منصور الازهری حکیمه خطاباً مولانا حکمت‌ده کی کالکیز
 خصما کزک دخی مسلمی ایسه ده فن لغتده جنابکزه تسلیم
 اولنه من دهرک تعریض ایتمسی اوزرینه مشارالیه محجوب اوله رق
 ایرتسی کیجه دن اعتباراً حق برادرینه و ندیمه بیلدیر میهرک
 خوابکاهنده اوج سنه لغتله اشتغال ایدر (تذهیب اللغة)
 اسمنده مکمل بر لغت کتابی تألیف ایلد کدنصکره (بعد مالقه
 مداخله مزیده تصویب بیوررسکیز) یوللو بر تعریض ادیبانه
 ایله فاضل مشارالیه اراؤه و تقدیم ایتدیکنده بر جوق بختلرخ
 فهمه قدرتیاب اوله میهرق حکیمه مراجعتله حل اشکال و تعریض
 ناجاسندن طولانی استغای قصور واستحلال ایلمشدر مشارالیهک
 کوچک و بیوک ایکوز قدر نوع تصنیفی اوله رق برنجی تألیفی
 مجموع واک صکره کی تألیفی اشاراتدر و مصنفات جسیمه سی
 یکر می جلد اولق اوزره کتاب الابصار و یکر می ایکی جلدده
 لواحق الابصار و یکر می جلدده الحاصل و المحصول و اوج جلدده
 کتاب النجاح و ایکی جلدده کتاب البر و الاثمدر حکیم مشارالیهک
 بر زمان اسیاده نشر ایلدیکی علوم و فنون مؤخرأ اقوام
 ضریه نک اقدام و غیرتلی سایه سنده اورویا قطعه سنده دخی
 انتشار ایلمش و باخصوص فن طبه متعلق اولان تألیفاتی
 و کشفیاتی درتیوز سنه قدر دستور العمل اولمشدر شرق
 و غربده بولسان تراجم احوال عمومیه مجله لری مشارالیهی
 نهایت مرتبه ده ذکی فوق العاده سریع التعلم و هرفنده مؤلف
 اولق اوزره تعریف ایلد کبری کبی بر تألیفنده کی دقت بر عمر

کفایت ایدمه به جک درجه مکمل اولدینی بیان ایتمشدر در مشار الیه
اللی سکز یاشنده اولدینی حالدہ در تیوز سنه سی رمضانیک ایلک
جمعه سنده ارتحال دار بقا ایلمشدر . (رحمه الله علیه)

✽ امام فخرالدین رازی ✽

۵۴۴ تاریخ هجری سنده اسیاده واقع ری شهر نده مهد ارای
عالم وجود اولمشدر و سلاله سی جناب صدیق اکبر رضی الله عنه
حضرت تارینه متصلدر پدرینک اسمی خطیب عمر بن حسیندر
مشار الیه عمر صاحب تهذیب ایلہ ابی القاسم نامنده کی استاذہ
کرامدن تحصیل کمال ایتمشدر و میدان معارفده اوغلی قدر اشتہار
ایتماش ایسده اقتدار علمی سنی علم کلامدن فایت المرام نام اثر یله
اثبات ایلمشدر .

امام فخرالدین رازی برنجی تربیه سنی اغوش مادرده
کور دکدن صکره عنفوان شبابنده عمرینک هر بر زمان قیمتدارینی
برکوهر کرانهای فضیلتله مبادله ده کی ذوقیات روح پرورانه یی
ویهوده اضاعه اوقانده کی مناسبت سزلکی تفریق و تمیزه مقتدر
اولان استعداد خدادینه پدر عالیقدرینک نظارت متدایه ودقت
جدیه سی منظم اولمغله استکمال کالات علیه حصر اوقات ایلدی
او قودینی شیئی سطحی کج میوب کهنه واقف اولمق ایستتر
ویکانه مشغولیتی اثار اسلافک مطالعه سیله کچر ایدی فکر
متیقظانه سی سایه سنده او قودینی و مطالعه ایلدیکی کتبی

اکلامقدمه مشکلاته اوغرامن ایدی شو حال موفقیت اشتهالده
دوامی کندوسنه بر موقع تمیز حاضرلیور ایدی بو هممات
ودقتکارانه سنک دلالت سریعه سیله از وقت ایچنده مقدمات
علوم ایله اصول و فروعی پدرینک حلقه استفاده سنده
تحصیل ایتدی بوسره ده ختم مجله حیات ایدن پدرینی کندی
ایله ایله رحمت رحمانه تودیع ایلدی بعده کمال سمنائیدن علوم
فقه تحصیل ایله مظهر فیوضات اولدی واندنصکره مجدالدین
حضر تارندن اخذ علومه ابتدار ایدرک معلمی ایله برابر ارزنجاده
واقع سراغه قصبه سنه عزیمتله حکمت وکلامی تحصیل و تدریس
ایتمکله اوج فضیلتده پرتو نثار اولدی بعده علوم نظریه ده کی
بضاعه کامله سنک عملیاتی تجربه وهمده کزدیکی برلرده تصادف
ایده جکی علمادن استفاده ایتک مقصیده ها طوغریسی اعتلای
افکاره تبعیتله خوارزم و ماوراءالنهر طرفلرنده بخارا و سمرقند
خجند کی جمع علما و فضلا اولان مراکزی سیاحت ایلدی
بخاراده فارابی وابن سینانک مؤلفاتندن پک چوق استفاده
وایدیلان تکلیفه مبنی رئیسری رضی نیشابوری اولدینی حالده
علمادن بر جم غفیر ایله مطلق بیعه وکات غبن فاحش ایله
اولان بیعه وکالتی مستلزم اولوب اولیه جفته دائر جریان ایدن
ایلك مباحثه سنده خصم لرینی الزام ایتکمه ظفریاب اولدی ینه
بخاراده نورالدین ایله بعض مسائلده و باخصوص (رؤیت) ده
وتکوین مکنونک عینیمیدر غیریمیدر مسئله کلامیه لرنده اصول
مناظره دائره سنده مباحثه ایدرک مشارالیه نورالدینی حبط
والزام ایتشدرد. نورالدینک برادرلی طرفندن امامک شرفه

اوله رق کشیده بیوریلان ضیافتده آچیلان مباحثهده نورالدین
ینه مفحم اولمغله اعتراف قصور مقامنده دیمشکه بن ابی المعین
نسفینک (تبصرة الادله) نام کتابی اوزرینه کتاب اولمز ظننده
ایدم سنی کورنجه بوفکر مک خطا اولدیغنی وعلومه واقف اولمق
ایچون سندن تدرسه محتاج ایدوکی اکلادم اختیار اولدیغم
جهتله بوکاده اقتدارم یوقدر قصورمی عفوایت دیهرک رازیدن
استغفای قصور ایلمشدر .

رازی بوملککنده رکن الدین قزوینی شرف الدین مسعودی
کبی برچوق افاضلی قبضه اقتدارنده عاجز بر اقمشدر از جمله بشیوز
سکسان ایکی سنه سننده منجملر (طوفان ریخی) اوله جغنی خبر
ویرمکله اهالی اضطراره دوشمش شو بیهوده تلاشه قوجه
حکیمک جانی صیقیلهرق شرف الدین مسعودی یه کیتمش
انیده یاننده بر طاقم اکابر ایله بوندن خوف ایچنده کورمشدر
بوکی اوهامه قایلحق استعدادندن مصون اولان رازی بویله
موهوم خبره قایلوبده تلاش ایتمک شان عقلایه یاقشماز دیمش
مسعودی حدتنه رک نیچون موهوم اولدیغنی استفسار ایتدکده
رازی بو موهوم مسئلهی خبر ویرن علم نجومک بی اساس
اولدیغنه دائر رئیس حکما فارابینک وافاضل حکمادن ابن سهلک
بوابده مؤلفات مخصوصه لری واردر هله ابن سینا کتاب الشفا
ونجاتنده بونک بطلاننه دائر ایراد دلائله پک ایلرو کیتمشدر
دیهرک بطلان مذکورده دائر کنیدیسنده پک چوق براهین قویه ایله
وهم وخیالدن عبارت اولدیغنی اثبات ایلمشدر .

عجزندن دست زن اضطراب اولان مسعودی ایراد دلائله
قیام ایتمش و مباحثه سابقه سنک آجیسنی چیقارمق ایچون رضی
نیشابوریده اکا معاونت ایلمش ایسه ده غلبه یه ظفر یاب اوله مامشدر
بشیوز طقسان بش سنه سی خوارزم طرفلرینه کیدوب اوحوالیده
حکمدارلق ایدن غوریلردن غیاث الدینک نزدنده مظهر احترام
اولدی شوتوجه حقیقت جویانه او مملکتده ایلرو کلانلرک عروق
حسدلرینی تحریک ایتدی بوسیئه حسدله بر طرفدن ییلان کبی ظاهری
الوان دلفریب ایله طونادلمش و ایچی فسادز هر لر یله طولدیرلمش سوزلر
ایله اذهان عوامی تسمیه و دیگر طرفدن غیاث الدینک حسن
نیتنی اخلاصه تشبث ایتمش لرایدی چالش دیرلر چباله دیرلر غیاث الدینک
نزدنده بر امتحان مجلس تشکله موفق اولدیلر مجلسده پک چوق
علما و فضلا بولندی رازی بی جریحه دار الزام واستحقار ایدرک
غیاث الدینک کوزندن دوشرمک استیور لر دی فقط بونلرک
تصور باطلندن کبی عالی اولان رازی ارسلان کبی هر طرفدن
کور دیککی هجومی بر متانت فوق العاده ایله بلافتور دفع ایله اعلای
حقیقت و احراز غالبت ایلدی رازی مباحثه ایتدیکی وقت محاکمات
عقلیه سنی حده جمعیت خاطرینی سودای غلبه یه فدا ایتمز اعتدال
دمله طور انیر محاوره اثناسنده بدایع عقلیه سنی تجسم ایتدیروب
پیش نظرینه کلبورمش کبی یاخود حاصلات علمیه سی برانده
قوة مفکره سنه یرلشیورمش ظن اولتوردی ده اخصمی
اعتراض ایدرکن جواب صوابی در حال احضار ایدردی
مؤلفات موجوده سنه اماله نظر دقت ایدیلور ایسه مبارزلرینه

قارشو مدافعه ده ایرادلانله تصادف ایديله جك متانتی تدقیقات
 موشكفانه سیده بورواقی تأیید ایدر هله نظر دقته الدینی مسئله
 مهمه حقنده دلفریبانه صورتتا اولان عرائس افکارینه مفتون
 اولماق الدن کلز هانکی مباحثه میدان چیقسه مغلوب اولمیه رق
 شان غالبیتی محافظه ایله کندوسنه معادل بولمیه جغنی معاصرینه
 بحق اکلا تمش اولان بو قیمت شناسی حقیقت هر شیئی جدی
 ومنصفانه تدقیق ایتک خاصه ممدوحه سئیده حائر اولدیغندن
 خوارزم شـیخی دیمکله معروف اجله صـوفیه دن نجم الدین
 کبرانک برکلام قدس انجمنه جواب ویرمکه مقتدر اوله مدیغندن
 دکل بلکه حقیقه قارشو قویمه نك یولسزلغنی تسلیم ایلدیکنندن
 واعتراف حقك بیـوك برمزیت اولدینی تقدیر ایتدیکنندن
 اومردخدایه تسلیم زمام اختیار ایدرك زلال عرفانندن نشئه یاب
 فیض روحانی اولمشدر شویله که رازینک هراته عزیزمئنده بتون
 اشرف اعیان مملکت فوق العاده احترام ایله هراته کتوره رك
 هرکون زیارتندن استفاده ایتک ایسترلردی گوشه نشین وحدت
 اولدینی جهته شومراسم صوریه به رعایت ایتیمان نجم الدین کبرا
 ایله برلکده برکون اشرف بلده دن برینک ضیافتنده بولندقلری
 صرمده رازی نجم الدین دن وظیفه مهمما نوازی به عدم رعایتکیز
 نیچوندر ديه سؤال ایتمکله مشارالیه نجم الدین دخی کیم اولدینی
 صورمغله رازی علم و عرفاتی اورته به اترق اظهار کمالات ایتمکه
 باشلانجه نجم الدین معارف الهیه دن وقوف ومعلوماتکیز ندر
 دیمش رازیده وجود وحدت الهیه دائر تقریر براهنه قالفشمش
 نجم الدین برهان ازاله شک ایچوندر بنم قلبم اللهم وحدانیت

وجود و قدرتنه او قدر مطمئن در که ذره قدر ظربان شك قابل
اولمديغندن دليله احتیاجم یو قدر دیمش رازی شو سوزك تأثیر
هوش رباسیله برحالت روحانیه ایچنده قالب شیخك دامنه
صاريله رق استرحام فیوضات معنویه ایلمشدر اکثریا سیر کتابلری
رازینك علوم ظاهرده کی ید طولاسی کی متصوفانه معلوماتی
بومرد دل اگاهك تربیه روحپرورانه سندن ایلرو کلدیکی
وتفسیر کبیر ایله اثار سائر سنده تصادف ایدیلان مقالات
متصوفانه سی مشارالیهك محصول عرفان معنویسی اولدیغنی
بیان ایدیورلر .

— حکمای سالفه —

﴿ فیثاغورس ﴾

حکمای سالفه دن فیثاغورس اقطار عوالمی کشت و کذار
ایله متلذذ اولوب مصر و شام و ایتالیا و جزایر بحر سفید و ده
نیجه دیارده جولاندن و بعض موطن و محله زیاده جه مکث
و آرام ایله نشر معارف و علوم ایله سائر و بین الام حلیه لامعه
انسانیتله معروف و مشهر اولدی هندسه و طبیعیاتی قدمای
مصریین اعقاب سندن و الهیات و دینیاتی از قدیم شامدن مصره
هجرت ایتمش اولان اصحاب سلیمان ابن داود علیه السلام اخلاقدن

تحصیل و اکمال ایتدکدنصکره مملکتته رجوع ایدوب دلائل قاطعه حکمیه و براهین راسخه عقلیه و روحانیه ایلله وحدانیت صانع ذوالجلالی و روح انسانیک ثبوت و بقاسنی مبدأ معادینی و ثواب و عقاب و مجازات و حسابک صحتنی اثباته موفق اولدی و تدریس علوم الهیه ایلله اشتغالی اناسنده بو عالم طبیعت فوقنده بر عالم روحانی و نورانی واردرکه حسن و بهاسنی عقول و افهام ناس ادراکدن عاجزدر لکن ارواح صافییه مشتاق و حیرانی و شدت و محبتله واله و سرگردانیدر .

عجب و تکبر کین و حسد و سائر شهوات جسمانیهدن تبری ایدوب تصفیة درون ایدن انسان بو عالم روحانی و نورانییه واصل اولمغه لایق و جواهر حکم الهیه اطلاغنه نیل ایلله بنی نوعنه فائق اولور دیر ایدی .

برده غربتده برابر ایکن زوجہسی وفات ایتدکده اصحاب و احبابی متأسفاً کاشکی و طعنمزده بولنوب اقربا و خویشانی قبرستاننه دفن ایتسهک دیمه لرینه جواباً . وطن آخرتدروزمینک هر قننی جانبدن کیدلسه طریق بردر مادامکه مبدأ وجود و خلقتمز جناب حقنددر و نفوس وار و احمز لابد جناب حقه منصرفدر . چونکه روحک محبتی محبت خدایه متصلدر خدایه محبت ایدنلر انجذاب روحانی ایلله تقرب ایدوب حائز فوز و نجات اولور دیو تبلیغ و افاده ایلر و اسرار الهیاته دائر نیجه نکت مزایایی شامل رمز حکمت سویلردی حاصلی حکیم مومی الیه و اخلاقی که تتابع روز کار ایلله یکدیکردن طریقه

تلمیذ و تلمذله سلف و خلف اولمش مشاهیر حکمای سالفه در بقای نفس ناطقه و وحدانیت جناب کبریا مسائلمند متفق در لر بوشرف اهتدا بالاده کوستریلان اعقاب و اخلاف انبیایه اولان افتفا و اقتدانک برکاتی اولوب بعده تتابع احداث زمن تقلیب طور و حال ایتدکجه چراغ هدایتلری آفرزده انفاس وهم و خیال اولوب نیجه آورکان تیه خسران تناسخ ارواح و دور و حلول مثللو مذاهب باطله یه پویان و کمکرده راه خذلان اولدیلر بیاتان مبسوطه دن مستبان اوله جنی اوزره قبل المیلاد کلوب کچن حکمانک اکثریسی روحک بقاسنه متفق اولدقلرندن رهبری عقل و علم ایله تهذیب اخلاقه ظفریاب اولوب موحد اولدیلر و ایمان توحید شریفله تنویر قلب ایدرک ابطال عبادات اصنام ونهی موجبات شرک اوزرینه تدریس و تدوینه همت ایتدیلر چونکه خیر مایه انسان سر و وحدت جناب سبحان اولوب لباس اجزای عنصریه ایله پرده لشمس و مقتضای امرجه طبایعه بهیمیت صفتنه کیرمش ایسه ده شعاع مایه اصایسندن تمامیله مهجور اوله مز مقتضای خلقتی ایسه خیرات و سعاده مائل اولدیفندن ذکر اولنان حکما مجاهدات و ریاضاته اعتنا ایدوب عوارض جسمانیه دن پاک و تاثیرات روحانیه ایله تابناک اولدقلری حاله فی الجمله انوار صمدانیه یه مظهریتله اقتباس معانی شریفه ایدرک شاگردلرینه و سائر طالبینه افاده و افاضه ایدرلردی . لکن منصب جلیل نبوتله سرفراز و اظهار معجزات ایله دعوته مأمور اولمادقلرندن اتخاذا امت و تأسیس دین و مذهبه موفقی اوله میوب

آبادی منکرینده اکثری مقتول و بعضی مخدول اولوب محو اولدیلر کچه انبیای عظام دخی بودرلو اذا و بلیاته کرفتار اولمشلردر لکن تأییدات الهیهیه موقیتلری شرفنه مبنی محو و منسی اولیبوب مقصد اقصى اولان معرفت نفس و توحید خدا و قوام امور دنیا و عقبای تبلیغ و ارشاد انبیا ایله بیلنمش وله الحمد باقی قالمشدر بو تقدیرجه صلاح امور عالم فلاح و سعادت یوم قیام اعتصام دین قویمه موقوف اولمغله مسلك جلیل انبیا و مرسلیندن آریلیوب چاره جوی سلامت دارین اولمق ضروریدر .

خلاصه کلام انسان حال خلقتیله قالسه یعنی اختلاط و انسیدن وارباب سعادتیه مقارنتدن محروم اولسه یا غلبه او هام بهمتیله شقی و یا خود هدایت عقل سلیم ایله سعید و متقی اولور ایسه ده بو یولده نائل سعادت اولنلر کرفتار پنجه سعادت اولنلردن اقل قلیلدر الحاصل مقتضای طبیعت اوزره تربیه کورنلر اخلاق ردیه دن اجتناب ایدرلر ، اعتقادنده بولنانلرک خطالری واضحدر چونکه اختلاف طبایع و تفاوت درجات ادراکات سبیلریله مقتضای طبیعت انسانیت دینیان معنا هر شخصک مشربنجه بشقه درلودر بو صورتله افکار آرای عمومیه جهت وحدته راجع و عائد اوله میوب مشارب و مأرب شقی لازمه سنجه هربری بر درلونیست و عملده اولور .

بو حال ایسه قوام امر مدنیته منافی و کتاب اخلاق حمیدهیه غیر کافی در زیرا افکار صحیحیه اصحابی نزدنده خفی دکلدرکه

امور کلیه نك برضابطه طبیعیہ سی لزوم و تحتمنہ مبنی جهت وحدت ضروری اولور بوحالده نوع بنی آدمك تمدن واجتماعی تقدیرنده اقتضا ایدن احکام سیاسیہ و تہذیب اخلاق عمومیه مادہ لرینك فساد تنوع و تعددندن احترازاً امر دیانت جهت وحدت اتخاذ اولور سه كرك عبادات و طاعات خدا و كرك معاملات و معاشرات بنی نوع میاننده جریاننی مطلوب اولان صلاح حال عالم افعال عمومیه نك صلاح واتحادیلہ حصولپذیر اولور دیهرك ارسال رسلك حکمتنی ایضاح و اثبات بیور مشلردر.

﴿ آراسطو ﴾

قدمای حکمادن آراسطو علم و حکمتی افلاطوندن تدرس والتقاط ایتمشدر . لیکن مومی الیه بعض مسائل حکمیہ ده تفرد الیه استادینہ مخالفتده تعند ایدوب سلسله اشراقیوندن منفك و مشایون قسمنه رئیس نو مسلك اولمشدر فقط مسئله توحید و تنزیده اثر قدمادن جدا اولمیوب موحد و امور معنویہی معتقددر منطقیاتی ابتدا قوه دن فعله کتورن و طبیعیات و ریاضیات بیان واضح و یرن بوذات بر استاد صاحب نظر اولدیغندن لسان حکمتده معلم اول لقبیلہ نام داشت اولمشدر بالاده کراراً بیان ایتدی کمز و جهله بر حکیم نه قدر ذوفنون دخی اولسه کندو عقل جزئیسنه کوه نهرك جبل متین شرعدن ایریلور ایسه درحال مزلقه خسرا نه دوشهرك راه حتی غیب ایده چکی محقق اولمغسله

ارسطو دخی انبیای سالفه نك اعتقادات سالمه سنه و كندوس نك معلمی بولسان افلاطون مسلكنه مخالف اوله رق عالمك قدمنه ذاهب اولمشدر ارسطونك بو فكر فاسدی متكلمین طرفندن غایت مدققا و محقانه بر صورتده جرح و ابطال ایدلمشدر حكمای اسلامیه دن ترجمه حانی ذكر ایتدیكمز (ابن سینا) بو حكیمك حكمیاتی مسلكنه اقتدا و تألیف كتب كثیریه اعتنا ایدوب بین العالم معروف و مستثنا اولمشدر . (ابن سینا) الهیاتده اولان تدقیقاتی شریعت و حكمتله آمیخته و قالب اعتقاد اهل سنته ریخته ایلمشدر . حكیم سینا نبوت حقه ده دیركه عوالم روحانیه و جسمانیه موجود اولان اجناس مخلوقاتك هر بری نوعیتلرینه مختص اولان خاصیتله یكدیكرندن ممتازدر و هر نوعك فعل و حركتی منشأی اولان عالمك مقتضای طبیعتیدر مثلاً ملائكه كرام عوالم روحانیه موجوداتی اولوب كشافندن عاری اجسام لطیفه اولدقلرندن هر فعل و عمللری عالملرینك حال و شانی اولان روحانیت اثریدر چونكه لطیف و كشیف هر جسم پرورده سی اولدیفی عالمك ثمره سیدر و ثمره ایه شجرینك طبیعت و خاصیتله متكیف و متخصص اولسی ضرودر بو تقدیرجه كافه اجسام مخلوقه منتسبی اولدقلری عالمك طبایع مخصوصه لری مزاجنده اولمق اقتضا ایدر او یله ایه انسان دخی بدنأ فواكه عالم عناصردن اولوب حرکات و سكناتی طبعاً موافق جبلت عنصریه اولمق ضروری ایه ده روحاً و عقلاً عوالم روحانیه پرورده سی اولدیفی جهته اهمال و افعال بالجمله امور و اشغالی معاونت روحانیه ايله قوه دن

فعله چيقوب عالم جسمانيده تعيش ايدر لكن غلبه كشافت
 قواي روحانيه سي التماغه پرده كش حيلولت اولوب مغمور
 ظلمات نفس وهوي وسرما خلق لهنه منافي يوللره دوشهرك
 منزله سي اديار فنا اولور و بويله لكله عمران ساحه غبرا قوده
 قالوب افرادني ادم انقراض بولور بو حالت ايسه مغاير حكمت
 ربويت اولمغله انسانك شو نقصاني اكالم وطريق سداده سوق
 و ايصال ايله تزئين ايتكم لازمه كمال قدرت و متمم كبرياي
 الوهيتدر ترتيب رباني اوزره شرائط بقاي آدم بش ماده در
 ميل طبيعي مناسبتيله اولاً استماع و مشاركت ثانياً الفت و معاشرت
 ثالثاً مداوله حسن معاملت رابعاً قانون عدالت خامساً كيفيات
 مشروحيه قاعده مطردهيه وضع و تركيب ايله اجراي احكام
 قانونه مقتدر شرف نسله معروف و اخلاق بر كزيده ايله
 موصوف امين عفيف صالح و شريف و جمله دن اعقل و ارشد
 اعلم و امجد بر ذات قدسي الصفاتك تايبيدات الهيهيه مظهر يتله
 مرجع ملاذ اولمسيدير . يوقسه افراد انسان يالكز جبلت
 عنصره حاكمنده قالسه جراد منتشر كي صحرا نورد خود رايي
 و هر زه كرد هر فلا و هر جاي اولوب پرا كنده و پریشان
 و انجامكاري طريان انقراض ايله بي نام و نشان اولور معلوم
 اولديكه عالم و عالميانك وابسته آرامش و عمراني اجتماع ايله برابر
 اعتدال معاملات انسانيه در . اختلاف مارب و مشارب معاملات
 مذكوره نك مانع حسن جرياني و هيولاي اختلاف صورت
 بسته ائتلاف اولمديقه صورت تفرقه و پریشانيدر او حالده علم

وقدرتله محیط کافه اشیا اولان خالق ذوالجلال بویله امر ضروری
ایقاعنه آغافلدن وایجاد مربی کل یعنی ابعاث انبیا و رسل امر
مهمنده تاملدن منزهدر. انتهى

دقت بیوریلیوریا شرق و غربده شمیدی به قدر کلوب کچن
حکمای جدیده سالفه و متأخره مک اعظمی مغنویاته والهیاته روح
ونفسه و علوم سائر مه دائر سرد ایتدکلی کلام حکمت اتساملی
وکوهر کرانهای ادله و بیانلی نظر امعان ایله تدقیق اولنورسه
حقیقه کندیولر شایان حرمت بررذوات معرفت شناس اولدقلری
وحکیم جدی اطلاقه کسب استحقاق ایتدکلی نمایان اولیور
یوقسه جزئی بر قواعد حسابیه مالک اولمغله و بعض اشیانک
بعض خواص و کیفیاتی اکلامغله و یاخود هندسه دن بر قاچ دعوی
فصل ایتمکله همان حکیمک دعواسنه قیام ایدیور مک نه قدر
شایان حیرت بر منظره غرابتمادر کائناته انفس و افاقه نظر ایدرک
آنک خالقنه دائر تعمیق افکار ایله ایفای وظیفه عبودیت ایتزدن
اول حکیمک ادعاسنه قالدشقی اولور می هله جناب حقک شمس
وسائر مه کمال و قدر و عظمتدن بخش ایتدیکی حرارت و امثالی
واسطه سیله بوجکدرک روحانمنی کورر کورمن بالاده مکمل
ابطال ایتدیکنمز ماتیرالیزم مسلك مردودینه میل نقدر خفیفک
وخود بیندکدر تعبیر اصحله نه غریب جنتدر. بقراط میلاددن تقریباً
در تیوز الشمس سنه اول استانکوی اطه سنده مهدارای وجود
اولمش بر حکیمدر بو ذات عصرنده بیسوک حکیم اولمغله برابر

طباطبی او عصرده احداث ایدر بر درجه ده توسیع ایتمه موفق
اولد یغندن رئیس الاطبا توصیفنه لایق کورلمشدر اوزمانلرجه
یونانیلرک دشمنی اولان ایران شاهی سرخس اسیاده ظهور یافنه
دهشت اولان عات مستولییه چاره ساز اولور امیدله مومی
الهی دعوت ایتش ایکن بر طاقم مانعه دنطولای اجابت
ایده مامشدر .

﴿ جالینوس ﴾

جالینوس قبل المیلاد ایکوز بر سنه سنده بر غمه ده تولد ویتش
یاشنده ترك دغدغه حیات ایلمشدر . مومی الیه هر نقدر حکمای
سائرء سالفه دن زمانا مؤخر ایسه ده طبابتجه عمومه مرجحدر مسلك
تداوی امراضجه اکثر حال بقراطك عكسنى التزام ایلمشدر
مومی الیه كافة علوم فلسفیه وطبییه سنی ذاتنده جمع ایدن حکمادن
بولندینی جهتله كرك طبابتده کی مساعی مشهوره سی و كرك بر نوع
اصول تداوی سنك استنتاجات قناعتبخشاسی ایله او عصرلرده
جهانی کندوسنه سرفرو ایتدر دیکی کبی وفاتند نصکره دخی بیک
بشیوز سنه قدر فرمان فرمای حذاقت اولمشدر .

وفاتی یونان طبابتی تاریخنه خاتمه چکدیکندن معلم اخیر نامیله
بنام اولمشدر جالینوسدن نصکره کلان اطبای یونانی سنك تصنیفات
یا مومی الیهك آثارندن طوغریدن طوغرییه سرفت طریقله
ویاخود جمع انتخاب صورتیله وجوده کتورلمش مجموعه لرده

عبارت در دها طوغریسی اطباء متأخره یونانیه مومی الیهک
مسساکنی نه تماماً اکلاویه بیلدیر ونه ده قبول ایتدیلر جالینوس
مسساکنک تأثیراتی وفاتندن پک چوق صکره کورنمکه باشلادی .

جالینوسدن صکره کلان حکما ایسه فلسفه اساطیریہ افکار
باطله سنه طالار لر ایدی که بوده ترقیات سالفه نک و علوم وفنون نک
کرد اب تدنیده بولنمسندن ایلرو کلکده ایدی توارخ شناسانک
معلوم اولدینی اوزره ترقیات ومدنیت قدیمه نک اوشامتلی اندراسی
طوردقیجه تزاید ایتمکه اولدیغندن مسالک حکمیه نک کافه سی
خراب اباد نسیانه آتلمش ایدی . حقیقه اکر انقلاب سرای
زمینه فطانت ذکاسی مدنیت عتیقه یی استیعابه کافی اوله جق
و کندولرندن بشقه اخلافه آثار همتی اوله رق اومدنیتی نقل
ایده جک بر قوم کلامش اولسه ایدی ازمئه قدیمه نک او شانلی
مکتسباتی ایدی اولمق اوزره فنا آباد نسیانه چکیلوب کیده جک
ایدی اشته اوقومده قوم عربدر واسلاملردر چونکه جالینوس
وسائر نک افکار دقایق پرورانه لرینی لایقیله اکلایان و شرح
ایضاحه مقتدر اولان علمای عرب فارابی ترکی وسینا وسائر در .

سینانک اوج بیوک جلددن عبارت اولان و مصرده طبع
اولنان « القانون » نام کتابی بر مقدار مطالعه ایلدم فی الحقیقه
حکیم مشارالیه غایت سلیس وفصیح عربی العبارة یازدینی اوقوجه
قانون بلا مشکلات اکلاشیلور و اکثر محللر نده (وقال جالینوس . .)
دیدکدن صکره آنک مقصدینی لایقی وجه اوزره شرح وایضاح
ایله بعده کندی افکار حکمتنارینی نقل و بیان ایدیور . جالینوس

حکیمک ولادتتی بعض توار یخده حضرت عیسی دن ایکیوز اون
 سنه مقدم اولدینی یازلمش ایسه ده مورخ (ابن زیدون) ک
 روایتنه کوره عیسی علیه السلام دن سکسان سنه اولدر حتی
 جالینوس حضرت عیسی نک خلق دینه دعوت بیوردقلرینی
 اکم وابرص اولانلری درحال شفایاب ایتدیکنی ایشتمدکده
 تلامذه سنه بروجه آتی تقریرده بولندی (شول ذاتکه طبیعت
 بشرک حصول پذیر اولمسند مستقل اولق ممکن دکل ایکن اکر
 اوشینک حصولی دعوی ایدوب کندندن خارق عاده اولان
 افعال وحالات ظهور ایدرسه ایکیدن خالی دکلدر اکر مذکور
 ذاتک او ادعای خارق العاده سندن اول سفاهتی وقباحتی واریسه
 دعواسنه حواله سمع اعتبار اولنمز واکر سفه وقبحی یوق ایسه
 دعواسنه بیان طلب اولنور اکر کمال عفت واستقامتی ایله برابر
 ماورای طبع بشردن اولان افعال خارق العاده یی ادعا-نه موافق
 صورتده ایفا واجرا ایدرسه تصدیق اولنور ذاتاً الهی اولان
 قانون قدیم معنویت و نبوت بودر او حالده او ذاته اتباع
 فرضدر دیدی حضرت عیسی نک بو حاللری متواتراً مسموعی
 اولدقده ارتق اتباع لازم کلدی دیهرک لوازم سفریه سنی اماده
 وزیارت شریفه لرینی قصد ایدوب محمل بند هنریمت اولدی .
 قبل الوصول اثنای طریقده و (عرما) یاخود سلطانیه نام
 بلده ده وفات ایلدی شاگردانی جالینوسی مداواتنه ترغیب
 ایلدکارنده (باری تعالی نک قضا وقدری نازل اولدقده قولک
 حذر واحترازی فائده مند اولمز اجل موت نه کوزل علاجدن

دیوب اسهالدين وفات ايلدى يالکيز طبه دائر اون التى كتاب
تأليف ايدوب سکسان سنه معمر اولمشدر .

﴿ افلاطون ﴾

مومى اليه افلاطون جناب حَقِّ وحدانيتى حشر ونشرى
وکافه معنویاتی معترف بر حکيم کاملدر علوم وفنونی سقراط نام
حکيمدن تحصیل ايلمشدر .

مومى اليه سقراط مسموماً وفات ايلدکده مقام سقراطه قائم
اولمغه برابر دهها زياده استکمال معلومات ايچون طيماوس اسميله
مسمى اولان حکيمدن بر مقدار تدرس و بعده مصر قاهره يه
عزيزت وفيثاغورثک مآذونلرندن بولنان بعض حکمدان علوم
الهييه و طبيعيه و رياضيه يي تحصيل ايله معلومات حاضره سنه بر قاندها
رونق و يردى (طبقات حکما) ده مذكوردر که افلاطون
سقراط ايله شريکدر ايکيسى برلکده فيثاغورثدن علوم حکيمه
اخذ و تعليم ايلمشدر فقط شهرتى سقراطک وفاتندن صکره
اولديغسندن سقراطک شاگردى ظن اولمشدر) افلاطون علم
و حکمت تعلم ايدن زادگان و اولادملوک ايچون معلم خانه لرو مکتبلر
بنا اولمسنى وقتنک حکمدارندن استرحام ايتمسيله در حال حکمدار
فوق العاده مزين و يالذللى مکتبلر بنا ايتدردى مکتبلرک جالب
حيرت اوله جق درجه لرده اولان مکلفيتى و کوزلاکى نونهالانى
دکل عباد و زهاد اولان ياشلى باشلى آدملىرى دخی جلبه و مکتبه

بلا توقف محبت و ربط قلوبه بادی اولدی افلاطون مکاتب مذکوریه مداوم بولنان شاگردانه تعلیم علوم ایدر واز بر ایتدیردیکي مسائل حکمییه علناً امتحان ایتک ایچون یوم مخصوصنده ارکان دولت و اعیان مملکتی علما و حکمای جمع ایدر ایدی و حافظ حکمت اولان شا کرده البسه فاخره کیدیرر و بر محل رفیعہ صعود ایتدیرر ایدی و یادداشتی اولان حکمتی علی رؤس الاشهاد از بردن قرائت ایده بیلور ایسه اول کنج حکیم صفت فاخره سیله توصیف اولنوردی بوندن مقصد ایسه نونهالانی علم و حکمته ترغیب و نفس ناطقه لرینی تکمیل و تشریفدن عبارت ایدی .

افلاطون مکاتب مذکوریه مداوم بولنان و حلقه تدریسند زانورده تحصیل اولان شاگردانه علم قیافتی تعلیم ایدر شو صورتده اولان ادمک اخلاقی کوزل و شویله قیافتده اولان کسه نک اخلاقی غایت فنا و چرکین اولور دیو تقدیر ایدر کن شا گردانندن بریسی افلاطونک قیافتی تصویر و کندوسنه ارا نه ایتدکده افلاطون دخی جواباً البته بو صورتده بر ادمک خوی فنا اولور دیر شا کرد استادم بو صورت سزک قیافتک زدر دیسیله افلاطون اوت مقتضای طبیعتدر فقط تهذیب اخلاق ایله نفسه غالب اولدیغمدن ضبط و ربطنه مقتدرم دیو مقابله حکیمانه ده بولندی بودخی افلاطونک کلام حکمت شعارندندر که « برکیمسه تعیب اولنه جق فعلی ایشلدکن صکره خلقتک تعیب و مذمتنه رنجیده و غضبناک اولمق لایق دکلدر چونکه اول کیمسه فعل قبیحه

مباشرت ايله كندوبى دشنام ايتمش اولوب خالقك تعيب ومذمتى
كندوكسب يديله استحصال ايتمشدر .

﴿ بطلمیوس ﴾

ملوك سالفه دن اندغاسيوس وارطيوس زمانلرنده موجود
اولان حكمانك رئيسيدر بعض مورخين مومى اليه بطالسه تعبير
اولنان حكمدارلردن بريسيدر ديو ادعا ايديور ايسه ده مقارن
صحت دكلدر چونكه مومى اليه يازدينى كتابلر علما و حكماى
عرب طرفدن عينا ترجه اولمش نسخه مترجه سنده كندوسنك
برحكيم اولوب حكومتده اشتراكى اولمدينى صراحة ذكر
اولمشدر بطلميوس كتاب مجسطى كبرى تاليف وجغرافيا
واصطربلابى اختراع و سكز لحن ونغمه بياننده بركتاب ترتيب
ايلمشدر بوندن ماعدا يك چوق مؤلفاتى اولوب علم هندسه ينى
قوه دن فعله اخراج ايتمشدر مذكور كتاب مجسطيده ديركه بخت
نصرتار بختدن سكزيوز سنه صكره اسكندر يده شمسى رصد ايلدم
ديو بيان ايلمشدر اصطربلاب لغت يونانيده ميزان شمس
معناسنه اولمقله مومى اليه بوالته مقدار ساعت زمانيه مستويه ينى
معرفت اخذ رصد و معرفت مطالع كواكب و سائر احكام
فلكيه يه اطلاع ايچون ايجاد ايلمش .

غربده كلوب كچن حكما ترقيات ماديه وصناعيه دائر يك
بيوك همتلر ابراز ايلدكلرندن بعضيلرينك ترجه حاللرينى بروجه
آنى علاوه يه ابتدار ايلدم .

﴿ لیبنج ﴾

لیبنج میلادك اون یدنجی عصرنده یتیشان بر حکیم مشهوردر
حکمت الهیات ریاضیات طبیعیات حقوق سیاسیات تاریخ ادبیات
کبی علوم متعدده بی احاطه ایامشدر . پارس انجمن دانشنك
اجنبی اعضاسندن وبرلین فنون وانجمن دانشنك مؤسسی وایلك
رئیسیدر . فرانسیزجه لاتنجه المانجه لسانلر ایله متعدد اثرلر
یازمشدر . (عقل بشره دائر یکی مطالعات) نام اثری
و (الهیاتی) لاتنجهیه ترجمه اولمشدر . بو حکیم دخی مغویانه
قائل اولدینی حالد کرك اورو پاده وکرك شرقده قدره ایمان
ایدنلره سنك انداز اعتراض اوله رق بالاده ایضاح واثبات
ایتدیکمز مسئله قدری جرح ایتك ایستمش ایسه ده کندوسی
مجروح اولمشدر .

چونکه محکم بر محل هدف ایدیله رك طاش انیلور ایسه
البته اوطاش کیرویه عودت ایدر اجل وموت ایسه قضا وقدر
اقتضاسندن اولمغله قدره قارشو اتیلان طاش بالاخره مقدرات
الهیهدن بولسان اجله قارشوده اتلمش اوله جغسندن مومی الیه
لیبنج دخی سهام قضا وقدره هدف اوله رق حیات کران
قیمتی ضایع ایتمشدر و پنجه اجلدن تخلیص کریبان
ایده مامشدر .

﴿لوسیلو واتنی﴾

لوسیلو واتنی ۱۵۸۶ تاریخ‌نخسته ناپولی شهرنده عالم وجوده
کلشدر . افراط ذکا سرعت انتقاله مالک و پادو نام جمعیت
حکمیة افکار یله پرورش‌یاب ایدی . الماطون و چیچرون
مسالک‌نک علیهنده و ارسطونک مسالک حکمیسنه سالک ابن‌الرشد
محبت فوق‌العاده‌سیله کافه افکار و اقوالنده شارالیه ابن‌رشدک
سوزلرینی و قواعدینی برهان مقامنده ایراد ایدر و مناسبت
کادکجه ابن‌رشدک کلامی حقنه یمین ایدر ایدی .

بعضاً قوانین حکمییه‌یی مطالعات خرسیانییه ایله سترواخفا
ایدر و بعضاًده خرسیاناق علیهنه علناً و بلا پروا اداره کلام
ایلردی . مومی‌الیها نه وجهله ترك جامه حیات ایلدیکی توارینخ
شناسنان نزدنده معلومدر .

اوروپاده بو عصر رجال حکمیہ‌سندن بعضلرینک اسامیسنی
ذکر ایله اکتفا اولندی .

فرانسه‌ده : رابله ، مونتین ، بوادن ، شاررون .

اسپانیاده : لوتی و پوسل .

پورتگیز : سانشز و ارسطونک افکار و مقاصدنی برمه‌ه‌ارت

فوق‌العاده ایله بیان ایدن قویمبر درالفنونک معلمی .

فلمنکده : ارازم .

اسویج‌ره‌ده : پارسنز .

المانیاده : ژان روشلن ، فورنی ژاقوب بوهم که بو اوج
فیلسوف انسانلرله جناب حق بیننده مناسبات معنویه بی بیان واثباته
صرف همت ایله طریق حکمتده تفکرات عمیقه په طالمش لر در .

— اعصار اخیرہ حکما سی —

﴿ نوتون ﴾

نوتون انکلتريه علماسندن اولوب بيك التیوز قرق ایکی
تاریخ میلادی سنک ارض وولسترویده وفات ایتمشدر . علوم ریاضیه
باخصوص حکمت ایله هیئتده متعدد ائاری اولوب بيك التیوز
طقسان طقوز سنه سنده پارس اقامیه سی فنون اجنبیه اعضالغنه
انتخاب اولمش ووفاتنه قدر بومأور یتده ابقا اولمش وکندو
اسمنده تسمیه ایلدیکی ییلدیزی کشف ایله اشهار تام قزانمشدر .

﴿ تور یچلی ﴾

میلادک بيك التیوز سکز تاریخ میلادی سنده ایتالیا په تابع
(فائزه) نام قصبه ده تولد ایدوب پک کنج ایکن وفات ایلمش
علمای فن حکمتدن معروف برذاتدر ۱۶۴۳ده (میزان الهو) بی
ایجاد واختراع ایلمشدر .

﴿ زیلبرت ﴾

انكلتره قرالیچه سی مشهور الیزابتك دو قتوری و حکمت
طبیعیه جه عصرینك فریدی ایدی ۱۵۴۰ تاریخ میلادی سنده
فولنستر قصبه سنده تولد ایدوب ۱۶۰۳ وفات ایتشدرد . باشلیجه
تبعانی قوه مقناطیسیه دائردر .

﴿ فرانقلن ﴾

۱۷۰۶ تاریخ سده امریقا ده واقع بوستون شهرنده تولد
ایدوب ۱۷۹۰ ده ترك دغدغه حیات ایلمشدر بو حکیم الکتریک
اوزرینه پک چوق ایضاحات و یرمش و ضیا ایله حرارته دائر
پک چوق تجرب به لر دنصکره مطالعات متعدده فیه سنی یازمشدر
فرانقلن یقین بر بلوطه طوغری اوچوردینی اطلاسدن معمول
اوچورتمه یی اینجه بر لاید شیشه سنه ربط ایدرک مذکور شیشه نك
دروننه طولنان الکتریک واسطه سیله اجرای تجرب به ایتشدرد .
لاید شیشه سی داخلی و خارجی بوغازینه قدر ورقله مستور
و منطاردن معمول برقیانی اولوب و سطندن امرار اولنان بر معدن
چبوغنك اوجی داخل بر زنجیر واسطه سیله مذکور ورقه متصل
و نهایتنده بر معدنی کره یی حاویدر .

الکتریک میلاد حضرت عیسی دن ۶۴۰ سنه اول فنیکه لوم مشهور
تالس طرفندن کشف اولمشدر صکره دن علمای عرب طرفندن

توسیع ایدلمشدر حکیم تالس بر جوق ممالکی کزد کدن و توسیع معلومات ایلد کدنصکره آیدین ولایتنه تابع ایکیبیک بشیوز خانہ یی حاوی اولان میلاس نام قصبه ده توطن ایدوب طقسان یاشنده ترک مشغلہ حیات ایلمشدر . غیر موزون ظن اولنمقده اولان بوقوۃ الکتریقیه بالجمله اجسام طبیعیه ده موجود اولوب بعض واسطه لر ایله یعنی دلاک و تماس و حرارت و معاملات کیمیویه ایله تحریک اولنور فقط بو واسطه لرک نه وجهله الکتریقی تحریکه سبب اولدقلری الآن معلوم دکلدر . الکتریقی اساساً ایکی نوع اولوب بری مثبت دیکری منفی در الکتریسه اولمش ایکی جسم یکدیگرینه یاقلاشدقده هر بری حاوی اولدینی برنوع الکتریقک بر قسمی دیکرینه رد ایدر بو مبادله سرعت فوق العاده ایله وقوعبولوب اول اثناده شراره و صدا حصوله کلور سیاله مزبورہ صواغاج معدن نبات و وجود انسان کبی ماده لردن سهولتله و کمور حامضات طوز ورطوبتلی هوادن جزئی صعبوتله مرور ایدہ بیلدیکچون مواد مذکورہ یه ناقل الکتریقی و مواد زجاجیه اییک یابس هوا بال مومی کوکرت کهربا و غوم لاستیق کبی جسملردن پک صعبوتله کچدیکی جهتله اجسام مذکورہ غیر ناقل الکتریقی تسمیه اولنور .

﴿ بافون ﴾

فرانسوی بافون ۱۵۶۱ تاریخده لوندرده تولد ایلمش ودها صفر سننده ایکن قوت ذکا فطانت فوق العاده د اثر اراز

لیاقت ایلدیکندن قرالیجه الیزابتک حسن نظارینی جلب ایلامشدر
 مشارالیه الیزابت بافونه خطاباً وتبسم ایدهرک (کل بنم مینی مینی
 مهردارم) دهرک مظهر التفات ایدردی . وفاتندنصکره اولاد
 واحفادینه انتقال ایتک اوزره عهدسنه محاکمه قلمنک اوراق
 اوطهسی باش کتابتی وظیفهسی تفویض و ایرتسی سنه مجلس
 عمومی به اعضا انتخاب اولندی یته سنه مذکورہ ظرفنده قونت
 (دوسترک) ندیملکنه مظهریتله اکتساب شرف ایلدی برخیلی
 زمان مرور ایلدکدنصکره افندیسی اولان قونتک محکومیتی
 حقنده کی تحقیقاتی وتفتیشاتی اجرایه مأمور اولدی ۱۶۴۳ سنه
 برنجی ژاق جالس سریر حکممداری اولدقدہ حقنده پارلاق
 پارلاق طالعیر جلوہ نما اولمغه باشلدی قرال مشارالیه کندیسنی
 برچوق مساند مهمه به نائل قیلدقدنصکره وصره سیله ترفیع رتبه
 ایدرک لورد عنوانیه مهردار کیر و دها صکره بارون و یقونت
 سنت البان پایه لر یته قدر اعلا ایلدی . بافون اون الی یاشنده
 ایکن مسلک مشایون عاینه دهان کشای اعتراض اولمش ایدی
 اوزماندنبرو علوم میساننده برده تهذیب اخلاق عمومیه بحثی
 بولندرمق فکری کندوسندن زائل اولمامشدی . اصول وقوانین
 فنونیه به دائر تأسیس جدید نامیله الی قسمدن عبارت برتالیف
 جسیمه ابترار ایتمشدر (۱) مدافعه نامه علوم وترقی علوم ایچون
 لازمکلان اسبابک تعیین وترتیبی (۲) اصول جدید (۳) مجموع
 مطالعات (۴) اصول جدیدنک مطالعه اولنان افماله تطبیقی (۵)
 حکمت ، بافونک اناری خیلی موضوعاتی جامع ایسه ده پک زیاده

تفصیلی یازدینی اصول جدید نام اثریدر مومی الیہ فکر نجہ
 اک مکمل اصول تجربہ در (ترجمان و وکیل مرخصی بولندی
 طبیعتی لایقلہ بیلمک ایستیان بر حکیم طبیعتی دقتی تجربہ ایتلیدر)
 دیر ایدی . بافون اصول جدیدہ نام کتابندہ تجربہ دہ اتخاذ
 اولہ جق قوانینی و تجربہ نک حصولی موجب نظر دقتہ الہ جق
 احتیاطی بک جوق تفصیلاتلہ ایضاح ایتشددر . طبیعتہ ترجمانلق
 وظیفہ سنی ایکی نقطہ یہ ربط ایلمشدر (۱) تجربہ دن قواعد و حقایق
 عمومیہ یی استنتاج ایتک (۲) معلوم اولان حقایق عمومیہ یی دیگر
 تجاربدہ قوللائق - ہر بر خصوصہ دقتلہ تجربہ یی توصیہ ایتدیکی
 کبی تجاربک تقسیم و تصنیفی و باخصوص نظر دقتدن کچورلمسنی
 و قدم قدم ایلرولمسنی توصیہ ایتشددر .

❖ دہ قارت ❖

دہ قارت بیک بشیوز طقسان الی تاریخ میلادیسندہ طورندہ
 لاہہ شہرندہ تولد ایتمش و فلسق نام دارالتدریسندہ تحصیل فنون
 ایلمشدر بر زمان خدمت عسکریہ دہ بولندقدنصکرہ المانیا ایلہ
 ایتالیانک بر قسمنی سیاحت ایلدی ۱۶۲۹ دہ فلمنکہ چکلدی
 اورادہ یکر می سنہ وقت کچردی بعدہ قرالیچہ قریستین طرفندن
 سوؤدیاہ جلب اولندی ۱۶۵۰ دہ استوقھولمدہ ترک دغدغہ
 حیات ایتشددر .

اک اول نشر ایتدیکی اثری اصول نطق نام کتابیلہ دیگر
 آثارندن اوررپاجہ حائر اہمیت اولنلری (تأملات اصول

حکمیہ) (ارزى روح) نام کتابلردر . ده قارت ك مشهور
قاعده لری :

۱ : برشيتك اصانى بيلمىدن اول طوغرىدر ديو قبول
ایتمایمیدر .

۲ : حل ایديله جك برشيتى الدن کلديكى قدر فکدرده بش
التى پارچه ایدوب بعدہ حل ایتمایمیدر .

۳ : بر فکر ایضاح اولنقى ایچون اولاك عادى وبسیط
وسهولتله حاللرینی وکیتدکجه درجه درجه تفصیلات مهمه بی
جمله لرله فکر مذکور ایضاح اولنمایمیدر .

علم اخلاقجه ده قارتك قاعده لری :

۱ : تولد ایتدیكك مملکتك اهالىسنى ذم ایتمامك واقامت
ایلدیكك بلدهنك نظام وقانوننه واهالىسنك کیتدیكى مسلك اوزره
حرکت ایلمك وبونکله برابر تربیه سندن شاشماق .

۲ : برانسان النسن کلديكى برشى ارزو ایدوبده (آم بن
انی یایه مادم) دیو ایشن صایمایدر .

۳ : حیاتی انسان عاقلانه شیلرله کچشیرمایدر .

۴ : جناب حقك وارلغى وانسانلر وفاتنى متعاقبرو حلرینك
اولدقیقه دن اعتباراً تلرندن ایرلدیغى شویله جه ایضاح و بیان
ایدیور :

جناب فیاض مطلق حضر تلرینك وارلغى اثبات ایتمك
ایچون کائاته نظر انداز اولندقدہ برچوق شیرى کوره جکمز
بدیهیدر . مثلاً شمس که بعد الشفق شرقدن طلوع ایدرك جهانی

نوره غرق ایدوب طاغلری ویاچین قیالرك تپه لرینی کویا کومشدن
 قاقنانلر کیمش کبی پارلادیور بیکلرجه ناطق و غیر ناطق مذکور
 یرلرده کشت وکذار ایدرلر کیجه لری ایسه قمر واردر که اول
 جهانتاب شرقدن طلوع ایدوب غربه طوغری کیدرکن ینه
 شمس کبی کائنا ته لطیف منظره بخش ایدیور . ایشته دها بوکا
 مماثل جناب حقك برلکنه واراغنه دایل اوله جق پك چوق شیلر
 واردر که انلری صایمغه لزوم کورمدم زیرا جناب واجب العطایا
 حضر تلرینك وارلغنی و وحدانیتنی خلق وایجاد ایلدیکی برذره
 بیله اثبات ایدن انسانك وفاتی روحك تندن ایرلمسندن ایلرو
 کلدیکنی شویله جه ایضاح ایتمشدر . انسانك عقلنه و فکرینه
 کلان شیلر هپ جان وتنك بولنمسندن ایلرو کلیر جان وتنسده
 اولمدیچه هربری مستقلاً موجب مکافات و مجازات برایش یاپامن
 یوندن بشقه احوال موجوداته دائر پك چوق شیلر یازمشدر که
 کندوسندن صکره کلان اوروپا حکما و ادباسی ده قارتك یازدینی
 شیلرك کافه سنی حفظ ایلمشدر .

﴿ غالیله ﴾

شمسك استقراری و کره نك دوری حقنده قوبرتیقك [۱]
 میدانه قویدینی قول حکیمانه بی دلائل ریاضیه ایله ایضاح و بیان
 [۱] قوبرتیق لهلی بر حکیم و منجم مشهور در ۱۵۴۳ ده یتیمش یاشنده
 اولدینی حالد و فات ایتمشدر .

ایدن بو ذات بيسك بشيوز التمش درت سنه سنده طوسقانه
 غراندوقه لنی مضافاتندن (پیزا) ده عالم وجوده گلشدر مشارالیه
 فطره فوق الغایه ذکی واکثر خصوصاتده برقابلیت مخصوصه یی
 حائز اولمغدله برابر علوم ریاضیه وحکمیة ایچون بر استعداد
 فوق العادیه مالک ایدی کونک برنده رفقاسندن برینک نکاح
 رسمنده بولمق ایچون معبدہ کیتمش ایدی . خلق آیین نکاحک
 اجراسیلہ مشغول ایکن غالیله قبه ده کی اویزه نک صالحانیشنه
 حصر نظر ایده رک تدقیقات فیه ایله مشغول بولیور ایدی .

زیرا آویزه وضعیت شاقولیه سندن چیقهرق ساعت رقاصی
 کبی ایکی طرفه کیدوب کلدیکی حالدہ وضعیت شاقولیه دن هرا یکی
 جانبنه قطع ایتدیکی مسافه لر طول رقاصک کیتدکجه تناقص
 ایتسیله برابر مساوی اولدیغنی فرق ایتمش ایدی . فقط بو کشفه
 تمامیلہ امنیت ایده مدیکی جهتله نبضنی طوته رق اویزه نک وضعیت
 شاقولیه دن هر برجته اولان رقصی اثناسنده نبضنک قاج دفعه
 ضرب ایلدیکنی تدقیق ایدر مثلاً اویزه صاغ طرفه طوغری
 حرکت رقاصیه اجرا ایدرکن نبضی بش دفعه ضرب ایدرسه
 صول طرفه طوغری دخی حرکت ایدرکن ینه بش دفعه نبض
 حرکت ایلدیکندن هر ایکی طرفه قطع ایلدیکی مسافه نک طولاً
 ومدة مساوی اولدیغنه اطمئنان ایله قانون آتی استخراج
 ایتشدر :

برایک اوجنه بر جسم ثقیل ربط ایدیله رک ایپ شاقولی

بر وضعیتده بر محله تعلیق اولندقدن صکره وضعیت شاقولیه سی
 اخلال اولنورسه ایپ بر رقا ص مقامنه کچهرک هربری مساوی
 بر زمانده حرکات رقا صیه اجرا ایدر و کیتدکجه طوللری تناقص
 ایدر نهایت حال سکوتی بولمغه چالیشر .

حکمای سالفه دن ارسطو (بر جسمک ثقلتی نه قدر زیاده
 ایسه سقوطی دخی اونسبتده سر یعدر) دیو بر قاعده وضع
 ایلمش ایدی غالیله بو ادعایه مخالف اوله رق (ثقلته مخالف
 اولان هر جسم بر اقلدینی محلدن برانده سطح زمینه سقوط
 ایتملری اقتضا ایده جکفی و اجسام مختلفه نک سقوط ایچون صرف
 ایتدکلی مدته کی اختلاف اجسام ساقطه اوزرینه هوانک اجرا
 ایلدیکی مقاومتدن نشأت ایتدیکنی اثبات ایلمشدر .)

ترمومتره یا خود میزان الحارره اجسامک درجه حرارتی
 تعینده استعمال اولنان و هر کسجه معلوم اولان الی غالیله ایجاد
 ایلمشدر . تلسقوب تعبیر اولنان اک قوتلی دورینک ایجاد
 مومی الیه اسناد اولدینی کبی میقرو سقوب دخی غالیله نک
 مخترعاتنددر .

ایجاد ایلدیکی تلسقوب ایله مشترینک اطرافنده کی درت
 عدد پیکنی کشف ایلمشدر بیک التیوز قرق ایکی سنه سنده
 کانون ثانینک طفوزنده ویتش یاشنده تارک محتخانه عالم اولمشدر .

﴿ ژان ژاق روسو ﴾

بیک یدیوز اون ایکی سنه سی حزیراننک یکر می سکزنجی

کونی اسو پچره مملکتی داخلندہ جنوہ شہرندہ تولد ایلے مشدر
 روسو مشہور وولتر ایلہ همعصر ایدی وولتر فطرۃ ظرافتہ مالک
 ایدی روسو ایلہ افکار بسیطہ اصحابی عندندہ غریب عد اولنہ جق
 اطوارہ منہمک ایدی وولتر ظریف الطبع اولمق حیثیتیلہ محافل
 اکابرہ بزم اراق ایدردی روسو ایلہ دردست خولق لوازمندن
 بولنان درشت کولقدن ایریلہ مدینی ایچون مساکن فقرا اولان
 طبقاتندہ اقامتلہ امیل نامندہ کی طفل مفروضی مخاطب عد
 ایدہ رک ارباب شبابہ مربیلک ایدردی موسی الیہ تحری حقیقتدن
 بشقہ بر فکرہ ذاہب اولمدیغندن خلقی جہل و عمایہ کرفتار
 ایتک ایستیان کروہ رھابینک تغلیطاتی دلائل عقلیہ ایلہ ابطال
 و (امیل) نام اثرندہ اقانیم ثلثہ بی براہین قاطعہ ایلہ رد ایدرک
 وحدانیت الہیہ بی اثبات ایلدیکندن رھبان طاقی طرفندن
 مبعوض اولمش ایدی .

اقانیم ثلثہ بی ابطال ایلہ موحدلکنی اعلان ایلدیکندن
 کلیسا ہیئتلی طرفندن مطرود اولمغلہ کویلی برقر ایلہ عقد
 ازدواج ایلدی بو عقد ازدواجی (ماریاز سوویل) یعنی نکاح
 مدنی بی (تعمیر دیکرلہ قوانین شرعیہ اسلامیہ دن بولنان نکاحی)
 اوروپادہ ایجاد ایلدی .

﴿ خاتمه ﴾

(اخلاقك معنای لغوی واصطلاحیسی و خلاصه تقسیماتی)

اخلاق خالق کلمه سنك جمعیدر خلق خوی دیمکدر خوی
آلشمق ایله انسانك نفسنده یرلشن واتعاب فکره محتاج اولمقسزین
تدریجاً حصوله کلان برحالتدر .

خلق ایکی قسمه آیریلوب اخلاق حمیده و اخلاق ذمیمه
ناملرینی الور .

اخلاقك تصحیحی بابنده بر طاقم اقوال وارددر کافه علما
واکثر حکمایه کوره اخلاق تصحیحی قبول ایدر تعدیل
واصلاح اولنه بیلور . چونکه پیغمبران ذیشانك بنی بشره بعث
وارسالی تصحیح عقیده و اصلاح اخلاق ایچونددر بونجه مکاتب
ومدارس معلم و مر بیلر تصفیة اخلاقه خدمت ایدر لر حکومتلرک
اصحاب عفت واستقامت حقنده تلطیفاً وضع ایتدکلری مکافات
وارباب شقاوت علینده تنظیم اولنسان مجازات نظامنامه لری
واصحاب جرم وجنحه بی حبس وتوقیف ایچون تأسیس اولنسان
حبسخانه لر هب نوع بنی آدمك تصفیة احوال و اخلاقه مبتنی در
بنی بشر دکل وحشی حیوانلر بیله خویلرینی دیکشیدر لر
باخصوص (تخلقوا باخلاق ...) و (حسنوا اخلاقکم) اوامر
شریفة لری شرعاً اخلاقك تغیر ایده جکنی ارانه ایدر . زیرا

اوامر و تکالیف ممکن برشی ایچون واقع اولور اکر مأمور به محال اولمش اولسهیدی اوامر شریفه تعلق ایلمزدی .

شو ایضاحاتدن مستبان اولیورکه تغیر خلق شرعاً و عقلاً و حکمة و تجربه ممکناتنددر حکمادن بعضیلری خوی تغیر ایتمز دیرلر . همچونکه بونلرک زعنجه خوی طبعیسدر طبیعت تغیر ایتمز و عوارضدن منفعل اولمز بر آدم صورت ظاهریه سنی تغیره مقتدر اوله مدینی کبی صورت باطنیه سندن عبارت اولان خوینی دخی تغیر ایده مز . اشبو مسلک بطلانی بالاده کی براهین ایله میدان ثبوته چیقمشدر .

و حکمادن بعضیلری اخلاق قسماً تغیر ایدرلر دیرلر .

بویکی قسم حکماخوی ایله نفس طبیعتی فرق ایده مامشدردر چونکه جناب حق انسانده خویلرک اساسی اولان برطاقم جبلی طبیعتلر اعطا بیورمشدر . قوه غضبیه قوه شهویه کبی بو طبیعتلر اساساً نفس انسانیده مرکوزدر تغیر ایتمز فقط بونلره خوی اطلاق اولنمز . خوی بونلره عارض اولان احوالدرکه حکمت عفت و بونلرک افراط و تفریطلری کبی انسانلرک اصلاح و تصفیه سنه مأمور اولدقلری اخلاق اوصاف مذکوره و تفرعانیدر حکمانک ایکی قسم اخیری بودقایق فرق ایده مدکلرندن غیر مقبول مسلکه ذاهب اولمشدردر . امام غزالی حضرتلری بوبابده ایضاحات آتیه بی ایراد ایتمشدر .

مخلوق اولان موجودات ایکی قسمه تفریق اولنور بریسی اجرام علویه و سفلیه و بلکه حیواناتک داخلی و خارجی اعضای بدنلری کبی اصلنده انسانلرک هیچ بر وجهله مداخله سی

اولمیانلردر . بونلرک دها زیاده رسیده حد کمال اولسی ایچون
بزه متعلق برایش قالمامشدر .

ایکنجیسی ناقص اوله رق وجود بولوب ایلروده مکمل برحاله
کله سیچون برطاقم شرائط وارددر شرائط مذکورده بولنورسه کمالی
قبول ایدر بوشرطلر بعضکده انسانک یداختیارینه تودیع اولنمشدر .
مثلا میوه نك چکبردکی نه میوه در نه اغاجدر ا کر بوچکر دك
شرائط لازمه سی وجهله یره کومولور ایسه بیوک اغاج اولور
وکوزل میوه حاصل ایدر .

غضب وشهوتک اثرلری قالمیه جق صورتده محو و ازاله سی
قصد اولنور ایسه موفق اولنه من فقط انلری قوه عقلیه ایله
حدود مشروعه دائره سنده تعدیل واصلاح ایدم بیلورز بوتعدیل
واصلاح دنمی هرکس حقنده متساوی دکلددر بعض طبیعت کج
وبعضیسی چاپک تربیه قبول ایدر .

اخلاقک موقوف علیهی اولان قوای باطنیه .
اشبو قوتلر نفس ناطقه نك صفت مؤثره سی اولقی اعتباریه
اوج اساسدن عبارتدر : قوه علمیه قوه غضبیه قوه شهویه .
چونکه قوت یا مبدأ ادراک یا خود دافع ضرر یا خود جالب
نفع اولور مبدأ ادراک اولانه قوه علمیه و نفس ملکی دینلور
دفع مضرت بادی اولانه قوه غضبیه و نفس سببی جالب منفعت
اولانه قوه شهویه و نفس بهیمی اطلاق اولنور .

قوای ثلثه مذکورده نك اعتدالی و افراط و تفریطی وارددر
اک اعلاسی اعتدالدر .

﴿ شاعر شیرین زبان و ادیب بلاغتیان عزتو معلم ﴾

﴿ فیضی افندی حضرتلری طرفندن ارسال ﴾

﴿ اولان تقریض بلیغدر ﴾

حبذا بو رسالهٔ رنگین
 اثر خامهٔ بدیعہ نیکار
 نعمذا بو نکات زهره جبین
 رشحهٔ کلاک مطلع الانوار
 حکمیاتی وعظ ایلہ مشحون
 نسخهٔ مستطاب بو یله کرک
 فقراتی نفایس مضمون
 خوش مضامین کتاب بو یله کرک
 طرز ترتیبه یناشمز عیب
 وضع و تلفیق نادر الامثال

انتشاری بو دلفریب اثرک
 منبعشدر کمال غیرتدن
 اکسیک ایتمه محاسن نظرک
 ای فضائل جناب رفعتدن
 همت دلپسندی وار اولسون
 سعی مشکور اجتهادی مزید
 او قویان سعدو بختیار اولسون
 دمبدم بولسون اعتبار جدید

KUTUPHANESİNDİ.